

ГРАЖДАНСКИ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

Обн. ДВ. бр.12 от 8 Февруари 1952г., изм. ДВ. бр.92 от 7 Ноември 1952г., изм. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 1953г., изм. ДВ. бр.90 от 8 Ноември 1955г., изм. ДВ. бр.90 от 9 Ноември 1956г., изм. ДВ. бр.90 от 11 Ноември 1958г., изм. ДВ. бр.50 от 23 Юни 1961г., изм. ДВ. бр.90 от 10 Ноември 1961г., попр. ДВ. бр.99 от 12 Декември 1961г., изм. ДВ. бр.1 от 4 Януари 1963г., изм. ДВ. бр.23 от 22 Март 1968г., изм. ДВ. бр.27 от 3 Април 1973г., изм. ДВ. бр.89 от 9 Ноември 1976г., изм. ДВ. бр.36 от 8 Май 1979г., изм. ДВ. бр.28 от 8 Април 1983г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.27 от 4 Април 1986г., изм. ДВ. бр.55 от 17 Юли 1987г., изм. ДВ. бр.60 от 5 Август 1988г., изм. ДВ. бр.31 от 21 Април 1989г., изм. ДВ. бр.38 от 19 Май 1989г., изм. ДВ. бр.31 от 17 Април 1990г., изм. ДВ. бр.62 от 2 Август 1991г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 1992г., изм. ДВ. бр.61 от 16 Юли 1993г., изм. ДВ. бр.93 от 2 Ноември 1993г., доп. ДВ. бр.87 от 29 Септември 1995г., изм. ДВ. бр.12 от 9 Февруари 1996г., изм. ДВ. бр.26 от 26 Март 1996г., изм. ДВ. бр.37 от 30 Април 1996г., изм. ДВ. бр.44 от 21 Май 1996г., изм. ДВ. бр.104 от 6 Декември 1996г., изм. ДВ. бр.43 от 30 Май 1997г., доп. ДВ. бр.55 от 11 Юли 1997г., изм. ДВ. бр.124 от 23 Декември 1997г., изм. ДВ. бр.21 от 20 Февруари 1998г., изм. ДВ. бр.59 от 26 Май 1998г., доп. ДВ. бр.70 от 19 Юни 1998г., доп. ДВ. бр.73 от 26 Юни 1998г., изм. ДВ. бр.64 от 16 Юли 1999г., доп. ДВ. бр.103 от 30 Ноември 1999г., изм. ДВ. бр.36 от 2 Май 2000г., доп. ДВ. бр.85 от 17 Октомври 2000г., изм. ДВ. бр.92 от 10 Ноември 2000г., изм. ДВ. бр.25 от 16 Март 2001г., изм. ДВ. бр.105 от 8 Ноември 2002г., изм. ДВ. бр.113 от 3 Декември 2002г., доп. ДВ. бр.58 от 27 Юни 2003г., изм. ДВ. бр.84 от 23 Септември 2003г., доп. ДВ. бр.28 от 6 Април 2004г., изм. ДВ. бр.36 от 30 Април 2004г., изм. ДВ. бр.38 от 3 Май 2005г., изм. ДВ. бр.42 от 17 Май 2005г., изм. ДВ. бр.43 от 20 Май 2005г., изм. ДВ. бр.79 от 4 Октомври 2005г.

Част първа. ОБЩИ ПРАВИЛА

Глава първа. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Този кодекс урежда производството по гражданските дела пред съдилищата.

Чл. 2. (1) Съдилищата са длъжни да разгледат и разрешат всяка подадена до тях молба за защита и съдействие на лични и имуществени права

(2) (Доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Съдебните производства започват по молба на заинтересуваното лице или по искане на прокурора в определените от закон случаи.

Чл. 3. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Участващите в съдебните производства лица и техните представители, под страх на отговорност за вреди, са длъжни да упражняват предоставените им процесуални права добросъвестно и съобразно добрите нрави. Те са длъжни да изнасят пред съда само истината.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Съдът е длъжен да решава делата според точния смисъл на действащите закони, а когато те са непълни, неясни или противоречиви - според общия им разум. При липса на закон съдът основава решенията си върху обичая и основните начала на правото и справедливостта.

(2) Съдът осигурява на страните равна възможност да упражняват предоставените им права. Той е длъжен да прилага закона точно и еднакво спрямо всички.

Чл. 5. Съдебният език е българският. Когато в делото участват лица, които не знаят български, съдът назначава преводач, с помощта на когото тези лица извършват съдопроизводствените действия и им се обясняват действията на съда.

Глава втора. ПОДВЕДОМСТВЕНОСТ

Чл. 6. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) На съдилищата са подведомствени всички граждански дела с изключение на онези, които по силата на специални закони са предоставени за разрешаване от други органи.

(2) Съдът сам решава подлежи ли заведеното пред него дело на разглеждане от него или от друго учреждение.

(3) Никое друго учреждение няма право да приема за разглеждане дело, което вече се разглежда от съда.

Чл. 7. (Отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Лицата, ползуващи се с право на екстериториалност, както и чуждите държави, са подчинени на българските съдилища:

- а) когато сами са започнали делото;
- б) по дела, отнасящи се до техните предприятия в страната, и
- в) по дела за вещни права върху недвижими имоти, които се намират в страната.

Чл. 9. (1) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 1988 г., бр. 55 от 1992 г.) Страните по имуществен спор могат да уговорят той да бъде решен от арбитражен съд, освен ако спорът има за предмет вещни права или владение върху недвижим имот, издръжка или право по трудово правоотношение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 55 от 1992 г.) Арбитражният съд може да бъде със седалище в чужбина, ако една от страните е с местожителство или седалище в друга страна.

(3) (Нова - ДВ, бр. 55 от 1992 г., отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

(4) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 55 от 1992 г., отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Въпросът дали заведеното дело подлежи на разглеждане от съдилищата или от орган извън съдебната система може да бъде повдигнат при всяко положение на делото и служебно от съда.

(2) Определението на съда по този въпрос може да се обжалва с частна жалба.

Чл. 11. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Учреждението, което счита, че приетото за разглеждане от съдилищата дело е подведомствено нему, може да повдигне препирня за подведомственост пред Върховния касационен съд. До разрешаването на въпроса производството пред съда се спира. В този случай съдът може да вземе мерки за обезпечение на иска.

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) По реда на предходната алинея се разрешава препирнята за подведомственост и в случаите, когато съдилищата и другите учреждения са отказали да разгледат делото като неподведомствено на тях. В тези случаи препирня за подведомственост може да повдигне и ищецът.

Глава трета.

ОТСТРАНЯВАНЕ НА УЧАСТВУВАЩИ В СЪСТАВА НА СЪДА

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Не може да участва в делото съдия, който е страна по делото или е съпруг или роднина на някоя от страните по права линия без ограничение, по съребрена линия до четвърта степен или по сватовство до трета степен или се намира в същите отношения с повереника на страната.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 31 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Той се отстранява и ако е взел участие при решаване на делото или ако е бил свидетел, вещо лице или пълномощник по делото, както и ако е заинтересуван от изхода на делото или се намира със страната в особени отношения, които пораждат основателно съмнение в неговото безпристрастие.

Чл. 13. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Искането за отстраняване на съдия може да бъде направено от всяка от страните в първото заседание, след като е възникнало основанията за отстраняване. Съдията е длъжен и сам да се отстрани.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) По същите причини може да бъде отстранен прокурорът и секретарят на съда.

Чл. 14. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдът решава въпроса за отстраняването при участието на самия съдия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако поради отстраняване на съдии разглеждането на делото в дадения съд е невъзможно, горестоящият съд постановява изпращането му за разглеждане в друг равен съд.

Глава четвърта. СТРАНИ, ДЕЕСПОСОБНОСТ И ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

Чл. 15. (1) Страни по граждански дела са лицата, от чието име и срещу които се води делото.

(2) Освен в предвидените от закона случаи никой не може да предявява от свое име чужди права пред съд.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) По делото, по което едно лице е предявило чужди права, се призовава като страна и лицето, чието право е предявено.

Чл. 16. (1) Дееспособните лица могат да извършват лично всички съдопроизводствени действия.

(2) Малолетните и поставените под пълно запрещение се представляват от законните им представители - родители или настойници. Непълнолетните и ограничено запретените извършват съдопроизводствените действия лично, но със съгласието на техните родители или попечители.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Непълнолетните могат да водят делата си лично, когато се касае за спорове по трудови правоотношения или за спорове, произтичащи от сделки по чл. 4, ал. 2 ЗЛС.

(4) Безизвестно изчезналите и обявените за отсъстващи се представляват в първия случай - от назначените от съда техни представители, а във втория - от въведените във владение наследници.

(5) Лицата с неизвестно местожителство се представляват от лица, специално назначени от съда.

(6) При противоречие в интересите между представляван и представител съдът назначава особен представител.

Чл. 17. Представителите по ал. 2, 4 и 5 на предходния член могат да извършват действията, за които съгласно чл. 22 се изисква изрично пълномощно, само с одобрението на съда, пред който се води делото.

Чл. 18. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Юридическите лица се представляват пред съдилищата от лицата, които ги представляват по закон.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Държавните учреждения се представляват от своите ръководители, определени съобразно техните устройствени правила. Когато държавното учреждение няма отделна сметка в банка, съдопроизводствените действия се извършват от и срещу учреждението, което има такава сметка и на което първото е непосредствено подчинено.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Държавата се представлява от министъра на финансите.

(4) (Нова - ДВ, бр. 55 от 1997 г.) По дела, които се отнасят до недвижими имоти - държавна собственост, държавата се представлява от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Чл. 19. (1) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Държавните учреждения са длъжни да уведомяват министъра на финансите за заведените от тях и срещу тях дела, а по дела, които се отнасят до недвижими имоти - държавна собственост - министъра на регионалното развитие и благоустройството. Министерството на финансите и Министерството на регионалното развитие и благоустройството могат да вземат участие в тези дела.

Чл. 20. (1) Представители на страните по пълномощие могат да бъдат:

а) адвокатите;

б) родителите, децата и съпругът;

в) юрисконсултите или други служители с юридическо образование при учрежденията, предприятията, кооперациите и другите обществени организации и юридически лица;

г) (Нова - ДВ, бр. 1 от 1963 г.) юристите от социалноправните кабинети при здравните заведения, които представляват майките и децата, нуждаещи се от правна помощ;

д) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие и благоустройството, в случаите по чл. 18, ал. 3 и 4;

е) (предишна буква "г" - ДВ, бр. 1 от 1963 г.; предишна буква "д" - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) други лица, предвидени в законите.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 27 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Синдикалните организации и техните поделения могат да представляват работниците и служителите.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., отм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.)

Чл. 21. (Доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Пълномощниците се легитимират с пълномощно, подписано от страната или от нейния представител. В пълномощното задължително се посочват трите имена, точният адрес и телефонът на пълномощника.

(2) За предявяване на искове за гражданско състояние, включително и брачни искове, е необходимо изрично пълномощно.

Чл. 22. (1) Общото пълномощие дава право за извършване на всички съдопроизводствени действия, включително получаване на депозирани разноски и преупълномощаване.

(2) За сключване на спогодба, за намаляване, оттегляне или отказ от иска, за признаване исканията на другата страна, за получаване пари или други ценности, както и изобщо за действия, представляващи разпореждане с предмета на делото, е нужно изрично пълномощно.

(3) Юрисконсултите на държавните учреждения и предприятия не могат да сключват спогодба.

(4) Пълномощното има сила до свършването на делото във всички инстанции, ако не е уговорено друго.

Чл. 23. Доверителят има право да оттегли във всяко време пълномощието си, като уведоми съда, но това не спира разглеждането на делото. Всички действия, извършени законно от пълномощника до оттегляне на пълномощното, остават в сила.

Чл. 24. (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) В случай на смърт, умоповреждане или лишаване от права на пълномощника, както и на отказ от пълномощието му, за което е уведомил съда производството по делото не се спира, а може да се отложи разглеждането му за друго заседание, ако съдът намери, че тези обстоятелства не са могли да станат известни на страната или пък че тя е узнала за тях толкова късно, че не е могла да замести своевременно пълномощника си с друг.

Чл. 25. (1) Съдът във всяко положение на делото служебно взема предвид липсата на процесуална дееспособност, на законна представителна власт, на съгласие на родителя или попечителя за предявяване на иска, както и липсата на пълномощно за същото.

(2) Съдът определя съответен срок за поправяне на тия недостатъци, след изтичането на който, ако не бъдат поправени, производството се прекратява.

(3) Когато тия недостатъци засягат извършването на някое процесуално действие в течение на производството, ако те не бъдат поправени в определения от съда срок, счита се, че действието не е извършено.

Чл. 26. (1) Страната, която иска да извърши нетърпящо отлагане процесуално действие спрямо лице, което е процесуално недееспособно и което няма законен представител или попечител, може да иска от съда, пред който е висящо делото, да назначи попечител на това лице.

(2) Разноските за назначаване на попечителя се понасят първоначално от страната, по чието искане е бил назначен попечителят.

Глава пета. УЧАСТИЕ НА ПРОКУРОРА

Чл. 27. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Прокурорът може да започва предвидените в този кодекс производства в интерес на друго лице или да встъпи като страна във вече заведено производство в случаите, определени от закон.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Освен това прокурорът дава заключение по гражданските дела в случаите, предвидени в закон.

Чл. 28. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 29. (1) Прокурорът упражнява предоставените му от закона права съобразно правилата, установени за страните по делото.

(2) Прокурорът не може да извършва действия, които представляват разпореждане с предмета на делото.

Чл. 30. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 31. (Доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В случаите по чл. 27 съдът служебно конституира като страна лицето, в защита на правата и интересите на което прокурорът е започнал делото.

Глава шеста. СРОКОВЕ

Чл. 32. (1) Сроковете в процеса, когато не са установени от закона, се определят от съда.

(2) Сроковете се изчисляват по месеци, седмици и дни.

Чл. 33. (1) Сроктът, който се брой на месеци, изтича на съответното число на последния месец, а ако последният месец няма съответно число, срокът изтича в последния му ден.

(2) Сроктът, който се брой на седмици, изтича в съответния ден на последната седмица.

(3) Сроктът, който се брой на дни, се изчислява от деня, следващ този, от който започва да тече срокът, и изтича в края на последния ден.

(4) Когато срокът изтича в неприсъствен ден, този ден не се брой и срокът изтича в следващия след него присъствен ден.

Чл. 34. (1) Последният ден на срока продължава до края на двадесет и четвъртия час, но ако трябва да се извърши или представи нещо в съда, срокът изтича в момента на приключване на работното време.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Срокът не се смята за пропуснат, когато изпращането на молбата е станало по пощата или когато тя е подадена в друг съд, в прокуратурата или в друга юрисдикция в срока.

Чл. 35. При спиране на производството спират се и всички започнали да текат, но неизтекли още срокове. В този случай спирането на срока започва от онова събитие, по повод на което е било спряно производството.

Чл. 36. (1) Законните и определените от съда срокове могат да бъдат продължени по молба на заинтересованата страна, подадена преди изтичането на срока, ако съдът намери молбата за уважителна.

(2) Тази разпоредба не се отнася до сроковете за подаване на жалби.

Чл. 37. (1) Страната, която е пропуснала установения от закона или определения от съда срок, може да поиска възстановяването му, ако докаже, че пропушането се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

(2) Молбата за възстановяване на срока се подава в седемдневен срок от съобщението за пропускането му.

Чл. 38. Когато съдът по погрешка определи по-дълъг срок от установения в закона, извършеното след законния, но преди изтичане на определения от съда срок действие не се счита за просрочено.

Чл. 39. (1) Молбата за възстановяване на пропуснатия срок се разрешава от съда, пред който е следвало да бъде извършено просроченото действие, като се призовават и страните.

(2) Едновременно с молбата за възстановяване на срока трябва да бъдат подадени онези книжа, за подаването на които се иска възстановяването на срока, а ако се касае до внасяне на суми за разноси, съдът определя нов срок за внасянето им.

(3) Против определението на съда, с което се допуска или отказва възстановяване на срока, може да се подава частна жалба.

Чл. 40. Процесуалните действия, извършени след като са изтекли установените срокове, не се вземат предвид от съда, освен ако е постановено друго.

Глава седма. ПРИЗОВАВАНЕ И СЪОБЩЕНИЯ

Чл. 41. (1) Връчването на призовки става от надлежния съдебен служител, който с подписа си удостоверява датата и начина на връчването.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако в мястото, където трябва да стане връчването, няма съдебно учреждение, връчването става чрез общината или кметството.

(3) (Нова - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Призоваването може да става и по пощата с препоръчано писмо с обратна разписка.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 89 от 1976 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В бързи случаи призоваването може да става по телефона, телекса, факса или с телеграма. Призоваването по телефона и по факса се удостоверява писмено от длъжностното лице, което го е извършило, призоваването с телеграма - с известие за доставянето ѝ, а по телекса - с писменото потвърждение за изпратено съобщение.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Страната трябва да се призове най-късно седем дни преди заседанието. Това правило не се прилага в изпълнителния процес.

(6) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Първоинстанционният и въззивният съд призовават страните само за първото заседание по делото, както и за всяко следващо заседание, когато някоя от страните не е била

редовно призована или разглеждането на делото е отсрочено в закрито заседание. За останалите съдебни заседания страните са длъжни сами да следят за развитието на производството. При преграждане на по-нататъшния ход на делото съдът е длъжен отново да призове страните в съответствие с изречение първо след отстраняване на пречката за развитието му.

(7) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 42. (1) Страната може да посочи лице в седалището на съда (съдебен адрес), на което да се връчват призовките и съобщенията.

(2) Ако няколко ищци или ответници са посочили общ съдебен адрес или имат общ пълномощник, издава се за всички лица една призовка, в която се вписват имената им.

Чл. 43. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Всички сношения на съда с лица и учреждения, които се намират извън границите на Република България, се извършват чрез Министерството на външните работи освен ако не е предвидено друго в договор за правна помощ.

Чл. 44. (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Страната, която живее или заминае за повече от тридесет дни в чужбина, е длъжна да посочи съдебен адрес, ако няма пълномощник по делото в Република България. Същото задължение имат законният представител, попечителят и пълномощникът на страната, ако заминат в чужбина.

(2) Ако лицата по предходната алинея не посочат съдебен адрес, всички книжа се прилагат към делото и се считат за връчени. За тези последици те трябва да бъдат предупредени от съда при връчване на първата призовка, съобщение или други книжа.

Чл. 45. (1) (Предишен текст на чл. 45 - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна ал. 1, доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Призовката трябва да съдържа: съда, който я издава, името и адреса на призовавания, по кое дело и в какво качество се призовава, мястото и времето на заседанието и посочване законните последици от неявяването. В призовката се отбелязва задължението по чл. 41, ал. 6.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.)

Чл. 46. (1) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Призовката се връчва срещу подпис лично на призоваваното лице или на неговия пълномощник по делото. Когато лицето е недееспособно, призовката се връчва на законния му представител или попечител или на неговия пълномощник по делото.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Когато връчителят не намери призоваваното лице, той връчва призовката на пълнолетно лице от домашните му или на някого от съседите, който се съгласи да предаде призовката. Лицето, чрез което става връчването, се подписва в разписката със задължение да предаде призовката на този, до когото се отнася. Връчителят удостоверява с подписа си датата и начина на връчването,

като отбелязва и качеството на лицето, на което е била връчена призовката. По дела по брачни искиове призовката не може да се връчва на съседите или на другия съпруг.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 47. (1) (Предишен текст на чл. 47 - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Когато призоваваното лице или неговият пълномощник по делото, както и лицата, посочени в ал. 2 на предходния член, не могат да подпишат поради неграмотност или поради друга причина, или ако призоваваният или домашните му откажат да приемат призовката, връчителят прави бележка за това в разписката. Отказът да се приеме призовката се удостоверява с подписа поне на един свидетел като връчителят отбелязва трите имена и адресите им. В този случай лицето се смята за призовано.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Когато пълномощник по делото е адвокат, той не може да отказва получаването на призовките на своя доверител, освен след оттегляне на пълномощното по реда на чл. 23, отказ от пълномощие по чл. 24, както и когато от пълномощното недвусмислено личи, че не се отнася за инстанцията, за която е призоваването.

Чл. 48. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Връчването на призовки на юридическите лица се извършва в канцелариите им, като се посочват името и длъжността на получателя. Отказът от призоваване се удостоверява по предходния член.

Чл. 49. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Призоваването може да стане по местоработата на лицето чрез длъжностно лице от администрацията. Призоваването е редовно, ако са посочени трите имена и длъжността на получателя.

Чл. 50. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Ако при завеждане на делото постоянният адрес на ответника е неизвестен или ако в продължение на един месец ответникът не може да бъде призован на постоянния му адрес и отсъствието му се удостоверява с подпис върху призовката поне на един свидетел, като връчителят отбелязва трите имена и адреса му, той се призовава чрез публикация в неофициалния раздел на "Държавен вестник", направена най-малко един месец преди заседанието. Съдът разрешава призоваването да стане по този ред, след като се удостовери, чрез справка в съответната адресна служба или по друг начин, че постоянният адрес на ответника е действително неизвестен.

(2) Ако въпреки публикацията ответникът не се яви в съда при разглеждане на делото, съдът му назначава представител.

Чл. 51. (1) (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г. и бр. 28 от 1983 г.) Страната, която е променила за постоянно или временно адреса, който е съобщила по делото или на който е била веднъж призована, е длъжна да уведоми съда за новия си адрес. Същото задължение имат лицето, посочено за съдебен адрес, законният представител и попечителят. Задължението се вписва в призовката.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) При неизпълнение на това задължение, призовката се прилага към делото и се смята за връчена.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Пребиваващите в страната чужденци се призовават на адреса, заявен в службите за административен контрол на чужденците. Ако лицето е променило посочения адрес, без да е изпълнило задължението си по чл. 28, ал. 2 от Закона за чужденците в Република България за заявяване на промяната, всички призовки и книжа се прилагат към делото и се смятат за връчени.

(4) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Търговец или юридическо лице, които са вписани в съответния регистър, се призовават на последния посочен в регистъра адрес. Ако лицето е променило адреса си, без да е изпълнило задължението си за вписване на това обстоятелство, всички призовки и книжа се прилагат към делото и се смятат за редовно връчени.

Чл. 52. По реда, посочен в предходните членове, се връчват и съобщенията и другите книжа по делото.

Глава осма. РАЗНОСКИ

Чл. 53. По водене на делото се събират държавна такса и разноски за производството.

Чл. 54. Държавната такса се събира в случаите и в размери, определени от Закона за държавните такси и тарифите към него.

Чл. 55. (1) Държавната такса се събира върху цената на иска, която се определя:

- а) по искове за парични вземания - от търсената сума;
- б) (изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп., бр. 37 от 1996 г.) по искове за собственост и за сключване на окончателен договор - 1/4 от данъчната оценка за облагане с данък върху наследствата, а ако такава няма - 1/4 от пазарната цена на имота;
- в) по искове за нарушено владение - от 1/2 от размера по предходната буква;
- г) (изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) по искове за съществуване, за унищожаване или за разваляне на договор - от стойността на договора, а когато се касае за договори за покупко-продажба на имот - по размерите на буква "б";
- д) по искове за съществуването или прекратяването на договор за наем - от наема за една година;
- е) по искове за периодични платежи за определено време - от сбора на всички платежи;
- ж) по искове за периодични платежи за неопределено време или за пожизнени платежи - от сбора на платежите за три години.

(2) По искове, които не са посочени по-горе, както и по неоценяемите искове, таксата се определя от районния съдия или от председателя на съда.

(3) (Предишна ал. 4 - ДВ., бр. 55 от 1987 г.) Когато с една молба са предявени няколко иска, цената на иска е равна на сбора на отделните искове.

Чл. 56. (1) Цената на иска се посочва от ищеца. Въпрос за цената на иска може да се повдигне от ответника или от съда служебно най-късно в първото заседание. В случай на несъответствие на указаната цена с действителната съдът определя цената на иска.

(2) Определението на съда, с което се увеличава цената на иска, подлежи на обжалване с частна жалба.

Чл. 57. По искове, по които оценката представлява затруднение в момента на предявяване на иска, цената на иска се определя приблизително от съда, като впоследствие се изисква допълнителна такса или се връща надвзетата съобразно цената, която съдът ще определи при решаване на делото.

Чл. 58. При намаление на искането внесената такса не се връща. При увеличение на искането таксата върху разликата се довнося.

Чл. 59. Сумите за разноски по призоваването на свидетели, вещи лица и по извършване на оглед се внасят в съда предварително от страната, която ги е искала, в размер, определен от съда. Ако призоваването или огледът става по почин на съда, сумите могат да се искат от една от страните или от двете според обстоятелствата.

Чл. 60. Ако страната остане задължена за разноски, съдът издава определение за събирането им принудително.

Чл. 61. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Възнаграждението на свидетелите се определя от съда.

Чл. 62. Възнаграждението на вещите лица се определя от съда с оглед на извършената работа и направените разноски.

Чл. 63. (1) Такси и разноски по производството на делата не се внасят:

- а) от ищите, посочени в чл. 5, букви "в - ж" от Закона за държавните такси;
- б) (изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) от лицата, за които е признато от председателя на окръжния съд или от районния съдия въз основа на декларация за материалното им състояние, че нямат достатъчно средства да заплатят таксите и разноските, и
- в) по искове, заведени от прокурора;
- г) (нова - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) от Министерството на правосъдието, когато действа в качеството си на централен орган по смисъла на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г.

(2) В горните случаи разноските по производството се плащат от сумите, предвидени от бюджета на държавата.

(3) Ако искът бъде уважен, следващите се такси и платени разноски се възлагат върху осъдената страна.

(4) (Доп. - ДВ, бр. 87 от 1995 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Държавните учреждения, общините и Българският червен кръст се освобождават от заплащане на такса, но не и от съдебни разноски.

Чл. 64. (1) Заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, се заплащат от ответника съразмерно с уважената част от иска.

(2) Ответникът също има право да иска заплащане на направените от него разноски съразмерно с отхвърлената част от иска.

(3) Ответникът има право на разноски и при прекратяване на делото.

(4) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При прекомерност на заплатеното от страната възнаграждение за адвокат с действителната правна и фактическа сложност на делото съдът може да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер, съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Когато делото е решено в полза на държавно учреждение или община, осъденото лице е длъжно да заплати всички задължителни за отделните граждани такси и разноски. В полза на държавните учреждения, общините и другите юридически лица се присъжда и адвокатско възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт.

(6) (Нова - ДВ, бр. 79 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г.) Ако претенцията на лицето, което е получило правна помощ, бъде уважена, следващите се такси и платени разноски се присъждат в полза на Националното бюро за правна помощ съразмерно с уважената част от иска. В случаите на осъдително решение лицето, получило правна помощ, дължи разноски съразмерно с отхвърлената част от иска.

Чл. 65. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Страната, която причини отлагане на делото или отменяне на решението чрез предявяване на искания, посочване на факти или доказателства, които е могла да заяви или посочи своевременно, понася независимо от изхода на делото разноските за новото заседание, съответно по обжалване на решението и по събиране на новите или повторното събиране на събраните вече доказателства, разноските на другата страна и на нейния представител за явяване по делото, а също така заплаща допълнителна държавна такса в размер на 1/3 от първоначално платената, но не по-малко от 100 лв.

(2) Ако ответникът с поведението си не е дал повод за завеждане на делото и ако признае иска, разноските се възлагат върху ищеца.

Чл. 66. При спогодба разноските остават върху страните, както са ги направили, ако не е уговорено друго.

Чл. 67. Третото лице-помагач нито дължи, нито му се присъждат разноски.

Чл. 68. Когато в делото участва като страна прокурорът, следуемите се разноси се присъждат на държавата или се заплащат от нея.

Чл. 69. Разноските по изпълнението са за сметка на длъжника, освен в случаите:
а) когато делото се прекрати съгласно чл. 330 и
б) когато изпълнителните действия бъдат изоставени от вискателя или бъдат отменени от съда.

Чл. 70. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Решението на съда относно разноските, както и определението за допълнителна държавна такса по чл. 65, ал. 1, може да бъде обжалвано с частна жалба, ако не се обжалва самото решение.

Чл. 70а. (Нов - ДВ, бр. 1 от 1963 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Внесените суми за разноси за свидетели, вещи лица и командировки и гаранциите в пари и ценности се внасят в приход на държавния бюджет, ако не бъдат поискани в срок от 1 година от датата, когато са станали изискуеми.

Глава девета. ГЛОБИ

Чл. 71. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Ако призованият в съда свидетел или вещо лице не се яви без уважителни причини съдът му налага глоба в размер до 100 лв. и постановява принудителното му довеждане за следното заседание.

Чл. 72. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Ако свидетелят или вещото лице откаже да даде показания или заключение без уважителни причини, съдът му налага глоба до 100 лв.

Чл. 73. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако трето, неучастващо в делото лице откаже да представи поискан му от съда документ или предмет за изследване, за който е установено, че се намира у него, съдът му налага глоба от 20 до 50 лв. в зависимост от обстоятелствата и го подканва отново да го представи.

Чл. 74. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) На длъжностно лице, което е връчило неправилно призовката или не е върнало в съда своевременно разписката за връчването ѝ, или което не е изпълнило други нареждания на съда, а така също и на частните лица, които не изпълнят задълженията си по чл. 46, ал. 2, съдът налага глоба до 50 лв.

Чл. 75. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) За нарушение реда в съдебно заседание и за неизпълнение разпоредбите на председателя на състава съдът налага на виновния глоба до 50 лв.

Чл. 76. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Срещу наложената глоба в седемдневен срок може да бъде подадена молба за отмяната ѝ до съда, който я е наложил. Срокът тече от деня на съдебното заседание, а в случаите по чл. 73 и 74 - от деня на съобщението. Съдът разглежда молбата в закрито заседание и ако признае изложените причини за уважителни, намалява или отменя глобата, както и принудителното довеждане. Определението подлежи на обжалване с частна жалба.

Чл. 77. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Глоби по чл. 71-75 налага и държавния или частния съдебен изпълнител в случаи на несвоевременно или нередовно връчване на призовките и съобщенията, както и за неизпълнение на други негови нареждания.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Същият налага глоба в размер 30 лв. на лицата, които пречат да се преглежда вещта, обявена за продан.

Чл. 78. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Постановлението, с което държавният или частният съдебен изпълнител налага глобата, може да се обжалва в седмичен срок от съобщението пред районния съдия, който се произнася в закрито заседание с определение, което не подлежи на обжалване.

Част втора. ИСКОВО ПРОИЗВОДСТВО

Дял първи. ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД ПЪРВАТА ИНСТАНЦИЯ

Глава десета. ПОДСЪДНОСТ

Чл. 79. (1) На районния съд са подсъдни всички граждански дела с изключение на тези, които са подсъдни на окръжния съд като първа инстанция.

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1956 г., отм., ДВ, бр. 55 от 1992 г.)

Чл. 80. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни:

а) исковете за установяване или оспорване на произход, за прекратяване на осиновяване, за поставяне под запрещение или за отменянето му;

б) (изм. - ДВ, бр. 55 от 1992 г., бр. 43 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) исковете по граждански и търговски дела с цена на иска над 10 000 лв., с изключение на исковете за издръжка, за защита на вещни права върху недвижими имоти и движими вещи и за трудови спорове по Кодекса на труда;

в) исковете, които по други закони подлежат на разглеждане от окръжния съд.

г) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) искове за установяване недопустимост или нищожност на вписаните в регистъра на окръжния съд обстоятелства, както и за несъществуване на вписано обстоятелство.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Окръжният съд може да изझे и да реши дело, което е подсъдно на районен съд от неговия съдебен район.

Чл. 81. (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Искът се предявява в онзи съд, в района на който е местожителството или седалището на ответника.

(2) Искът за издръжка може да бъде предявен и по местожителството на ищеца.

Чл. 82. Исковете срещу малолетни или поставени под пълно запрещение се предявяват по местожителството на техния законен представител.

Чл. 83. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Исковете за вещни права върху недвижим имот, за делба на съсобствен недвижим имот, за граници и за защита на нарушено владение върху недвижим имот се предявяват по мястото, където се намира имотът. По местонахождението на имота се предявяват и исковете за сключване на окончателен договор за учредяване и прехвърляне на вещни права върху недвижим имот, както и за разваляне, унищожаване и обявяване нищожност на договори за вещни права върху недвижим имот.

Чл. 84. (1) Исковете за наследство, за унищожаване или намаление на завещания, за делба на наследство и за унищожаване на доброволна делба се предявяват по мястото, където е открито наследството.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако наследодателят е български гражданин и по време на смъртта си не е имал местожителството си в Република България, горните искове могат да се предявят по последното негово местожителство или пред съда, в района на който се намират неговите имоти.

Чл. 85. Иск за вреди от непозволено увреждане се предявява по местоизвършването на деянието или по местожителството на ответника.

Чл. 86. Искове срещу лица, които живеят на едно място при условия, които по своето естество показват, че тия лица са в това място за по-продължително пребиваване, като: студенти, курсисти, ученици и др., са подсъдни на съда в мястото, гдето пребивават, когато исковете се отнасят за парични вземания. Същото важи и за ония военни лица или трудоваци, които отбиват службата си. Исковете срещу тях са подсъдни на съда, гдето е седалището на частта им.

Чл. 87. Иск срещу ответници от разни съдебни райони или за имот, който се намира в различни съдебни райони, се предявява по избор на ищеца в съда на един от тези райони.

Чл. 88. (1) Иск срещу лице с неизвестно местожителство се предявява в съда по местожителството на неговия пълномощник или представител, а ако такъв няма - по местожителството на ищеца.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Същите правила се прилагат и към ответник, който не живее в пределите на Република България.

(3) Ако и ищецът няма местожителство в Републиката, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Чл. 89. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Искове срещу държавни учреждения и юридически лица се предявяват в съда, в чийто район се намира тяхното управление. По спорове, възникнали от преки отношения с техни подразделения или клонове, исковете могат да се предявяват и по местонахождението на последните.

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Искове против държавата освен в случаите по чл. 83 и 84 се предявяват пред съда, в района на който е възникнало спорното правоотношение; когато то е възникнало в чужбина, искът се предявява пред софийските съдилища.

Чл. 90. Определената от закона подсъдност не може да бъде изменявана по съгласие на участващите в делото лица.

Чл. 91. С договор, сключен в писмена форма, страните могат да посочат за разглеждане на определен имуществен спор и друг съд, а не онзи, на който делото е подсъдно съобразно правилата на местната подсъдност. Тази разпоредба не важи за подсъдността по чл. 83.

Чл. 92. (1) Всеки съд сам решава дали започнатото пред него дело му е подсъдно.

(2) Възражение за неподсъдност на делото по рода си може да се прави до приключване на производството във втората инстанция и може да се повдига и служебно от съда.

(3) Възражението за неподсъдност на делото по местонахождение на недвижимия имот може да се прави от страната и да се повдига служебно от съда до приключване на устните състезания в първата инстанция.

(4) Във всички други случаи възражение за неподсъдност на делото може да се прави само от ответника и най-късно в първото заседание.

(5) Едновременно с предявяване на възражението страната е длъжна да представи и доказателствата си.

Чл. 93. (1) Ако съдът намери, че делото не е подсъдно нему, той го изпраща на надлежния съд. В този случай делото се счита висящо пред този съд от деня на подаване

молбата пред ненадлежащия съд, като извършените от последния действия запазват силата си.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Препирни за подсъдност между съдилищата се разрешават от общия им по-горен по степен съд. Ако те принадлежат към районите на различни по-горни съдилища, препирната се разрешава от онзи по-горен съд, в чийто район се намира съдът, който последен е приел или отказал да разгледа делото. Препирни за подсъдност, в които участва апелативен съд, се разрешават от Върховния касационен съд. По препирната за подсъдност съдът се произнася в закрито заседание. Заинтересуваната страна може да обжалва определението във връзка с подсъдността.

(3) Настъпилата след подаването на молбата промяна във фактическите обстоятелства, обуславящи подсъдността, не е основание за препращане на делото.

Чл. 94. Решението на окръжния съд не може да бъде отменено само за това, че искът е бил подсъден на районния съд.

Чл. 95. (1) Когато в един и същи съд или в различни съдилища има висящи две дела между същите страни, на същото основание и за същото искане, по-късно заведеното дело се прекратява служебно от съда.

(2) Когато прекратяването се постановява от въззивния съд, той обезсилва решението на първата инстанция.

Чл. 96. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Когато по правилата на тази глава не може да бъде определен компетентният съд, по искане на страната Върховният касационен съд в закрито заседание определя съда, пред който трябва да се предяви искът.

Глава единадесета. ПРЕДЯВЯВАНЕ НА ИСК

Чл. 97. (1) Всеки може да предяви иск, за да възстанови правото си, когато то е нарушено, или за да установи съществуването или несъществуването на едно правно отношение или на едно право, когато има интерес от това.

(2) Може да се предяви иск и за осъждане на ответника да изпълни повтарящи се задължения, макар и тяхната изискуемост да настъпва след постановяване на решението.

(3) Може да се предяви иск и за установяване истинността или неистинността на един документ. Иск за установяване съществуването или несъществуването на други факти с правно значение се допуска само в случаите, изрично предвидени в закона.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1987 г.) Иск за установяване на престъпно обстоятелство, което е от значение за едно гражданско правоотношение, или за отмяна на едно влязло в сила решение се допуска в случаите, когато наказателното преследване не може да бъде възбудено или е прекратено по някои от причините, посочени в чл. 21, ал. 1, т. 2 - 5 или когато то е спряно по някои от причините, посочени

в чл. 22, т. 2, и 22а от Наказателно-процесуалния кодекс, а също и когато извършителят на деянието е останал неоткрит.

Чл. 98. (1) Исковата молба трябва да бъде написана на български език и да съдържа:

- а) посочване на съда;
- б) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, както и на единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива;
- в) цената на иска, когато той е оценяем;
- г) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) изложение на обстоятелствата, на които се основава искът;
- д) в какво се състои искането и
- е) подпис на лицето, което подава молбата.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) В исковата молба ищецът е длъжен да посочи всички доказателства и да представи писмените доказателства за обстоятелствата, на които се основава искът.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Ако подателят на молбата не знае или не може да я подпише, тя се подписва от лицето, на което той е възложил това, като се посочва причината, поради която сам не е подписал.

Чл. 99. Към исковата молба се представят:

- а) пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник;
- б) държавните такси и разноските, когато се дължат такива, и
- в) преписи от исковата молба и от приложенията към нея според числото на ответниците.

Чл. 100. (1) Ако исковата молба не отговаря на изискванията по предходните два члена, на ищеца се праща съобщение да отстрани в седемдневен срок допуснатите нередовности. Когато не е посочен и не е известен на съда адресът на ищеца, съобщението се прави чрез поставяне на обявление на определеното за това място в съда в продължение на една седмица.

(2) Ако ищецът не отстрани в срока нередовностите, исковата молба заедно с приложенията се връща, а ако адресът не е известен, се оставя в канцеларията на съда на разположение на ищеца. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

(3) По същия начин се постъпва и когато нередовностите в исковата молба се забележат в течение на производството.

(4) Поправената искова молба се смята за редовна от деня на нейното подаване.

(5) Длъжностно лице, което даде ход на молбата, без да е внесена напълно държавната такса, отговаря по чл. 6 от Закона за държавните такси.

Чл. 101. Когато по делото се прилагат документи, те могат да бъдат представени и в заверен от страната препис, но в такъв случай при поискване тя е длъжна да

представи оригинала на документа или официално заверен препис от него. Ако не стори това, представеният препис се изключва от доказателствата по делото.

Чл. 102. Преписите от исковата молба и от приложенията към нея се връчват на ответника заедно с призовката за първото заседание.

Чл. 103. (1) Ищецът може да предяви с една искова молба срещу същия ответник няколко иска, ако те са подсъдни на същия съд и ако подлежат на разглеждане по реда на едно и също производство.

(2) Когато предявените искове не подлежат на разглеждане по реда на едно и също производство или когато съдът намери, че съвместното им разглеждане ще бъде значително затруднено, той постановява да бъдат разделени исковете.

Чл. 104. (1) Най-късно в първото по делото заседание ответникът може да предяви насрещен иск, ако той по рода си е подсъден на същия съд и ако има връзка с първоначалния иск или ако може да стане прихващане с него.

(2) Предявяването на насрещния иск става по правилата за предявяване на иск. Всички недостатъци на насрещната искова молба трябва да бъдат отстранени най-късно в същото заседание. В противен случай насрещният иск се разглежда отделно.

Глава дванадесета. РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛАТА

Чл. 105. (1) Разглеждането на делата става устно в открито заседание, освен ако законът предвижда това да стане в закрито заседание.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Първоинстанционните дела на районните и окръжните съдилища се разглеждат в състав от един съдия.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако поради обстоятелствата на делото публичното му разглеждане може да се окаже вредно за обществения интерес или ако тези обстоятелства се отнасят до интимния живот на страните, съдът служебно или по молба на някоя от страните постановява разглеждането на делото или извършването само на някои действия по него да стане при закрити врата. В такъв случай в съдебната зала се допускат страните, техните пълномощници, вещите лица и свидетелите, както и лицата, на които председателят разреши това.

Чл. 106. Заседанието се ръководи от председателя. Той следи за реда в съдебната зала и може да отстрани всеки, който не спазва този ред.

Чл. 107. (1) Неявяването на някоя от страните, която е редовно призована, не е пречка за разглеждането на делото. Но съдът пристъпва към разглеждането му след като разгледа делата, по които страните са се явили.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Съдът отлага делото, ако страната и пълномощникът ѝ не могат да се явят поради препятствие, което страната не може да отстрани.

Чл. 108. (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) В първото заседание по делото след разрешаването на предварителните въпроси и тия по редовността на исковата молба председателят или един от членовете задължително прави устен доклад, след което съдът пристъпва към изясняване фактичестката страна на спора.

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 109. (1) В това заседание всяка страна е длъжна да направи и обоснове всичките си искания и възражения и да се произнесе по наведените от другата страна обстоятелства. След това съдът поканва страните да се спогодят. Ако спогодба не се постигне, по покана на съда ответникът посочва доказателствата си, а ищецът - своите допълнителни доказателства, ако има такива.

(2) Съдът поставя на всяка от страните въпроси по фактичестките твърдения на другата страна. Отговорите на тези въпроси се продиктуват накратко от председателя, за да бъдат вписани в протокола.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(4) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) С оглед обясненията на страните съдът може да постанови с определение за отделяне на спорното от безспорното, че известни обстоятелства не се нуждаят от доказателства. Това се отбелязва в протокола.

Чл. 110. (1) (Нов - Изв., бр. 90 от 1961 г., попр., бр. 99 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В първото заседание ответникът е длъжен да представи всичките си писмени доказателства по спорните фактичестки обстоятелства и да посочи другите доказателства и обстоятелствата, които ще установява с тях.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Във връзка с възраженията на ответника ищецът в определен от съда срок може да представи и да посочи нови доказателства.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) По изключение в следващото заседание страните могат да навеждат нови обстоятелства и да представят и посочват нови доказателства само ако без тях не може да се постанови правилно решение и ако е внесена допълнителната държавна такса по чл. 65, ал. 1. В този случай ал. 4 на чл. 63 не се прилага.

Чл. 111. (1) (Предишен текст на чл. 110 - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Съдът се произнася с определение за допускане на доказателствата и за начина на събирането им.

(2) (Предишна ал. 1 - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Определените от съда срокове за представяне на доказателствата и за внасяне на разноски за събирането им текат от деня на заседанието и за страната, която не се е явила.

(3) (Предишна ал. 2 - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Свидетелите и вещите лица, за възнаграждението на които не са внесени в дадения срок разноски, не се призовават, но страната може да ги доведе в съдебното заседание. Внасянето на разноските след дадения срок не е основание за отлагане на делото.

Чл. 112. (1) Когато някои от доказателствата се намират вън от района на съда и не се налага да бъдат събрани непосредствено от него, той делегира местния районен съдия да ги събере.

(2) Съдът съобщава на делегирания съдия срока, до който доказателствата трябва да бъдат събрани, и по възможност деня на следващото заседание по делото.

(3) Делегираният съдия се произнася с определение по всички въпроси във връзка с изпълнение на делегацията.

Чл. 113. (Отм. - Изв, бр. 90 от 1961 г.)

Чл. 114. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) При всяко положение на делото съдът може по искане на една от страните да задължи другата да се яви лично, за да отговори на конкретно поставени въпроси от съществено значение за решаване на делото.

(2) На страната, задължена да се яви лично, съдът съобщава въпросите, на които следва да отговори, като я предупреждава за последиците от неизпълнението на това задължение.

(3) Съдът може да приеме за доказани обстоятелствата, за изясняване на които страната не се е явила или е отказала да отговори.

Чл. 115. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Извън случаите по чл. 41, ал. 6, когато делото бъде отложено, съдът определя датата на следващото заседание, като явилите се по делото страни, свидетели и вещи лица се считат призовани.

(2) Явилите се свидетели се разпитват в същото заседание, освен ако съдът намери за нужно всички свидетели да бъдат разпитани заедно. Повторно призоваване на разпитаните свидетели се допуска само в изключителни случаи.

Чл. 116. (1) Ищецът може при всяко положение на делото в първата инстанция да измени основаниято на своя иск, ако с оглед защитата на ответника съдът намери това за уместно. Ищецът може също, без да изменя основаниято, да увеличи, да намали или да измени своето искане. Той може до приключване на устните състезания да премине от установителен иск към осъдителен и обратно.

(2) Когато в отсъствието на ответника ищецът измени своя иск, той трябва да направи това с писмена молба, препис от която се връчва на ответника.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Не се счита за увеличение на иска прибавянето на изтекли лихви или на събрани добиви от вещта след неговото предявяване.

Чл. 117. (1) Изменяване на иска чрез заменяване на някоя от страните с друго лице е допустимо при всяко положение на делото в първата инстанция със съгласието на двете страни и на лицето, което встъпва като страна по делото.

(2) Съгласието на ответника не е необходимо, когато ищецът се отказва от иска си спрямо него.

(3) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) При условието на предходната алинея ищецът може да насочи иска си и срещу ответник, който не е съгласен да встъпи в делото.

(4) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Във всяко положение на делото в първата инстанция ищецът може да привлече наред с първоначалния и друг ответник и без тяхното съгласие.

(5) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В случаите по ал. 3 и 4 искът срещу новия ответник се смята предявен от деня, в който е постъпила в съда исковата молба срещу него.

Чл. 118. До приключване на устните състезания в първата инстанция както ищецът, тъй и ответникът могат да поискат съдът да се произнесе със самото решение и относно съществуването или несъществуването на едно оспорено правоотношение, от което зависи изцяло или отчасти изходът на делото.

Чл. 119. (1) Ищецът може да оттегли исковата си молба без съгласието на ответника до приключване на първото заседание по делото. Ако ищецът предяви отново същия иск, той може да използва събраните доказателства в новото дело само ако за тяхното повторно събиране има мъчно преодолима пречка.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ищецът може да се откаже изцяло или отчасти от спорното право във всяко положение на делото. В този случай той не може да предяви наново същия иск. Когато отказът е направен пред въззивната или касационната инстанция, обжалваното решение се обезсилва.

Чл. 120. Когато страната умре или юридическото лице престане да съществува, производството по делото продължава в лицето на правоприменника.

Чл. 121. (1) Ако в течение на производството спорното право бъде прехвърлено върху друго, делото следва своя ход между първоначалните страни.

(2) Приобретателят може да встъпи или да бъде привлечен в делото като трето лице. Той може да замести своя праводател само при условията на чл. 117, ал. 1.

(3) Постановеното решение във всички случаи съставлява присъдено нещо и спрямо приобретателя, с изключение действията на вписването, когато се касае за недвижим имот (чл. 114 ЗС) и за придобиване собственост чрез добросъвестно владение (чл. 78 ЗС), когато се касае за движими вещи.

Чл. 122. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 123. Когато в съда има висящи няколко дела, в които участват едни и същи лица на страната на ищеца и на ответника или които имат връзка помежду си, съдът може да съедини тези дела в едно производство и да издаде общо решение по тях.

Чл. 124. Преди да пристъпи към постановяване на решение, съдът отново поканва страните да се спогодят, ако естеството на спора допуска това.

Чл. 125. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) За всяка спогодба, която не противоречи на закона и на добрите нрави, се съставя протокол, който се одобрява от съда и се подписва от него и от страните.

(2) Когато прокурорът участва като страна в делото, съдът одобрява спогодбата след като вземе и неговото мнение.

(3) Съдебната спогодба има значението на влязло в сила решение и не подлежи на обжалване пред по-горен съд.

(4) Когато спогодбата се отнася само за част от спора, съдът продължава разглеждането на делото за неспогодената част.

Чл. 126. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) За разглеждането на делото се съставя протокол, в който се вписват мястото и времето на заседанието, съставът на съда, явилите се страни, същността на изявленията, исканията и изказванията на страните, представените писмени доказателства, показанията на свидетелите и на другите лица по делото и констатациите и определенията на съда. Протоколът се съставя под диктовката на председателя. Той трябва да бъде изготвен в тридневен срок от заседанието. Ако в този срок протоколът не може да бъде изготвен, председателят определя нов срок за изготвянето му, който се съобщава на страните.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Протоколът се подписва от председателя и от секретаря. Поправки на протокола се допускат само въз основа на направени от участващи в процеса лица бележки по съдържанието на протокола в седемдневен срок от изготвянето му. По тях се произнася председателят, след като призове страните и молителя и изслуша обясненията на секретаря.

Глава дванадесета.

"а" БЪРЗО ПРОИЗВОДСТВО (НОВА - ДВ, БР. 64 ОТ 1999 Г.)

Чл. 126а. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) При направено искане от ищеца по реда на тази глава се разглеждат следните дела:

а) (нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искове по чл. 19, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите;

б) (предишна т. а) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искове, произтичащи от договор за заем, включително заем за послужване, както и по искове, произтичащи от договор за стоков кредит;

в) (предишна т. б) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искове, произтичащи от договор за наем на недвижими имоти или движими вещи, както и по искове за освобождаването или предаването на отдадени под наем и аренда имущества;

г) (предишна т. в) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искове, произтичащи от договор за влог;

д) (предишна т. г) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искове, произтичащи от договори за изработка и за извършване на определена работа с цена до 1000 лв.;

е) (предишна т. д) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве за издръжка и за нейното увеличаване;

ж) (предишна т. е) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве за упражняване на родителски права при разногласия между родителите;

з) (предишна т. ж) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по владелчески искиве и по искиве за определяне на граници;

и) (нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве по чл. 74 и 75 от Семейния кодекс;

к) (предишна т. з) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве по чл. 252, 254 и 255;

л) (предишна т. и) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве по чл. 19 от Закона за гражданската регистрация;

м) (нова - ДВ, бр. 25 от 2001 г., предишна т. к) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве по чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от Кодекса на труда;

н) (нова - ДВ, бр. 25 от 2001 г., предишна т. л) - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) за парични вземания по трудови правоотношения;

о) (нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) по искиве за установяване на нарушение на регистрирана марка, географско означение, промишлен дизайн, авторско и сродно на него право;

п) (нова - ДВ, бр. 113 от 2002 г.) по искиве по чл. 302 и 306 от Кодекса на търговското корабоплаване;

р) (нова - ДВ, бр. 58 от 2003 г., в сила от 01.01.2004 г.) по искиве по чл. 263о и чл. 264к от Търговския закон.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 25 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) При обективно съединяване на исковете, освен тези по ал. 1, буква "м" и изменението на иска при условията на чл. 116 не се допуска бързо производство.

(3) (Нова - ДВ, бр. 103 от 1999 г., доп. - ДВ, бр. 28 от 2004 г., в сила от 01.10.2004 г.) По реда на тази глава се разглеждат и делата по чл. 87, ал. 2 от Закона за събиране на държавните вземания и по чл. 120 от Закона за обществените поръчки.

Чл. 126б. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) В деня на постъпването на исковата молба съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията за връчване на ответника, който е длъжен да отговори писмено и да посочи и представи всички доказателства в 7-дневен срок.

Чл. 126в. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) В 5-дневен срок след изтичането на срока за отговор в закрито заседание съдът се произнася по допускане на посочените и представените от страните доказателства и насрочва делото за след 15 дни. При призоваването не се прилагат правилата на чл. 41, ал. 5 и срокът по чл. 157, ал. 1.

(2) Сроковете по ал. 1 се спазват и при отлагане на делото, както и във въззивната инстанция.

Чл. 126г. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдът обявява решението с мотивите в 7-дневен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

Чл. 126д. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдът може да постанови по искане на ответната страна разглеждане на делото по общия ред, ако установи фактическа или

правна сложност на делото или ако събирането или проверката на допустимите по закона доказателства изискват продължително време. Определението, с което се преминава към общото производство, подлежи на обжалване.

Чл. 126е. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Доколкото няма особени правила за бързото производство, прилагат се правилата на общото исково производство.

Чл. 126ж. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) Когато едно лице е лишено по насилствен или скрит начин от владението си на недвижим имот, то може да подаде молба до районния съд за възстановяване на владението по административен ред.

(2) Същото право има лицето и срещу ползвател, когото е допуснал в имота си и който отказва след покана да го напусне.

(3) Молбата трябва да бъде подадена в месечен срок от отнемане на владението или от връчване на поканата.

(4) Районният съд най-късно в 7-дневен срок от получаването на молбата проверява изложените в нея данни, като взема предвид и обясненията на извършителя, ако той е известен. След като се увери в истинността на твърденията на молителя, той издава заповед за възстановяване на владението, която подлежи на незабавно изпълнение от органите на полицията или от кмета. В същата заповед районният съд може да наложи на нарушителя глоба от 100 до 500 лв.

(5) Заповедта за възстановяване на владението може да се издаде и когато нарушителят е неизвестен.

Чл. 126з. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Заповедта или отказът да се издаде такава от районния съд може да се обжалва в 3-дневен срок от произнасянето пред окръжния съд. Обжалването не спира изпълнението.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Окръжният съд се произнася по жалбата при същите данни в 3-дневен срок от постъпването ѝ в закрито заседание.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Определението на окръжния съд не подлежи на обжалване.

Чл. 126и. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдебни такси по това производство за възстановяване на владението не се плащат при подаване на молбата, а се определят в размер от 10 до 200 лв., ако проверката е била извършена, и се възлагат върху страната, против която е взето решението.

Глава тринадесета. Доказателства

Раздел I. ОБЩИ ПРАВИЛА

Чл. 127. (1) Всяка страна е длъжна да установи обстоятелствата, на които основава своите искания или възражения. Не подлежат на доказване само общоизвестни обстоятелства и служебно известни на съда, за които той е длъжен да съобщи на страните.

(2) Направеното от страната или от нейния представител признание се преценява от съда с оглед на всички обстоятелства по делото.

Чл. 128. (1) Не е необходимо да се доказват факти, за които съществува установено от закона предположение. Оборване на такива предположения се допуска във всички случаи, освен когато законът забранява това.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) С оглед на обстоятелствата по делото съдът може да приеме за доказани фактите, относно които страната е създала пречки за събиране на допуснати от съда доказателства.

Чл. 129. (1) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(2) Когато за установяване на едно и също обстоятелство страната сочи повече свидетели, съдът може да допусне само някои от тях. Останалите свидетели се допускат, ако призованите не установят спорното обстоятелство.

Чл. 130. Когато искът е установен в своето основание, но няма достатъчно данни за неговия размер, съдът може да определи този размер по своя преценка или да вземе заключението на вещо лице.

Чл. 131. Ако събирането на някое доказателство е съмнително или представлява особена трудност, съдът може да определи съответен срок за събирането му, след изтичането на който делото да се гледа без него.

Чл. 132. (Отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Раздел II. СВИДЕТЕЛИ

Чл. 133. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) (1) Свидетелски показания се допускат във всички случаи, освен ако се касае:

а) за установяване на правни сделки, за действителността на които законът изисква писмен акт;

б) за опровергаване съдържанието на официален документ;

в) (изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1992 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) за установяване на обстоятелства, за доказването на които законът изисква писмен акт, както и за установяване на договори на стойност, по-голяма от 1000 лв., освен ако са сключени между съпрузи или роднини по права линия, по сребрена линия до четвърта степен и по сватовство до втора степен включително.

г) за погасяване на установени с писмен акт парични задължения;

д) за установяване на писмени съглашения, в които страната, която иска свидетелите, е участвувала, както и за тяхното изменяване или отменяване;

е) за опровергаване на съдържанието на изходящ от страната частен документ.

(2) В случаите на букви "в", "г", "д" и "е" свидетелски показания се допускат само при изрично съгласие на страните.

Чл. 134. (1) В случаите, в които законът иска писмен документ, свидетелски показания се допускат, ако бъде доказано, че документът е загубен или унищожен не по вина на страната.

(2) Свидетелски показания се допускат също, когато страната се домогва да докаже, че изразеното в документа съгласие е привидно, и то ако в делото има писмени доказателства, изхождащи от другата страна или пък удостоверяващи нейни изявления пред държавен орган, които правят вероятно твърдението ѝ, че съгласието е привидно. Това ограничение не се отнася до третите лица, както и до наследниците, когато сделката е насочена срещу тях.

Чл. 135. (1) Никой няма право да се отказва от свидетелствуване освен:

а) роднините на страните по права линия, съпругът, братята и сестрите и роднините по сватовство от първа степен;

б) лицата, които със своите отговори биха причинили на себе си или на свои роднини, посочени в буква "а", непосредствена вреда, опозоряване или наказателно преследване, и

в) лицата, които със своите отговори биха издали държавна тайна.

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Свидетелите по делото не могат да бъдат повереници на страните по същото дело.

Чл. 136. Показанията на роднините, на настойника или на попечителя на посочилата го страна, на осиновителите и осиновените, на тези, които се намират с противната страна или с роднините ѝ в граждански или наказателен спор, на пълномощниците, посочени от техните доверители, както и на всички други, които са заинтересовани в полза или вреда на една от страните, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната тяхна заинтересованост.

Чл. 137. При тежка болест, предстоящо пътуване, както и при особено обществено или служебно положение на свидетеля съдът може да постанови разпита на последния да стане от делегиран член на съда и преди определения за заседанието ден, както и извън помещението на съда. За този разпит трябва да бъдат призовани страните.

Чл. 138. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Преди разпита на свидетеля съдът сменя неговата самоличност и му напомня за отговорността пред закона в случай на лъжесвидетелствуване.

(2) Свидетелят дава обещание да каже истината.

Чл. 139. Страната може да се откаже от разпита на свидетеля, на който тя се е позовала, но същият се разпитва, ако другата страна поиска това или ако съдът намери, че разпитването му е необходимо за осветляване обстоятелствата по делото.

Чл. 140. (1) Всеки свидетел се разпитва отделно в присъствието на страните, които са се явили. Свидетели, които още не са дали показания, не могат да присъствуват при разпита на другите свидетели.

(2) Свидетелят може да бъде разпитан повторно, в същото или в друго заседание, по негово искане, по молба на страната или по почин на съда.

Чл. 141. При разногласие между показанията на свидетелите съдът може да постанови извършването на очна ставка. Такава може да се постанови и между свидетел и страните.

Раздел III. ПИСМЕНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА

Чл. 142. (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Силата на писмените доказателства се определя съобразно закона, който е бил в сила по времето и мястото, където те са съставени. Съдът оценява доказателствената сила на документа, в който има зачерквания, изтривания, прибавки между редовете и други външни недостатъци, с оглед на всички обстоятелства по делото.

Чл. 143. (1) Официален документ, издаден от длъжностно лице в кръга на службата му по установените форми и ред, съставлява доказателство за изявленията пред него и за извършените от него и пред него действия.

(2) Официално заверени преписи или извлечения от официални документи имат същата доказателствена сила, както и оригиналите.

Чл. 144. Частни документи, подписани от лицата, които са ги издали, съставляват доказателство, че изявленията, които се съдържат в тях, са направени от тези лица.

Чл. 145. (1) Частният документ има достоверна дата за трети лица от деня, в който той е заверен, или от деня на смъртта, или от настъпилата физическа невъзможност за подписване на лицето, което е подписало документа, или от деня, в който съдържанието на документа е възпроизведено в някой официален документ, или най-после - от деня, в който настъпи някой друг факт, който установява по също такъв безсъмнен начин предхождащото съставяне на документа.

(2) За установяване датата на разписки за извършено плащане съдът може да допусне всякакви доказателствени средства, като има предвид обстоятелствата по делото.

Чл. 146. Вписвания в счетоводни книги се преценяват от съда според тяхната редовност и с оглед на другите обстоятелства по делото. Те могат да служат като доказателство и на лицето или организацията, които са водили книгите.

Чл. 147. Документи, представени на чужд език, трябва да бъдат придружени с точен превод на български. Ако съдът не може сам да провери верността на превода, той назначава вещо лице за проверка.

Чл. 148. Официалните документи и удостоверения се представят от страните. Но съдът може сам да ги изиска от съответното учреждение или да снабди страната със съдебно удостоверение, въз основа на което тя да се снабди с тях. Учреждението е длъжно да издаде исканите документи или да обясни причините за неиздаването им.

Чл. 149. Печатни материали се представят от страните, но когато съдът може сам да си ги достави без особена трудност, достатъчно е страната да посочи къде са те публикувани.

Чл. 150. Документ, извършен от некомпетентен орган или не в предписаната форма, има значение на частен документ, ако е подписан от страните.

Чл. 151. (1) Частен документ, издаден от неграмотен, трябва да носи вместо подпис отпечатък на десния му палец и да бъде приподписан от двама свидетели. Ако отпечатъкът на десния палец не може да бъде сложен, в документа трябва да се отбележи причината за това, както и с кой друг пръст е сложен отпечатъкът.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Частен документ, издаден от сляп, но грамотен, трябва да бъде приподписан от двама свидетели.

Чл. 152. Всяка страна може да иска от другата страна да представи намиращ се у нея документ, като обясни значението му за спора.

Чл. 153. (1) Всяка страна може да иска с писмена молба от неучаствуващо в делото лице да представи намиращ се у него документ.

(2) Препис от молбата се изпраща на третото лице, като му се определя срок за представяне на документа.

(3) Третото лице, което неоснователно не представи искания документ освен отговорността по чл. 73 отговаря и пред страната за причинените ѝ вреди.

Чл. 154. (1) Заинтересованата страна може да оспори истинността на един документ най-късно в заседанието, в което той е представен. Ако страната не е присъствувала в това заседание, оспорването може да стане най-късно в следващото заседание.

(2) Съдът постановява да се извърши проверка на истинността на документа, ако другата страна заяви, че желае да се ползува от него.

(3) Тежестта за доказване неистинността на документа пада върху страната, която го оспорва. Когато се оспорва истинността на частен документ, който не носи подписа на страната, която го оспорва, тежестта за доказване на истинността пада върху страната, която го е представила.

Чл. 155. Съдът извършва проверката чрез сравняване с други безспорни документи, чрез разпит на свидетели или чрез вещи лица.

Чл. 156. (1) След проверката съдът с определение признава или че оспорването не е доказано, или че документът е неистински. В последния случай той изключва документа от доказателствата, като го изпраща на прокурора заедно със своето определение.

(2) Съдът може да се произнесе по оспорването на документа и с решението по делото.

Раздел IV. ВЕЩИ ЛИЦА

Чл. 157. (1) (Доп. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Вещо лице се назначава, когато за изясняване на някои възникнали по делото въпроси са нужни специални знания из областта на науката, изкуството, занаятите и др., каквито съдът няма. Заключение се подписва от вещото лице и се представя по делото поне пет дни преди съдебното заседание.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При сложност на предмета на изследването съдът може да назначи три вещи лица. Всяка от страните в тридневен срок от заседанието, в което е допусната тричленна експертиза, посочва по едно вещо лице, а третото се определя от съда. При несъгласие на страните със заключението на вещото лице или на тричленната експертиза съдът може да назначи нов състав от три вещи лица.

(3) Съдът не е длъжен да възприема заключението на вещите лица, а го обсъжда заедно с другите доказателства по делото.

Чл. 157а. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 157б. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) В определението, с което се назначава вещото лице, се посочват: предметът и задачата на експертизата; материалите, които се предоставят на вещото лице; името, образованието, специалността, местоработата и длъжността на вещото лице.

Чл. 158. (1) Не могат да бъдат назначавани за вещи лица роднините на страните по права линия, съпрузите, роднините по сребрена линия до четвърта степен включително и по сватовство от първа степен, както и лицата, заинтересовани от изхода на делото.

(2) (Нова - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Всяка от страните може да иска отстраняване на вещото лице, ако е налице някое от основанията по предходната алинея.

Чл. 159. Назначеното вещо лице се освобождава от възложената му задача, когато не може да я изпълни поради болест или некомпетентност. То може да се откаже във всички случаи когато се допуска отказ от свидетелстване.

Чл. 160. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) След като снее самоличността на вещите лица, съдът им напомня отговорността пред закона за даване неверни или заинтересовани заключения.

(2) Вещите лица дават обещание, че ще дадат заключението си без всякакво пристрастие.

Чл. 161. При разногласие между вещите лица всяка група излага своите отделни мнения. Когато съдът не може да вземе становище по разногласието, той изисква от същите вещи лица допълнителни изследвания или назначава други вещи лица.

Раздел V. ОГЛЕД И ОСВИДЕТЕЛСТВУВАНЕ

Чл. 162. Съдът може, по молба на страните или по своя преценка, да назначи оглед на движими или недвижими вещи или освидетелстване на лица с участие или без участие на вещи лица.

Чл. 163. Оглед и освидетелстване се допускат не само за проверка на други доказателства, но и като самостоятелно доказателство. Те се извършват от целия състав на съда, от делегиран член на съда или от друг делегиран съд.

Чл. 164. При освидетелстване на лица съдът постъпва по начин, че да не бъде уязвено личното достойнство на освидетелствания. С оглед на това съдията може да не присъства лично при освидетелстването, като възложи извършването му на подходящи вещи лица.

Раздел VI. ОБЕЗПЕЧЕНИЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

Чл. 165. Когато съществува опасност, че някое доказателство ще се изгуби или че неговото събиране ще се затрудни, страната може да иска да се събере това доказателство предварително.

Чл. 166. (1) Молбата за обезпечение на доказателства се подава в съда, който разглежда делото, а ако делото не е още заведено - в районния съд по местожителството на лицето, което ще се разпитва, или по местонахождението на имота, върху който ще се извърши огледът.

(2) Препис от молбата за обезпечение се връчва на другата страна.

(3) Определението на съда, с което не се уважава молбата, подлежи на обжалване с частна жалба.

Чл. 167. Съдът може да събере в същото производство доказателствата, посочени от другата страна, ако те са тясно свързани с тези на молителя.

Чл. 168. Когато молителят не е в състояние да посочи името и адреса на другата страна, съдът ѝ назначава представител.

Чл. 169. Относно реда за събиране на доказателствата и тяхната сила се прилагат общите правила.

Чл. 170. Разноските по събиране на доказателствата не се присъждат на страната в производството по обезпечението. Те се вземат предвид впоследствие при решаването на спора.

Глава четиринадесета. ДРУГАРСТВО В ДЕЛОТО

Чл. 171. Иск може да бъде предявен от няколко ищци или срещу няколко ответници, ако предмет на спора са:

а) общи техни права или задължения или

б) права или задължения, които почиват на едно и също основание.

Чл. 172. (1) Всеки от другарите действа самостоятелно. Неговите процесуални действия и бездействия нито ползват, нито вредят на останалите.

(2) Когато, с оглед естеството на спорното правоотношение или по разпореждане на закона решението на съда трябва да бъде еднакво спрямо всички другари (необходимо другарство), извършените от някои от тях действия имат значение и за неявилите се или неизвършили тези действия другари. И в този случай обаче за сключване на спогодба и за оттегляне или отказ от иска е необходимо съгласието на всички другари.

Чл. 173. Ако фактическите твърдения на другарите относно общите факти си противоречат, съдът ги преценява във връзка с всички обстоятелства по делото.

Глава петнадесета.

ТРЕТИ ЛИЦА

Чл. 174. Трето лице може да встъпи в делото до приключване на устните състезания, за да помага на една от страните, ако има интерес решението да бъде постановено в нейна полза.

Чл. 175. (1) Всяка страна може да привлече трето лице в делото, когато това лице има право да встъпи, за да помага. Привличането може да се иска най-късно в първото по делото заседание с писмена молба, препис от която се връчва на третото лице. От третото лице зависи дали да встъпи или не в делото.

(2) Страната, която има обратен иск срещу третото лице, може да го предяви за съвместно разглеждане с висящото дело най-късно в първото заседание.

Чл. 176. (1) По допускане на третото лице съдът се произнася с определение. Определението, с което не се допуска третото лице, подлежи на обжалване с частна жалба.

(2) Привличането не се допуска, ако третото лице е с неизвестно местожителство или живее в чужбина.

Чл. 177. (1) Третото лице има право да извършва всички съдопроизводствени действия с изключение на действията, представляващи разпореждане с предмета на спора.

(2) В случай на противоречие между действията и обясненията на страната и на третото лице съдът ги преценява във връзка с всички обстоятелства по делото.

Чл. 178. Със съгласието на двете страни встъпилият или привлеченият в делото може да замести и освободи страната, на която помага.

Чл. 179. (1) Постановеното решение има установително действие в отношенията на третото лице и противната страна.

(2) Това, което съдът е установил в мотивите на решението, е задължително за третото лице в отношенията му със страната, на която помага или която го е привлякла, и то не може да го оспорва под предлог, че страната е зле водила делото, освен ако последната умишлено или поради груба небрежност е пропуснала да предяви неизвестни на третото лице обстоятелства или доказателства.

Чл. 180. Ответникът се освобождава от участие в делото, ако вложи търсената сума или вещ съобразно указанията на съда и привлече лицето, което също предявява самостоятелни права върху нея. В този случай делото продължава само между двамата кредитори. Ако привлеченото лице не встъпи в делото, производството се прекратява, а вложената сума или вещ се предава на ищеца.

Чл. 181. (1) Третото лице, което има самостоятелни права върху предмета на спора, може да встъпи в делото, като предяви иск против двете страни.

(2) Предявяването на иск от трето лице се допуска до приключване на устните състезания в първата инстанция.

Глава шестнадесета. СПИРАНЕ, ВЪЗОБНОВЯВАНЕ И ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

Чл. 182. (1) Съдът спира производството:

а) по общо съгласие на страните;
б) в случай на смърт на някоя от страните;
в) когато е нужно да се учреди настойничество или попечителство на някоя от страните;

г) когато в същия или в друг съд се разглежда дело, решението по което ще има значение за правилното решаване на предявения иск;

д) когато при разглеждането на едно гражданско дело се разкрият престъпни обстоятелства, от установяването на които зависи изходът на гражданския спор, и

е) в изрично предвидените в закона случаи;

ж) (нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) когато Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество на искане, с което се оспорва конституционосъобразността на приложим по делото закон.

(2) В случаите на б. "а", ако прокурорът взема участие в делото заедно с някоя от страните, за спирането е необходимо и неговото съгласие. В случаите на букви "б" и "в", ако е било свършено устното състезание, производството се спира след постановяване на решението по делото.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Спиране на делото по съгласие на страните се допуска само един път в течение на производството в една инстанция.

Чл. 183. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) Производството се възобновява служебно или по искане на една от страните, след като бъдат отстранени пречките за движението му, за което съдът, в случаите на смърт на ищеца и на букви "в" до "е" на предходния член, и сам взема нужните мерки.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) При смърт на ответника ищецът е длъжен в шестмесечен срок от съобщението да посочи неговите правоприменици и адресите им или да вземе мерки за назначаване на управител на незаетото наследство или за призоваване на наследниците по реда на чл. 50. При неизпълнение на това задължение делото се прекратява.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) При възобновяването производството започва от онова действие, при което е било спряно.

Чл. 184. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) (1) Спряното по общо съгласие на страните производство се прекратява, ако в шестмесечен срок от спирането му никоя от страните не е поискала възобновяването му.

- (2) В този случай решението по делото, ако е постановено такова, се обезсилва.
- (3) В случая намира приложение чл. 119, ал. 1, второ изречение.

Чл. 185. Определението, с което се спира, прекратява или отказва възобновяването на производството, подлежи на обжалване с частна жалба.

Глава седемнадесета. РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА

Раздел I. ПОСТАНОВЯВАНЕ НА РЕШЕНИЕТО

Чл. 186. Когато счете, че делото е напълно разяснено, съдът приключва устните състезания и пристъпва към постановяване на решение.

Чл. 187. (1) Решението се постановява след тайно съвещание по мнозинство на гласовете на съдиите, участвували в заседанието, в което е завършено разглеждането на делото.

(2) Никой от съдиите не може да се въздържа от гласуване.

(3) Съдията, който не е съгласен с мнението на мнозинството, подписва решението, като мотивира отделно своето особено мнение.

Чл. 188. (1) Съдът преценява всичките доказателства по делото и доводите на страните по свое убеждение.

(2) Той основава решението си върху приетите от него за установени обстоятелства по делото и върху закона.

(3) Съдът взема предвид и настъпилите след предявяване на иска факти, които са от значение за спорното право.

Чл. 189. (1) Решението трябва да съдържа:

- а) датата и мястото на постановяването му;
- б) посочване на съда, имената на съдиите, на секретаря и на прокурора, когато той е взел участие в делото, както и на страните;
- в) делото, по което се постановява решението;
- г) какво постановява съдът;
- д) в тежест на кого се възлагат разноските;
- е) подлежи ли то на обжалване, пред кой съд и в какъв срок;
- ж) (нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) трите имена на страните, както и местожителството, адреса, местоработата и единния граждански номер на страната, срещу която искът е уважен.

(2) Към решението съдът излага и мотиви, въз основа на които то е постановено.

(3) Решението се подписва от всички съдии, взели участие в постановяването му. Когато някой от съдиите не може да го подпише, председателят или старшият съдия отбелязва върху решението причините за това.

Чл. 190. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Съдът обявява решението с мотивите най-късно в 30-дневен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

Чл. 191. (1) Съдът при постановяване на решението може да отсрочи или да разсрочи неговото изпълнение с оглед имотното състояние на страната или на други обстоятелства.

(2) В изключителни случаи съдът може да реши това и след постановяване на решението. В този случай съдът призовава страните и се произнася с определение, което не подлежи на обжалване.

(3) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Съдът може да отсрочи или разсрочи изпълнението на решението само един път. Той не може да разсрочва изпълнение на решение, за което е предвидено разсрочване по закон.

Чл. 192. (1) След като обяви решението по делото, съдът не може сам да го отмени или измени.

(2) Той, по свой почин или по молба на страните, може да поправи само допуснатите в решението очевидни фактически грешки, след като призове страните.

(3) Решението за поправката може да се обжалва по реда, по който подлежи на обжалване самото решение.

(4) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В срок от два месеца след влизане в сила на решението съдът по свой почин или по искане на страните може да измени постановеното решение в частта му за разноските. Това определение може да се обжалва с частна жалба.

(5) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Съдът може да обезсили постановеното от него решение, ако преди влизането му в сила страните заявят, че са се спогодили и молят да се прекрати делото.

Чл. 193. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Страната може да поиска да бъде допълнено решението, ако съдът не се е произнесъл по цялото й искане. Молба за това може да се подаде в едномесечен срок от деня на заседанието, в което е обявено решението с мотивите за страната, която е присъствувала, а за страната, която не е присъствувала при обявяване на решението, и в случаите по чл. 190 срокът тече от датата на съобщението, че решението с мотивите е изготвено.

(2) Съдът разглежда молбата с призоваване на страните и се произнася с допълнително решение, което подлежи на обжалване по общия ред.

Чл. 194. (1) Споровете по тълкуване на влязло в сила решение се разглеждат от съда, който го е постановил.

(2) Тълкуване не може да се иска, след като решението е изпълнено.

(3) Решението по тълкуването подлежи на обжалване по реда, по който се обжалва решението, което се тълкува.

Раздел II. ПОСТАНОВЯВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Чл. 195. (1) Съдът постановява определение, когато се произнася по въпроси, с които не се решава спорът по същество.

(2) Определенията, които не турят край на делото, могат да бъдат изменявани или отменявани от същия съд вследствие изменение на обстоятелствата, грешка или опущение.

Дял втори. ВЪЗЗИВНО И КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ И ОТМЯНА НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА РЕШЕНИЯ (Загл. изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Глава осемнадесета. ВЪЗЗИВНО ОБЖАЛВАНЕ (Загл. изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 196. (1) (Предишен текст на чл. 196 - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Решенията на районните съдилища подлежат на въззивно обжалване пред окръжните съдилища, а решенията на окръжните съдилища като първа инстанция - пред съответния апелативен съд.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Жалба може да се подаде срещу цялото решение или срещу отделни негови части.

Чл. 197. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Жалбата се подава чрез съда, който е постановил решението, в 14-дневен срок от деня на заседанието, в което е обявено решението с мотивите за страната, която е присъствувала. За страната, която не е присъствувала в заседанието, както и в случаите на чл. 190, срокът за обжалване тече от датата на съобщението, че решението с мотивите е изготвено.

Чл. 198. Жалбата трябва да съдържа:

- а) името и адреса на страната, която я подава;
- б) означение на обжалваното решение;
- в) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) указание в какво се състои порочността на решението;
- г) в какво се състои искането й;
- д) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) новите доказателства, които жалбоподателят иска да се съберат при разглеждане на делото във въззивната инстанция;
- е) (Предишна б. "д" - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) подпис на жалбоподателя.

Чл. 199. (1) Към жалбата се прилагат:

а) преписи от нея и от приложенията ѝ според броя на лицата, които участвуват в делото като противна страна;

б) пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник, и

в) държавната такса - ако се дължи такава.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Жалбоподателят е длъжен да представи новите писмени доказателства, на които основава жалбата.

(3) (Предишна ал. 2, доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако жалбата не отговаря на изискванията по предходните алинеи и на предходния член, а също и ако не е подписана, на страната се праща съобщение да отстрани в седемдневен срок допуснатите нередовности.

Чл. 200. (1) Жалбата се връща:

а) когато е подадена след изтичане на срока за обжалване и

б) когато не се отстранят в срок нередовностите по предходния член.

(2) В случая се прилагат съответно чл. 100, ал. 3-5.

(3) Разпореждането за връщане може да се обжалва с частна жалба.

Чл. 201. (1) (Предишен текст на чл. 201 - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на другата страна, която в 7-дневен срок от получаването им може да направи писмени възражения и да посочи доказателства за тях, като представи писмените.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) След изтичането на срока по ал. 1 делото заедно с жалбата и възраженията се изпращат на по-горния съд.

Чл. 202. (Изм. - Изв., бр. 89 от 1953 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Ако на страните не е съобщено от първата инстанция за деня за разглеждане на делото пред въззивната инстанция, те се призовават от въззивния съд - по реда на чл. 41 - 52.

Чл. 203. (1) При всяко положение на делото страната може да оттегли изцяло или отчасти подадената жалба.

(2) Предварителен отказ от правото на обжалване е недействителен.

Чл. 204. Всеки от другарите по делото може, не по-късно от първото заседание във въззивната инстанция, да се присъедини към жалбата, подадена от неговия съищец или съответник. Присъединяването става чрез подаване на писмена молба с преписи от нея за противната страна.

Чл. 205. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишен текст на чл. 205 - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Пред въззивната инстанция се допускат само нови доказателства. Въззивният съд се произнася в закрито заседание по допускане на посочените от страните нови доказателства. Разрешаването на този въпрос може да стане и в първото заседание по

делото, ако съдът намери, че е необходимо да се изслушат и устните обяснения на страните по посочените от тях доказателства. Той може да разпита отново свидетелите и вещите лица само ако намери за необходимо да ги изслуша непосредствено.

(2) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако делото е разгледано по реда на бързото производство, въззивният съд решава спора до един месец.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм., ДВ, бр. 28 от 1983 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 206. (1) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Съдът отменя решението и по отношение на необжалвалите другари на жалбоподателя. При отмяна на решението по главния иск се възстановява висящността и по евентуално съединените с него искове, по които първоинстанционният съд не се е произнесъл.

Чл. 207. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 208. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Въззивният съд в състав от трима съдии разглежда жалбата в открито заседание, събира доказателства, изслушва страните и оставя в сила или отменя изцяло или частично постановеното решение. Ако отмени решението, съдът решава делото по същество.

(2) Положението на жалбоподателя не може да се влошава, когато решението е неправилно.

Чл. 209. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Ако решението е недопустимо, въззивният съд го обезсилва, като прекратява делото. Когато основанието за прекратяване е неподсъдност или неподведомственост на спора, делото се препраща на компетентния съд или на друг орган. Ако е разгледан непредявен иск, решението се обезсилва и делото се връща на първоинстанционния съд за произнасяне по предявения иск.

(2) Когато решението е нищожно, въззивният съд прогласява нищожността и ако делото не подлежи на прекратяване, го връща на първоинстанционния съд за постановяване на ново решение.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Нищожността на решението може да бъде предявена и чрез възражение или по исков ред.

Чл. 210. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 211. (Изм. - Изв., бр. 89 от 1953 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Доколкото няма особени правила за производството пред въззивната инстанция, прилагат се съответно правилата за производството пред първата инстанция.

(2) (Нова - Изв. 89 от 1953 г., зал., ДВ, бр. 28 от 1983 г.)

Чл. 212. (Доп. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Глава деветнадесета.
ОБЖАЛВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЯТА. ЖАЛБА ЗА БАВНОСТ (Загл.
доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.)

Чл. 213. Срещу определенията на съда могат да бъдат подавани частни жалби:
а) когато определението прегражда по-нататъшното развитие на делото и
б) в случаите, изрично посочени в закона.

Чл. 214. (1) Частните жалби се подават в седемдневен срок от съобщаване на определението. Но ако се обжалва определение, постановено в съдебно заседание, за страната, която е присъствувала, този срок тече от деня на заседанието.

(2) По отношение на частните жалби се прилагат съответно разпоредбите на чл. 198-200. Към жалбата съдът прилага служебно препис от обжалваното определение.

Чл. 215. (1) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис на другата страна, която в тридневен срок от получаването му може да даде възражения по жалбата.

(2) След изтичане на този срок жалбата, заедно с приложенията и възраженията, ако са подадени такива, се изпраща на по-горния съд.

Чл. 216. Частната жалба не спира производството по делото, нито изпълнението на обжалваното определение, освен ако законът постановява друго. Но въззивният съд може да спре производството или изпълнението на обжалваното определение до разрешаването на частната жалба.

Чл. 217. (1) Частните жалби се разглеждат в закрито заседание. Съдът, ако намери за нужно, може да разгледа жалбата в открито заседание.

(2) Ако отмени обжалваното определение, въззивният съд сам разрешава въпроса по жалбата. Той може да събира и доказателства, ако е нужно това.

(3) Постановеното определение по частната жалба е задължително за по-долния съд.

(4) Доколкото в този раздел няма особени правила, за производството по частните жалби се прилагат съответно правилата за обжалване на решенията.

Чл. 217а. (Нов - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) Във всяко положение на делото, включително и след приключване на пренията, всяка от страните може да подаде жалба за бавност, когато неговото разглеждане, постановяване на решение или изпращане на подадена срещу решението жалба се забавя необосновано.

(2) Жалбата за бавност се подава направо до по-горния съд, без да се връчват преписи на противната страна и без заплащане на държавни такси. Подаването ѝ не се ограничава с никакъв срок.

(3) Председателят на съда, пред който е подадена жалбата, изисква делото и я разглежда незабавно в закрито заседание. Указанията му по действията, които трябва да извърши съдът, са задължителни. Определението не подлежи на обжалване и се изпраща незабавно заедно с делото на съда, срещу който е подадена жалбата.

(4) При констатирана бавност председателят на по-горния съд може да направи предложение до дисциплинарния състав на Висшия съдебен съвет за осъществяване на дисциплинарна отговорност.

Чл. 218. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Предходните разпоредби се прилагат съответно и за частните жалби срещу разпорежданията на председателя на съда или на съдията в първата инстанция.

Глава деветнадесета.

"а" КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 218а. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат:

а) въззивните решения на окръжните съдилища с изключение на решенията по: искове за издръжка, брачни искове, искове за парични вземания по граждански и търговски дела с цена на иска до 5000 лв.; искове по чл. 11, ал. 2 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи и искове по чл. 13, ал. 2 от Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд;

б) решенията на апелативните съдилища, освен въззивните им решения по искове за парични вземания по търговски дела с цена на иска до 25 хил. лв. и по чл. 17, ал. 2 от Закона за уреждане на колективните трудови спорове;

в) определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на производството.

(2) Не подлежат на касационно обжалване пред Върховния касационен съд решенията на въззивните съдилища по трудови спорове с изключение на:

а) решенията по искове за защита срещу незаконно уволнение по чл. 344, ал. 1, т. 1 - 3 от Кодекса на труда;

б) решенията по искове за трудово възнаграждение и обезщетения по трудовото правоотношение с цена на иска над размера по ал. 1, буква "а".

Чл. 218б. (1) (Предишен текст на чл. 218б - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Касационната жалба се подава:

а) когато решението е нищожно;

б) когато решението е недопустимо;

в) (изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) когато решението е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила или необоснованост.

(2) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Касационната жалба по осъдителни решения не спира изпълнението им.

(3) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Жалбоподателят може да поиска спиране на изпълнението на решението. В този случай той е длъжен да представи надлежно обезпечение. Размерът на обезпечението се определя:

- а) по решения за парични вземания - присъдената сума;
- б) по решения относно вещни права върху движими вещи - цената на иска;
- в) (изм. - ДВ, бр. 36 от 2000 г.) по решения относно вещни права върху недвижими имоти - 1/4 от стойността, върху която е определена цената на иска.

(4) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Във всички останали случаи размерът на обезпечението се определя от съда.

(5) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Когато обезпечението е дадено във връзка с изпълнение на решение относно вещни права върху недвижими имоти или движими вещи, то се задържа, ако в 15-дневен срок след като касационната жалба е оставена без уважение носителят на вземането е предявил иск за обезщетение за вредите от забавянето на изпълнението.

(6) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Върховният касационен съд се произнася в закрито заседание по искането за спиране на изпълнението и по размера на обезпечението.

Чл. 218в. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Жалбата се подава чрез съда, който е постановил решението в 30-дневен срок, при условията на чл. 197.

(2) Жалбата трябва да отговаря на изискванията на чл. 198, букви "а", "б", "в", "г" и "е" и на чл. 199 и да съдържа точно и мотивирано изложение на касационните основания. Ако жалбата не отговаря на изискванията, се изпраща съобщение за отстраняване на нередовностите в 7-дневен срок.

(3) Жалбата се връща:

- а) когато е подадена след срока на обжалване;
- б) когато не са отстранени в срок нередовностите по предходната алинея.

(4) В случая се прилагат съответно чл. 100, ал. 3, 4 и 5.

(5) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Разпореждането за връщане на касационната жалба подлежи на обжалване пред тричленен състав на Върховния касационен съд, а когато определението или разпореждането е на председателя или на съдия от Върховния касационен съд-пред петчленен състав.

Чл. 218г. След като приеме жалбата, съдът изпраща препис от нея с приложенията на другата страна, която в 14-дневен срок от получаването ѝ може да даде писмен отговор, след което делото заедно с жалбата и отговора се изпраща на Върховния касационен съд.

Чл. 218д. До всяко първо число на месеца Върховният касационен съд обнародва в "Държавен вестник" дните, в които ще заседава през следващия месец, и подлежащите на разглеждане дела. Когато обстоятелствата налагат отклонение от този ред, страните се уведомяват чрез съобщение.

Чл. 218е. (1) Делото се разглежда от тричленен състав на Върховния касационен съд в открито съдебно заседание, в което страните могат да дадат обяснения до приключване на заседанието по делото.

(2) Участието на прокурора е задължително, когато това е предвидено в закон.

Чл. 218ж. (1) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Върховният касационен съд се произнася само по заявените в жалбата основания. Той оставя в сила или отменя частично или изцяло обжалваното решение, като при отмяна поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила връща делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд, в който случай намират приложение чл. 206 и чл. 208, ал. 2.

(2) Когато обжалваното решение е нищожно или недопустимо, се прилагат правилата на чл. 209.

Чл. 218з. (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Съдът, на който е изпратено делото, го разглежда по общия ред, като производството започва от онова незаконосъобразно действие, което е послужило като основание за касиране на решението. Указанията на Върховния касационен съд по тълкуването и прилагането на закона са задължителни за съда, на който е върнато делото.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

(3) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При новото разглеждане на делото се допускат само доказателства за новооткрити и новонастъпили обстоятелства след първоначалното разглеждане на делото от въззивния съд и за проверка на събраните доказателства при това разглеждане.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При повторното разглеждане на делото съдът се произнася и по разноските за водене на делото във Върховния касационен съд.

Чл. 218и. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) Жалбата срещу повторно постановеното решение се разглежда от друг тричленен състав на Върховния касационен съд, който решава спора по същество.

(2) При разглеждане на делото се допускат само доказателства за новооткрити обстоятелства след повторното разглеждане на делото от въззивния съд и за проверка на събраните доказателства при това разглеждане.

Чл. 218к. В производството по частните жалби срещу определенията на въззивния съд се прилагат правилата на глава XIX.

Глава двадесета. ВЛИЗАНЕ В СИЛА НА СЪДЕБНИТЕ РЕШЕНИЯ

Чл. 219. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В сила влизат решенията:

а) които не подлежат на обжалване;

б) (изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) срещу които не е подадена въззивна или касационна жалба в определения от закона срок или подадената жалба е оттеглена. В последния случай решението влиза в сила от деня на влизане в сила на определението, с което се прекратява делото;

в) по които подадената касационна жалба не е уважена.

Чл. 220. (1) Влязлото в сила решение е задължително за страните и техните наследници и правоприемници, за съда, който го е издал, и за всички други съдилища и учреждения в Републиката.

(2) Решението, постановено по иски за гражданско състояние, включително и по брачни иски, действува по отношение на всички.

(3) Влязлото в сила решение не може да бъде оспорвано от страната като постановено по привиден процес.

Чл. 221. (1) Решението влиза в сила само между същите страни, за същото искане и на същото основание.

(2) Решението влиза в сила и по отношение разрешените с него искания и възражения за подобрения и прихващания.

Чл. 222. Влязлата в сила присъда на наказателния съд е задължителна за гражданския съд, който разглежда гражданските последици от деянието, относно това дали е извършено деянието, неговата противоправност и виновността на дееца.

Чл. 223. Когато делото е започнало по иск на прокурора, влязлото в сила решение е задължително и за страната, в интерес на която прокурорът е предявил иска.

Чл. 224. (1) Спор, разрешен с влязло в сила решение, не може да бъде пререшаван, освен в случаите, когато законът разпорежда друго.

(2) Повторно заведеното дело се прекратява служебно от съда.

Глава двадесет и първа.

ОТМЯНА НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА РЕШЕНИЯ (Загл. изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Раздел I.

ПРЕГЛЕД ПО РЕДА НА НАДЗОРА

(Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 225. (Изм. и доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 31 от 1990 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 226. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 31 от 1990 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 227. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 31 от 1990 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 228. (Изм. - ДВ, бр. 31 от 1990 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 229. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 55 от 1987 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 230. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 1987 г., отм., бр. 124 от 1997 г.)

(Заглавието "2. Отмяна на влязло в сила решение" зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 231. (1) Заинтересованата страна може да иска отмяна на влязло в сила решение:

а) когато се открият нови обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за делото, които при решаването му не са могли да бъдат известни на страната;

б) когато по надлежния съдебен ред се установи неистинност на показанията на свидетелите, на заключението на вещите лица, върху които е основано решението, или престъпно действие на страната, на нейния представител или на член от състава на съда, във връзка с решаването на делото;

в) когато решението е основано на документ, който по надлежния съдебен ред е признат за подправен, или е основано на постановление на съд или на друго държавно учреждение, което впоследствие е било отменено;

г) когато между същите страни, за същото искане и на същото основание е постановено преди него друго влязло в сила решение, което му противоречи;

д) (нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

е) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна б. "д" - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) когато страната, вследствие нарушаване на съответните правила, е била лишена от възможност да участва в делото или не е била надлежно представлявана, или когато не е могла да се яви лично или чрез повереник по причина на препятствие, което не е могла да отстрани

ж) (предишна б. "е" - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) когато страната е била призована по реда на чл. 16, ал. 5, макар да е имала установено местожителство.

з) (нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна б. "ж" - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) когато с решение на Европейския съд за защита на правата на човека е установено нарушение на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Не се допуска отмяна на решение, с което е постановен развод, унищожаване на брака или бракът е признат за несъществуващ.

Чл. 232. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Молбата за отмяна може да се подаде в 3-месечен срок от узнаване на обстоятелството, което служи за основание за отмяна на решението, а в случаите по чл. 231, букви "е" и "ж" - от деня, в който страната или нейният представител са узнали за решението, но във всички случаи молбата не може да се подаде по-късно от изтичане на една година от възникването на основанието за отмяна, а ако то предхожда решението, чиято отмяна се иска, началният момент на срока е влизането на решението в сила.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Молбата за отмяна трябва да отговаря на изискванията на чл. 198, букви "а", "б", "в", "г" и "е" и на чл. 199 и да съдържа точно и

мотивирано изложение на основанията за отмяна. Ако молбата не отговаря на тези изисквания, се изпраща съобщение за отстраняването им в 7-дневен срок.

(3) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При неотстраняване в срок на нередовностите на молбата за отмяна се прилагат разпоредбите на чл. 218в, алинеи 3, 4 и 5.

(4) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Молбата се подава чрез първоинстанционния съд. Към молбата се прилага препис, който се връчва на противната страна. Тя може да даде отговор в седемдневен срок от получаване на преписа.

Чл. 233. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(2) Отмяна на решението в срока по чл. 232 може да иска и лицето, спрямо което решението има сила, макар и то да не е било страна по делото (чл. 172. ал. 2).

Чл. 234. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Молбата за отмяна се разглежда от Върховния касационен съд в открито заседание.

(2) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Върховният касационен съд заседава в състав от трима съдии, а когато се иска отмяна на решение или на определение на Върховния касационен съд - в състав от петима съдии.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако намери молбата за основателна, Върховният касационен съд отменява решението изцяло или отчасти и връща делото за ново разглеждане в надлежния съд от друг състав, като посочва и откъде да започне новото разглеждане на делото.

(4) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. предишна ал. 3 - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) В случая на чл. 231, б. "г" Върховният касационен съд отменя неправилните решения.

(5) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 235. При по-нататъшното разглеждане на делото, решението по което е отменено, се прилагат общите правила.

Чл. 236. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Подаването на молба за отмяна не спира изпълнението на решението. Но съдът по искане на страната, може да спре изпълнението при условията на чл. 218б, ал. 2-5.

(2) Ако решението бъде отменено, изпълнението му се спира. В случай че новото решение е различно от предишното, прилага се съответно разпоредбата на чл. 241, ал. 3, второ изречение.

Дял трети.

ПРОИЗВОДСТВО ПО ИЗДАВАНЕ ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЛИСТ

Глава двадесет и втора.

ПОДЛЕЖАЩИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ АКТОВЕ

Чл. 237. (Доп. - ДВ, бр. 70 от 1998 г.) Подлежат на принудително изпълнение:

а) (изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 60 от 1988 г., бр. 93 от 1993 г., доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) влезлите в сила решения и определения на съдилищата, осъдителните решения на въззивните съдилища, съдебно-спогодителните протоколи и решенията, по които е допуснато предварително изпълнение, а така също и решенията на арбитражните съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела;

б) решенията на чуждестранните съдилища, на които е допуснато изпълнение от български съд;

в) (изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 70 от 1998 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) документите и извлеченията от сметките, с които се установяват вземания на банките Централното управление на Националната здравноосигурителна каса и районните здравноосигурителни каси държавните учреждения и общините, ако задължението не е изпълнено;

г) (нова - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) документите и извлеченията от счетоводните книги, с които се установяват задълженията на работодателите за парични вземания на работници и служители, произтичащи от трудови правоотношения;

д) (предишна буква "г" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) постановленията на административните органи, по които допускането на изпълнението е възложено на гражданските съдилища;

е) (доп. - ДВ, бр. 31 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна буква "д" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) записите на заповед, менителниците и приравнените на тях други ценни книжа на заповед, както и облигации и купони за лихви по тях;

ж) (предишна буква "е" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) нотариалните актове относно съдържащите се в тях задължения за заплащане на парични суми или други заместими вещи, както и задължения за предаване владението на определени вещи;

з) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна буква "ж" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) спогодби и други договори с нотариална заверка на подписите относно съдържащите се в тях задължения за плащане на парични суми или други заместими вещи, както и задължения за предаване на определени вещи, и;

и) (нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г., предишна буква "з" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) извлеченията от регистъра на особените залози за вписани договори за продажба със запазване на собствеността до изплащане на цената и договори за лизинг относно връщането на продадените или отдадените на лизинг вещи;

к) (предишна б. "ж" - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна б. з) - ДВ, бр. 105 от 2002 г., предишна буква "и" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) други документи, въз основа на които законът допуска да се издава изпълнителен лист.

л) (нова - ДВ, бр. 103 от 1999 г., предишна б. и), изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., предишна буква "к" - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) влезлите в сила актове за установяване на частни държавни и общински вземания, когато изпълнението им става по реда на този кодекс.

Чл. 238. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Съдът постановява предварително изпълнение на решението, когато присъжда издръжка, възнаграждение и обезщетения за работа.

(2) Съдът може да допусне по искане на ищеца предварително изпълнение на решението и:

а) когато присъжда вземане, основано на официален документ;
б) когато присъжда вземане, което е признато от ответника, и
в) когато от закъснението на изпълнението може да последват значителни и непоправими вреди на ищеца или самото изпълнение би станало невъзможно или би се значително затруднило.

(3) В случаите на предходната алинея съдът може да задължи ищеца да представи предварително надлежно обезпечение.

Чл. 239. (1) Предварително изпълнение не се допуска, даже и срещу обезпечение, ако вследствие на изпълнението може да се причини на ответника непоправима вреда или вреда, която не подлежи на точна парична оценка. Това не важи за решения, с които се присъжда издръжка или възнаграждение за работа.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Срещу държавните учреждения и общините, както и лечебните заведения, субсидирани от републиканския и/или общинските бюджети, не се допуска изпълнение на невлязло в сила решение.

Чл. 240. Постановлението, с което се допуска или се отказва предварително изпълнение на решението, може да се обжалва с частна жалба.

Чл. 241. (1) Длъжникът, срещу когото е допуснато предварително изпълнение, може освен в случаите на чл. 238, ал. 1 да спре изпълнението, като представи обезпечение за взыскателя съгласно чл. 180 и 181 ЗЗД.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Изпълнението се спира и когато обжалваното решение бъде отменено.

(3) Ако след това искът бъде отхвърлен с влязло в сила решение, изпълнението се прекратява. В този случай съдът, който е постановил решението, издава изпълнителен лист на длъжника срещу взыскателя за връщане на сумите или вещите, получени въз основа на допуснатото предварително изпълнение на отмененото решение.

Глава двадесет и трета. ИЗДАВАНЕ ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЛИСТ

Чл. 242. (1) Изпълнителният лист се издава по писмена молба на молителя въз основа на някой от посочените в чл. 237 актове. Препис от молбата не се връчва на длъжника.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 60 от 1988 г., бр. 93 от 1993 г., изм. - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Молбата се подава: в случаите на чл. 237, букви "а" и "б" - до първоинстанционния съд, който е разглеждал делото, а относно решенията на арбитражните съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела до Софийския градски съд; в случаите на букви "в", "г" и "д" - до районния съд, в района на който е издаден документът или постановлението; в случаите на букви "е" до "з" - до районния съд по местожителството на длъжника или местоизпълнението.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Когато се иска принудително изпълнение на невлязло в сила осъдително решение на въззивен съд, молбата се подава до съда, постановил въззивното решение.

(4) (Предишна ал. 3, изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Молбата се разглежда в закрито заседание в 7-дневен срок от постъпването ѝ. В случаите на б. "а" и "б" на чл. 237 изпълнителният лист се издава по разпореждане на съдия от съответния съд.

(5) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) За присъдени суми в полза на държавата съдът издава служебно изпълнителен лист.

Чл. 243. (1) По тази молба съдът проверява дали актът, въз основа на който се иска издаване на изпълнителен лист, е редовен от външна страна и дали удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу лицето, против което се иска издаване на листа. Когато според представения акт изискуемостта на вземането е в зависимост от изпълнението на насрещно задължение или от настъпването на друг факт, изпълнението на задължението или настъпването на факта трябва да бъдат установени или с официален, или с изходящ от длъжника документ.

(2) За издаване на листа съдът прави надлежна бележка върху акта.

Чл. 244. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Определението, с което се уважава или отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на изпълнителен лист, може да се обжалва в седемдневен срок. Срокът тече за молителя от датата на връчване на съобщението за постановеното определение или разпореждане, а за длъжника - от датата на връчване на призовката за доброволно изпълнение.

(2) Жалбата може да се основе само на съображения, извлечени от актовете по чл. 237.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Обжалването на определението, с което молбата се уважава, не спира изпълнението.

(4) Разглеждането на жалбата става по реда на чл. 217.

Чл. 245. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) В производството по издаване на изпълнителен лист се прилагат съответно членове 192-194.

Чл. 246. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Изпълнителният лист се издава в един екземпляр, подписан от съдия от съответния съд.

Чл. 247. Когато трябва да се предадат няколко отделни имота или когато решението е постановено в полза или срещу няколко лица, може да се издадат отделни изпълнителни листове, като се означи коя част от решението подлежи на изпълнение по всеки лист.

Чл. 248. (1) Ако първообразният изпълнителен лист бъде изгубен или унищожен, съдът, който го е издал, по писмена молба на молителя издава дубликат от него въз основа на акта, по който е издаден първообразът.

(2) Молбата се разглежда в открито заседание, след като се връчи препис от нея на длъжника.

(3) Длъжникът може да противопостави освен липсата на условията по ал. 1, още и възражения за погасяване на дълга.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Постановеното определение подлежи на обжалване по общия ред. След като то влезе в сила, длъжникът не може да оспорва съществуването на дълга на такива основания, които е могъл да предяви в производството по издаване на дубликата.

(5) Ако самият акт е бил изгубен или унищожен и няма възможност да бъде възстановено неговото съдържание чрез официални документи, молителят може да предяви иск за осъждане на длъжника.

Чл. 249. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Глава двадесет и четвърта. ОСПОРВАНЕ НА ВЗЕМАНЕТО ПО ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ ЛИСТ

Чл. 250. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Когато изпълнителният лист е издаден въз основа на някой от актовете, посочени в чл. 237, букви "в", "г", "д", "е", "ж", "з" и "и", или въз основа на някой друг предвиден в закона несъдебен акт, длъжникът може в седемдневен срок от получаването на призовката за доброволно изпълнение да предяви възражения, подкрепени с убедителни писмени доказателства, че присъдената сума не се дължи, или в същия срок да представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 ЗЗД.

(2) В такъв случай съдът спира изпълнението.

(3) Определението на съда по молба за спиране на изпълнението може да се обжалва в седемдневен срок от деня на съобщението му.

Чл. 251. (1) При няколко задължени лица обезпечението по предходния член служи само за лицето или за лицата, за които е представено.

(2) Когато възражението се отнася само за част от присъдената сума, както и когато представеното обезпечение не е равно на цялата тая сума, съдът спира изпълнението само за съответната част от сумата.

Чл. 252. Когато съдът спре изпълнението, кредиторът трябва да предяви иск за установяване на вземането си в месечен срок от деня, в който определението за спиране на изпълнението е влязло в сила. В противен случай издаденият изпълнителен лист се обезсилва.

Чл. 253. Ако кредиторът е предявил иск по предходния член, висящото производство по обжалване на решението за издаване на изпълнителен лист се прекратява служебно.

Чл. 254. Ако длъжникът не направи възражения в седемдневен срок по чл. 250 или искането му за спиране не бъде уважено, той може да предяви възраженията си по исков ред.

Чл. 255. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Длъжникът може да оспорва чрез иск изпълнението и когато то е основано на други, извън посочените в чл. 250, актове. Когато актът, по който е издаден изпълнителният лист, е някой от предвидените в чл. 237, букви "а" и "б", възраженията на длъжника могат да се основават само на факти, настъпили след издаването на тези актове.

Част трета. ОСОБЕНИ ИСКОВИ ПРОИЗВОДСТВА

Глава двадесет и пета. ПРОИЗВОДСТВА ПО БРАЧНИ ДЕЛА

Чл. 256. (Заличен - Изв., бр. 90 от 1955 г.).

Чл. 257. (Заличен - Изв., бр. 90 от 1955 г.).

Чл. 258. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1955 г. и ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) По реда на тази глава се разглеждат исковите за развод, за унищожаване на брака и за установяване съществуването или несъществуването на брак между страните (брачни искиове).

(2) Непълнолетните и ограничено запретените съпрузи могат сами да предявяват брачни искиове и да отговарят по тях.

Чл. 259. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1955 г. и ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) Производството по иск за развод започва с помирително заседание, в което съпрузите трябва да се явят лично. При неявяване на ищеца без уважителни причини производството се прекратява. Неявяването на ответника не е пречка за разглеждане на молбата, но съдът може да разпореди да се яви лично.

(2) Помирителното заседание се провежда при закрити врати. Съдът задължително изслушва становищата на страните, изисква обяснения за причините, поради които е направено искането за развод, и им изяснява неблагоприятните последици от развода за тях, за децата и за обществото, като ги поканва да се помирят.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ново помирително заседание се насрочва, когато:

а) съдът е разпоредил ответникът да се яви лично;
б) съпрузите или единият от тях желаят да продължат усилията си за помирение и за здравяване на брака;

в) съдът прецени, че може да се постигне помирение.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(5) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(6) Мерки за помирение не се предприемат, когато поради запрещение, отсъствие или друга мъчно преодолима причина не може да се очаква помирение между страните.

(7) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 259а. (Нов - ДВ, бр. 23 от 1968 г., изм., ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) При искане за развод по взаимно съгласие председателят на съда призовава съпрузите на помирително заседание, на което те трябва да се явят лично.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако съпрузите поддържат молбата си, председателят на съда съставя за това протокол и внася молбата за разглеждане в съдебно заседание.

(3) В случай, че някой от съпрузите не се яви без уважителни причини на помирителното или съдебното заседание, делото се прекратява.

Чл. 259б. (Нов - ДВ, бр. 23 от 1968 г., доп., бр. 28 от 1983 г., изм. бр. 41 от 1985 г.) След като се убеди, че съгласието на съпрузите да се разведат е сериозно и непоколебимо, и намери, че постигнатото споразумение по чл. 101 от Семейния кодекс не противоречи на закона и е в интерес на децата, съдът допуска развода и утвърждава споразумението с решение.

Чл. 259в. (Нов - ДВ, бр. 23 от 1968 г.) Решението, с което се допуска разводът по взаимно съгласие, не подлежи на обжалване.

Чл. 260. (Изм. - ДВ, бр. 23 от 1968 г. и бр. 41 от 1985 г.) (1) При развод ищецът трябва да предяви всички основания за дълбокото и непоправимо разстройство на брака. Непосочени основания, настъпили до приключване на устните състезания и станали известни на съпруга, не могат да послужат като основание за предявяване на нов иск за развод.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Всички брачни искове могат да се съединяват помежду си. С тях задължително се предявяват и разглеждат исковите за упражняване на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, ползуването на семейното жилище, за издръжката между съпрузите и фамилното име.

(3) Разпоредбите на предходните алинеи се отнасят и за ответника относно исковите, които той е могъл да предяви.

(4) Не може да се предяви иск за унищожаване на брака поради нарушаване на условията за възраст по чл. 12 и поради заплашване по чл. 96, ал. 1, точка 2 от Семейния кодекс, след като искът за развод бъде отхвърлен.

Чл. 261. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) (1) По молба на страните съдът, пред който е предявен искът за развод или за унищожаване на брака, определя привременни мерки относно издръжката и жилището на съпрузите и ползуването на придобитото през време на брака имущество, както и относно грижата за децата и тяхната издръжка.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Това определение подлежи на обжалване по общия ред.

(3) (Нова - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) Съпругът не може да предяви иск за развод без съгласието на съпругата си, ако тя е бременна, и до навършване на дванадесетмесечна възраст на детето.

(4) (Предишна ал. 3, нова - Изв., бр. 89 от 1953 г.; изм., ДВ, бр. 28 от 1983 г., бр. 41 от 1985 г.) Производството по брачен иск се спира по искане на съпругата, ако тя е бременна и до навършване на 12-месечна възраст на детето.

Чл. 262. (Изм. - Изв., бр. 89 от 1953 г., ДВ, бр. 23 от 1968 г., заличен - ДВ, бр. 41 от 1985 г.).

Чл. 263. (Отм. - Изв., бр. 89 от 1953 г.).

Чл. 264. (Доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г., Изм. ДВ, бр. 23 от 1968 г., отм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.).

Чл. 265. (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Решението за развод влиза в сила, макар и да е обжалвано само в частта му относно вината.

Чл. 266. В решението, с което се допуска разводът, съдът по искане на страните, разрешава и въпроса за името, което съпрузите ще могат да носят за в бъдеще.

Чл. 267. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г.) Когато съпругът-ищец умре и искът за развод се основава на вината на преживелия съпруг, съдът дава двуседмичен срок на наследниците да заявят дали желаят да продължат делото; същото важи и при иск за унищожаване на брака, ако преживелият съпруг е бил недобросъвестен. Ако в дадения им срок никой от наследниците не заяви, че желае да продължи делото, то се прекратява. Същото се прекратява и ако искът за развод не се основава на вината на преживелия съпруг или ако последният - при иск за унищожаване на брака - е бил добросъвестен.

Чл. 268. (Изм. - Изв., бр. 89 от 1953 г. и ДВ, бр. 23 от 1968 г., бр. 41 от 1985 г.) При смърт на ответника продължаването на делото от неговите наследници е възможно само ако предявеният иск е във връзка с чл. 13 и 131, ал. 2 от СК и ищецът е недобросъвестна страна при сключване на брака.

Чл. 269. (Отм. - ДВ, бр. 23 от 1968 г.).

Чл. 270. (1) Съдебните разноси по брачните дела се възлагат върху виновния или недобросъвестен съпруг. Когато няма вина или недобросъвестност или когато и двамата съпрузи са виновни или недобросъвестни, разноските остават в тежест на всеки от тях, както са ги направили.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) При отхвърляне на иска за развод разносните се определят по чл. 64. По този ред се определят разносните и при обжалване на решението.

Глава двадесет и шеста. ПРОИЗВОДСТВО ПО ДЕЛА ЗА ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ

Чл. 271. (1) По реда на тази глава се разглеждат исковите за установяване или за оспорване на произход, както и исковите за отменяване на осиновяване.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1955 г.) По тези искове се прилагат съответно чл. 258, ал. 2, и 267 относно продължаване на иска от наследниците на осиновителя за установяване неговата основателност.

Чл. 272. С иска за установяване на бащинство или майчинство може да се съединява и иск за издръжка на детето, но привременна издръжка, по тия дела не може да се присъжда.

Чл. 273. С иска за отменяване на осиновяването може да се съедини иск за обезщетение на осиновения, който е допринесъл за увеличаване имотното състояние на осиновителя. Този иск може да бъде предявен и като насрещен.

Чл. 274. (1) (Изм., Изв., бр. 50 от 1961 г.) По дела за оспорване бащинство производството се прекратява при смърт на детето.

(2) (Заличена - Изв. бр. 50 от 1961 г.).

Глава двадесет и седма. ПОСТАВЯНЕ ПОД ЗАПРЕЩЕНИЕ

Чл. 275. (1) Постановяване едно лице под пълно или ограничено запрещение може да бъде поискано с искова молба от съпруга, от близките роднини, от прокурора и от всеки, който има правен интерес от това.

(2) По тези производства участието на прокурора е задължително.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Лицето, чието запрещение се иска, трябва да бъде разпитано лично и ако стане нужда, се довежда принудително. Когато лицето е в болнично заведение и здравословното му състояние не позволява да бъде доведено лично в съдебното заседание, съдът е длъжен да придобие непосредствено впечатление за неговото състояние.

(4) Ако след разпита съдът намери за нужно, назначава му временен попечител, който да се грижи за личните му и имуществени интереси.

Чл. 276. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) Съдът се произнася по молбата след разпита на лицето, чието запрещение се иска, и на неговите близки. Ако това се окаже

недостатъчно, съдът пристъпва към събиране на други доказателства и изслушване на вещи лица.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Ако лицето е в болнично заведение, съдът изисква от управата сведения за неговото състояние.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) След като влезе в сила решението, с което лицето се поставя под пълно запрещение, съдът съобщава за това на органа по настойничество, за да се учреди настойничество или попечителство.

(4) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Ищецът няма право на разноски в производството за поставяне под запрещение. Ако искът бъде отхвърлен, ищецът дължи на ответника направените разноски.

Чл. 277. (1) Производството по отменяването на запрещението е същото, както онова по допускането му.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Отмяната на запрещението може да бъде поискана и от органа по настойничеството или от настойника.

Глава двадесет и осма. СЪДЕБНА ДЕЛБА

Чл. 278. (1) Сънаследник, който иска делба, подава до районния съд писмена молба, към която прилага:

- а) удостоверение за смъртта на наследодателя и за неговите наследници;
- б) удостоверение или други писмени доказателства за наследствените имоти и
- в) преписи от молбата и приложенията за другите сънаследници.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Всеки от останалите сънаследници може в първото заседание по делото да поиска с писмена молба да бъдат включени в наследствената маса и други имоти.

Чл. 279. В първото заседание всеки от сънаследниците може да възрази против правото на някой от тях да участва в делбата, против размера на неговия дял, както и против включването в наследствената маса на някой имоти.

Чл. 280. (Отм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.).

Чл. 281. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) В производството за делба се разглеждат оспорвания на произхождение, на осиновявания, на завещания и на истинността на писмени доказателства, както и искания за намаляване на завещателни разпореждания и на дарения.

Чл. 282. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) В решението, с което се допуска делбата, съдът се произнася по въпросите: между кои лица и за кои имоти ще се извърши тя, както и каква е частта на всеки сънаследник. Когато се допуска делба на движими вещи, съдът се произнася и по въпроса, кой от съделителите ги държи. В

същото решение или по-късно, ако всички наследници не използват наследствените имоти съобразно правата си, съдът, по искане на някой от тях, постановява кои от наследниците от кои имоти ще се ползват до окончателното извършване на делбата или какви суми едните трябва да плащат на другите срещу ползуването.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Определението по предходната алинея може да бъде изменено от същия съд. То може да се обжалва и с частна жалба.

Чл. 283. Когато в наследството има имоти, които наследодателят е притежавал в съсобственост с трети лица, тези имоти се изключват от поделямата маса, ако между наследниците от една страна и третите лица от друга не се извърши делба преди съставянето на разделителния протокол.

Чл. 284. - 285. (Отм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.)

Чл. 286. (1) В първото заседание след допускане на делбата сънаследниците могат да предявят искания за сметки помежду им, като посочат и доказателствата си.

(2) (Отм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.)

Чл. 287. (1) Съдът съставя разделителния протокол въз основа заключението на вещо лице при спазване правилата на Закона за наследството.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 288. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., ДВ, бр. 28 от 1983 г. и бр. 31 от 1990 г., доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Когато някой имот е неподеляем и не може да бъде поставен в един от дяловете, съдът постановява да бъде изнесен на публична продажба. Страните в делбата могат да участват при наддаването в публичната продажба.

(2) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп., ДВ, бр. 31 от 1990 г., изм. ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако неподеляемият имот е жилище, което е било съпругеска имуществена общност, прекратена със смъртта на единия съпруг или с развод, и преживелият съпруг или бившият съпруг, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на децата от брака, няма собствено жилище, съдът по негово искане може да го постави в дял, като уравнява дяловете на останалите съделители с други имоти или с пари.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако неподеляемият имот е жилище, всеки от съделителите, който при откриване на наследството е живял в него и не притежава друго такова, може да поиска то да бъде поставено в неговия дял, като дяловете на останалите съделители се уравният с друг имот или с пари. Когато няколко съделители, отговарящи на условията по изречение първо, предявят претенции за поставяне на имота в техния дял, предпочита се онзи, който предложи по-висока цена.

(4) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) За вземанията по ал. 2 заинтересуваните могат да впишат законна ипотека.

(5) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Искането по ал. 2 може да се направи най-късно в първото заседание, след като влезе в сила решението за допускане на делбата по чл. 282, ал. 1. Имотът се оценява по действителната му стойност.

(6) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм., ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Когато уравнението е парично, сумата по ал. 2 заедно със законната лихва следва да се изплати в 6-месечен срок от влизането в сила на решението за възлагане.

(7) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.; зал., предишна ал. 8 - бр. 31 от 1990 г.; изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съделителят, в чийто дял е поставен имотът по реда на ал. 2 и 3, става негов собственик, след като изплати в срока по ал. 6 определеното парично уравнение заедно със законната лихва. Ако уравнението не бъде изплатено в този срок, решението за възлагане се обезсилва по право и имотът се изнася на публична продажба. Имотът може да не бъде изнесен на публична продажба и да се възложи на друг съделител, който отговаря на условията по ал. 3, ако той заплати веднага цената, по която е оценен имотът при делбата, намалена със стойността на дела му в него. Получената сума се разпределя между останалите съделители съобразно с квотите им.

(8) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г., предишна ал. 9 - ДВ, бр. 31 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 44 от 1996 г. отм., бр. 124 от 1997 г.)

(9) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.; предишна ал. 10 - ДВ, бр. 31 от 1990 г.; отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 289. След като състави проекта за разделителния протокол, съдът призовава страните, за да им го предяви и изслуша възраженията им по него. След това той съставя и обявява окончателния разделителен протокол.

Чл. 290. Решенията по чл. 286, 288 и 289 подлежат на обжалване с обща жалба в срока за обжалване на най-късното решение.

Чл. 291. След като решението по разделителния протокол влезе в сила, съдът призовава страните за теглене на жребие.

Чл. 292. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Съдът може да извърши делбата, като разпредели наследствените имоти между съделителите, без да тегли жребие, когато съставянето на дялове и тегленето на жребие се оказва невъзможно или много неудобно.

Чл. 293. (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) Когато имотът се изнася на публична продажба като неподеляем, всеки от съделителите в делбата може да го закупи при условията на чл. 389г, ал. 2.

(2) Ако няколко съделители желаят да закупят имота при условията на предходната алинея, се извършва нова продажба само между тях при първоначална цена-предложената най-висока при първата продажба. Тя продължава седем дни и се извършва по общите правила.

(3) Ако при тази продан никой от съделителите не изкупи имота, той се възлага на наддавача-трето лице на делбата, предложило най-високата цена при първата продан.

Чл. 293а. (Нов - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Страните заплащат разносните съобразно стойността на дяловете им. По присъединените иски в делбеното производство разносните се определят по чл. 64.

Глава двадесет и девета.

ЗАЩИТА И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА НАРУШЕНО ВЛАДЕНИЕ

Чл. 294. (1) Исковете за защита и за възстановяване на нарушено владение (чл. 75 и 76 ЗС) са подсъдни на районния съд.

(2) По тия дела съдът проверява само факта на владението и на нарушението.

Чл. 295. Лицето, което е предявило иск за собственост върху недвижим имот, не може да предяви иск за владение срещу същия ответник за същия имот, докато е висящо делото за собствеността.

Чл. 296. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Когато владението или държанието е било отнето чрез насилие или по скрит начин (чл. 76 ЗС), съдът може да наложи на нарушителя и глоба до 100 лв. Решението относно предаването на имота подлежи на предварително изпълнение и не може да бъде спряно.

Глава тридесета.

ПРОИЗВОДСТВО ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ОКОНЧАТЕЛЕН ДОГОВОР

Чл. 297. (1) При иск по чл. 19, ал. 3 ЗЗД, ако според предварителния договор ищецът трябва да изпълни свое насрещно задължение при сключването на окончателния договор, съдът постановява решение, което замества окончателния договор, при условие ищецът да изпълни задължението си. В този случай ищецът трябва да изпълни задължението си в двуседмичен срок от влизане на решението в сила, включително и чрез прихващане на платените от него за сметка на ответника задължения към държавата.

(2) Ако в срока ищецът не изпълни задължението си, първоинстанционният съд, по искане на ответника, обезсилва решението.

Чл. 298. (1) Когато се касае за прехвърляне правото на собственост върху недвижим имот, съдът проверява и дали са налице предпоставките за прехвърляне собствеността по нотариален ред, включително дали отчуждителят е собственик на имота.

(2) С решението си съдът осъжда ищеца да заплати на държавата следващите се разноски по прехвърлянето на имота и нарежда да се впише възбрана върху имота за тия разноски.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Съдът не издава препис от решението, докато ищецът не докаже, че са заплатени разноските по прехвърлянето и данъците и други публични задължения на праводателя му към държавата и към общината по местожителството на праводателя.

Глава тридесет и първа. ПРОИЗВОДСТВО ПО ФИНАНСОВИ НАЧЕТИ

Чл. 299. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1958 г., ДВ, бр. 12 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 92 от 2000 г.) Актовете за начет, съставени по Закона за държавния вътрешен финансов контрол в случаите, когато няма извършено престъпление, се изпращат от ревизионната служба, извършила ревизията, на съответния съд по местонахождението на ощетените лица, подлежащи на държавен вътрешен финансов контрол.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. ДВ, бр. 64 от 1999 г.)

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1958 г.) Актът за начет и писмото, с което той се изпраща в съда, имат действие на искова молба.

(4) (Нова - Изв., бр. 90 от 1958 г.) Писмото трябва да съдържа:

а) съда, до който се изпраща;

б) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) името и адреса на ищеца - ощетеното юридическо лице;

в) името и адреса на ответника;

г) размера на задължението;

д) доказателствата.

(5) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Към акта за начет и писмото се представят преписи от тях за ответната страна.

(6) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) При неизпълнение на изискванията на ал. 4 и 5 съдът прилага чл. 100.

Чл. 300. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1958 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдът изпраща препис от акта за начет и писмото заедно с приложенията на ответника и му дава двуседмичен срок за възражения и за посочване на доказателства, като го уведомява за последиците по ал. 6.

(2) По допускането на доказателствата съдът се произнася в закрито заседание.

(3) (Зал., предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Делото се насрочва за разглеждане в открито заседание с призоваване на страните, свидетелите и вещите лица.

(4) (Предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.; изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) По делото се призовава като ищец ощетеното юридическо лице.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) По делото се призовава като страна и Министерството на финансите.

(б) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Ако в срока по ал. 1 не са постъпили възражения, съдът издава изпълнителен лист. Ответникът може да оспорва изпълнението по реда на чл. 250 и 254.

Чл. 301. (1) (Заличена; предишна ал. 2 - Изв., бр. 90 от 1958 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Фактическите констатации в акта за начет се считат за истински до доказване на противното.

(2) (Предишна ал. 3 - Изв., бр. 90 от 1958 г.) Постановеното по делото решение подлежи на обжалване по общия ред.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1958 г., отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 302. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) По искане на органите на вътрешно-ведомствения финансов контрол съдията по вписванията налага възбрана, а държавният или частният съдебен изпълнител - запор за обезпечение сумата на начета. Такова обезпечение може да се иска и преди постъпване на акта за начет в съда.

(2) Производството по тия дела, както и изпълнението на решенията по тях е безплатно. Страните внасят само разноски за възнаграждение на свидетелите и на вещите лица.

(3) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1958 г.) Върху присъдената сума съдът присъжда и съответни лихви.

(4) По влезлите в сила решения за начет съдът издава служебно изпълнителен лист.

Глава тридесет и втора.

ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИ СЪДИЛИЩА (ОТМ. - ДВ, БР. 42 ОТ 2005 Г.)

Чл. 303. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 304. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 305. (Отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 306. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Чл. 307. (Отм. - ДВ, бр. 42 от 2005 г.)

Глава тридесет и втора.

"А" ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ЗА ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИ СЪДИЛИЩА И НА ДРУГИ ЧУЖДЕСТРАННИ ОРГАНИ (НОВА - ДВ, БР. 84 ОТ 2003 Г.)

Чл. 307а. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Молбата за признаване и допускане на изпълнение на решение на чуждестранен съд или на друг чуждестранен орган за упражняване на родителски права и за възстановяване упражняването на родителски права при неправомерно прехвърляне на дете, основаваща се на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г., наричана по-нататък "Люксембургската конвенция", се разглеждат от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват:

1. Министерството на правосъдието;
2. страните по чуждестранното решение;
3. прокурор.

(2) Алинея 1, т. 1 не се прилага, когато молителят е сезирал пряко съда.

(3) В производството по ал. 1 дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето дава становище. Съдът изслушва детето съгласно чл. 15 от Закона за закрила на детето.

(4) Съдът може по направено искане или служебно да определи подходяща привременна мярка за закрила на детето с цел предотвратяване на по-нататъшни опасности за детето или вреди за страните.

Чл. 307б. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Съдът спира производството по чл. 307а, ал. 1, когато:

1. решението е предмет на обжалване;
2. в български съд има висящо производство по съществото на спора, което е започнало преди производството в държавата, където е постановено решението, чието признаване и/или допускане на изпълнение се иска;
3. друго решение относно упражняване на родителските права е предмет на производство по признаване и/или допускане на изпълнението му.

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 съдът уведомява незабавно съответния съд, който е длъжен да се произнесе в 30-дневен срок от уведомлението.

Чл. 307в. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Съдът се произнася с решение в 30-дневен срок от постъпването на молбата.

(2) Решението на съда подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд в 14-дневен срок при условията на чл. 197.

(3) Софийският апелативен съд се произнася с решение в срока по ал. 1. Решението е окончателно.

Чл. 307г. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) По реда на тази глава може да се иска признаване и допускане на изпълнение на решение за упражняване на родителските

права, постановено след прехвърлянето на детето, ако с решението това прехвърляне е обявено за неправомерно.

(2) Признаването и изпълнението на решение на друга държава - страна по Люксембургската конвенция, се отказва и в случаите по чл. 8 и 9, когато са налице предпоставките по чл. 10, ал. 1 от конвенцията.

(3) Признаването и изпълнението на решението се допуска само и доколкото то е изпълняемо в държавата, където е постановено.

Чл. 307д. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Доколкото няма особени правила за това производство, прилагат се правилата на общото исково производство.

Част четвърта. ОБЕЗПЕЧИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Глава тридесет и трета. ДОПУСКАНЕ НА ОБЕЗПЕЧЕНИЕТО

Чл. 308. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Във всяко положение на делото, до влизане на решението в сила, ищецът може да иска от съда, пред който делото е висящо, да допусне обезпечение на иска.

(2) Обезпечение се допуска по всички видове искове.

Чл. 309. Обезпечение може да се иска и преди предявяване на иска от районния съдия по местожителството на ищеца или по местонахождението на имота, който ще служи за обезпечение. В този случай съдията определя срок за предявяване на иска. Ако искът не бъде предявен в определения срок, районният съдия отменява обезпечението.

Чл. 310. (1) Обезпечение на иска се допуска, когато без него за ищеца ще бъде невъзможно или ще се затрудни осъществяването на правата по решението, и то:

а) ако искът е подкрепен с писмени доказателства или

б) ако бъде представена гаранция в определения от съда размер, съгласно чл. 180 и 181 ЗЗД.

(2) Съдът може да иска от ищеца да представи парична или имотна гаранция в определен от него размер и в случая на б. "а".

(3) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Държавните учреждения и общините, както и лечебните заведения, субсидирани от републиканския и/или общинските бюджети се освобождават от представяне на гаранция.

(4) Обезпечение на иска се допуска и когато делото бъде спряно.

Чл. 311. По искове за издръжка се допуска обезпечение и без да се спазват изискванията на предходния член. В този случай съдът може и служебно да вземе мерки за обезпечение на иска.

Чл. 312. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Обезпечение на иск за парични вземания по реда на чл. 316, б. "а" и "б" не се допуска срещу държавните учреждения и общините, както и лечебните заведения, субсидирани от републиканския и/или общинските бюджети.

Чл. 313. Съдът може да допусне обезпечение на иска за пълния му размер или само за онези части, които той признава за достатъчно подкрепени с доказателства.

Чл. 314. (1) В молбата за обезпечение трябва да се посочи обезпечителната мярка и цената на иска. На противната страна не се връчва препис от молбата.

(2) Молбата се разрешава в закрито заседание в деня на подаването ѝ.

Чл. 315. (1) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Определението на съда по обезпечение на иска може да бъде обжалвано с частна жалба в срок, който за молителя тече от съобщаването му, а за ответника - от деня, в който му е връчено съобщението от държавния или частния съдебен изпълнител, от съдията по вписванията или от съда в случаите на чл. 316, б. "в".

(2) Определението, с което се допуска обезпечението на иска, не може да бъде спряно поради обжалването му с частна жалба.

Глава тридесет и четвърта. ОБЕЗПЕЧИТЕЛНИ МЕРКИ

Чл. 316. (1) Обезпечението се извършва:

а) с налагане на възбрана върху недвижим имот;
б) със запор на движими вещи и вземания на длъжника и
в) чрез други подходящи мерки, определени от съда, включително и чрез спиране на изпълнението.

(2) Съдът може да допусне няколко вида обезпечения на обща сума до размер на иска.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Запор и възбрана за парични вземания не могат да се налагат върху имуществата, посочени в чл. 339 (освен в случаите на чл. 340), както и върху възнагражденията срещу труд над размерите, посочени в чл. 341.

Чл. 317. (1) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Съдът може по искане на една от страните, след като уведоми другата страна и вземе предвид възраженията ѝ, направени в тридневен срок от съобщението, да допусне заменяването на един вид обезпечение с друг.

(2) При обезпечение на оценен в пари иск ответникът може винаги да замени без съгласието на другата страна допуснатото от съда обезпечение със залог в пари или ценни книжа съгласно чл. 180 и 181 ЗЗД. Това не се отнася до обезпечение на искове за собственост.

(3) В тези случаи запорът и възбраната се отменят.

Чл. 318. Ако искът се основава на договор, в който е посочен имотът, който ще служи за обезпечение, обезпечението се налага само върху този имот, освен ако той не е налице или ако междуременно е обременен с други тежести, които правят обезпечението недостатъчно.

Чл. 319. (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Налагането на запор се извършва незабавно от държавния или частния съдебен изпълнител по молба на ищеца въз основа на заповедта на съда, съгласно чл. 343, ал. 1, 344, ал. 1 и 2, 390 и 398, като на ответника се връчва съобщение вместо призовка за доброволно изпълнение. При запор на движима вещ държавният или частният съдебен изпълнител извършва опис, оценка и предаване вещта за пазене съгласно чл. 360-366.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 2004 г., в сила от 31.07.2004 г.) Налагането на възбрана става чрез вписване на заповедта на съда по разпореждане на съответния съдия по вписванията по реда на вписванията. За извършеното вписване службата по вписванията прави съобщение на ответника.

Чл. 320. Запорът и възбраната, наложени за обезпечение на иска, произвеждат действието, предвидено в чл. 345-347, 354, ал. 1, 391, 392 и 395-397. Обезпеченият кредитор може да предяви срещу третото задължено лице иск за сумите или вещите, които то отказва да предаде доброволно. За случая се прилагат чл. 332, ал. 2, и 336.

Чл. 321. (1) Отменяване на обезпечението се постановява по молба на заинтересуваната страна, препис от която се връчва на лицето, чието искане е обезпечено. Това лице може да подаде възражения в тридневен срок от получаване на преписа.

(2) Съдът в закрито заседание отменява обезпечението, след като се увери, че вече не съществува причината, поради която обезпечението е било допуснато, или че са налице условията на чл. 317, ал. 2. Определението на съда подлежи на обжалване с частна жалба.

(3) Вдигането на запора, заличаването на възбраната, както и отменяването на другите обезпечителни мерки става въз основа на влязлото в сила определение на съда.

Чл. 322. (1) Ако искът, по който е допуснато обезпечението, бъде отхвърлен или ако не бъде предявен в дадения на ищеца срок, или ако делото бъде прекратено, ответникът може да иска от ищеца да му заплати причинените вследствие на обезпечението вреди.

(2) В тези случаи, за да бъде освободена представената гаранция, заинтересуваният трябва да подаде молба с препис за ответната страна. В седемдневен срок от връчване на молбата ответникът може да подаде възражение против освобождаване на гаранцията и в месечен срок да предяви иск за причинените му вреди.

Ако в тези срокове ответникът не подаде възражение и не предяви такъв иск, гаранцията се освобождава.

Част пета. ИЗПЪЛНИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Дял първи. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава тридесет и пета. ЗАПОЧВАНЕ, СПИРАНЕ И ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Чл. 323. (Доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител пристъпва към изпълнение по молба на заинтересуваната страна на основание представен изпълнителен лист или друг акт, подлежащ на изпълнение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 1 от 1963 г.; отм. - ДВ, бр. 38 от 1989 г.).

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 1 от 1963 г.) В молбата си вискателят е длъжен да укаже начина на изпълнението. Той може едновременно да посочи няколко начина. Същият може в течение на производството да посочва и други имоти на длъжника за удовлетворение на своето вземане.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 1 от 1963 г.) Към тази молба намират съответно приложение разпоредбите на чл. 100.

Чл. 324. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Молбите за изпълнение се подават на държавен или частен съдебен изпълнител, в чийто район се намират:

- а) движимите или недвижими вещи, върху които е насочено изпълнението;
- б) местожителството на третото задължено лице, когато изпълнението е насочено върху вземания на длъжника към него;
- в) местоизпълнението на задълженията за действие или бездействие, когато се касае за изпълнение на такива задължения;
- г) (нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 1 от 1963 г.) местожителството на вискателя или длъжника, по избор на вискателя, когато се касае за присъдена издръжка.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Вискателят може да поиска от държавния или частния съдебен изпълнител по своето местожителство налагане на запор или възбрана върху вещи и вземания на длъжника, макар и съобразно горните правила изпълнителните действия да подлежат на извършване от друг държавен или частен съдебен изпълнител. След налагане на запора или възбраната държавният или частният съдебен изпълнител препраща изпълнителното дело на надлежния държавен или частен съдебен изпълнител.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Когато изпълнението е насочено към парични вземания на длъжника от трето задължено лице с местожителство в друг съдебен район, изпълнителното дело не се препраща.

Чл. 325. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато пристъпва към изпълнение, държавният или частният съдебен изпълнител е длъжен да изпрати на длъжника призовка, с която му дава седемдневен срок за доброволно изпълнение.

(2) Призовката трябва да съдържа означение на изпълнителния лист, името и адреса на взыскателя и предупреждение към длъжника, че ако в дадения му срок не изпълни задължението си, ще се пристъпи към принудително изпълнение.

(3) (Нова - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът промени постоянно или временно адреса, на който е получил призовката за доброволно изпълнение, без да уведоми за това държавния или частния съдебен изпълнител, прилагат се чл. 51, ал. 2 и 4.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът умре, след като е получил призовката за доброволно изпълнение, но преди да са извършени други изпълнителни действия, държавният или частният съдебен изпълнител, преди да продължи действията си, трябва да изпрати на наследниците нова призовка, за доброволно изпълнение.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато държавният или частният съдебен изпълнител преминава от един начин на изпълнение към друг, той праща на длъжника съобщение за това.

Чл. 325а. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител се произнася по молбата за изпълнение в 7-дневен срок.

Изпълнителните действия се насрочват за ден в рамките на един месец от постъпването на искането. Всички други действия, които не следва да бъдат извършени незабавно или за извършването на които не е определен друг срок, се извършват в 3-дневен срок.

Чл. 326. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Наследниците и частните правоприемници на взыскателя, както и поръчителят и солидарният съдлъжник, които са платили дълга, могат да искат изпълнение въз основа на издадения в полза на взыскателя изпълнителен лист. Приемството, съответно плащането от поръчителя или съдлъжника, се установява с писмени доказателства.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Издаденият изпълнителен лист срещу наследодателя може да бъде изпълняван и върху имуществото на неговите наследници, освен ако те установят, че са се отрекли от наследството или че са го приели по опис. Когато наследникът не е приел наследството, държавният или частният съдебен изпълнител определя срока по чл. 51 ЗН, като съобщава изявлението на наследника на съответния районен съдия, за да бъде надлежно вписано.

(3) Изпълнителният лист срещу длъжника има сила и срещу третото лице дало своя вещ в залог или ипотека за обезпечение на дълга, когато вискателят насочва изпълнението върху тая вещ.

Чл. 327. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако местожителството на длъжника е неизвестно, районният съд по местоизпълнението, по искане на държавния или частния съдебен изпълнител, след като се удостовери и служебно за това, назначава представител на длъжника.

Чл. 328. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител, ако това е необходимо за изпълнението, може да нарежда да се отворят сгради на длъжника и да претърсва неговите вещи, жилище и други помещения.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) При нужда държавният или частният съдебен изпълнител може да иска съдействие от органите на националната полиция или от кмета на общината, района или кметството.

Чл. 329. Изпълнителното производство се спира:

- а) по нареждане на съда;
- б) по искане на вискателя;
- в) в случаите на чл. 182, б. "б" и "в", с изключение на проданта на недвижим имот, за която е било вече направено обявление, и
- г) в други случаи, предвидени в закона.

Чл. 330. (1) Изпълнителното производство се прекратява:

а) когато длъжникът представи разписка от вискателя, надлежно заверена, че сумата по изпълнителния лист е платена, или квитанция от пощенската станция, или писмо от банка, от които се вижда, че сумата по изпълнителния лист е внесена за вискателя. Ако длъжникът представи разписка с незаверен подпис на вискателя, последният при спор е длъжен да декларира писмено, че разписката не е издадена от него; в противен случай тя се приема за истинска;

б) когато вискателят е поискал това писмено;

в) когато изпълнителният лист бъде обезсилен;

г) когато с влязъл в сила съдебен акт бъде отменен актът, въз основа на който е издаден изпълнителният лист, или се признае същият акт за подправен;

д) (изм. - ДВ, бр. 1 от 1963 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) когато вискателят не поиска извършването на изпълнителни действия в продължение на две години, с изключение на делата за издръжка, и когато заяви писмено, че длъжникът прави вноски срещу задължението си, и

е) когато бъде представено влязло в сила решение, с което е уважен искът по чл. 254, 255 и 336.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Във всички тези случаи държавният или частният съдебен изпълнител

вдига служебно наложените възбрани и запори, след като постановлението за прекратяване влезе в сила.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Прекратяването на производството не засяга правата, които трети лица са придобили преди това въз основа на изпълнителните действия, както и редовността на извършеното от третото задължено лице плащане на държавния или частния съдебен изпълнител.

Чл. 331. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител за всяко предприето и извършено от него действие е длъжен да съставя протокол, в който посочва и деня, и мястото на извършването му, направените от страните искания и заявления, събраната сума и направените разноски по изпълнението.

Чл. 331а. (Нов - ДВ, бр. 1 от 1963 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Глава тридесет и шеста. ЗАЩИТА СРЕЩУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Раздел I.

ОБЖАЛВАНЕ ДЕЙСТВИЯТА НА ДЪРЖАВНИЯ ИЛИ ЧАСТНИЯ СЪДЕБЕН ИЗПЪЛНИТЕЛ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 43 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 01.09.2005 Г.)

(Загл. изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 332. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Страните по изпълнението могат да подават жалби срещу неправилните действия на държавния или частния съдебен изпълнител и срещу отказа на същия да извърши искано изпълнително действие.

(2) (Доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Трети лица могат да обжалват действията на държавния или частния съдебен изпълнител само когато той е насочил изпълнението върху вещи, които в деня на запора, възбраната или предаването, ако се касае за движима вещ, се намират във владение на тези лица. Жалбата не се уважава, ако се установи че вещта е била собствена на длъжника при налагане на запора или възбраната.

(3) Въвод във владение на недвижим имот може да се обжалва само от това трето лице, което е било във владение на имота преди предявяване на иска, решението по който се изпълнява. Ако пропусне срока за обжалване, то може да предяви владелчески иск.

Чл. 333. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Жалбите се подават чрез държавния или частния съдебен изпълнител до окръжния съд по мястото на изпълнението в седемдневен срок от извършване на действието, ако страната е присъствувала при извършването му или ако е била призована, а в останалите случаи - от деня на съобщението. За третите лица срокът тече от узнаване на действието.

(2) Препис от жалбата се връчва на другата страна, а когато жалбата е подадена от трето лице, преписи от нея се връчват на длъжника и вискателя, по молба на когото е образувано изпълнителното дело.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Страната, която е получила препис от жалбата, може в тридневен срок да подаде писмени възражения. След изтичане на този срок държавният или частният съдебен изпълнител изпраща жалбата заедно с възраженията, ако има такива и копие от изпълнителното дело, на окръжния съд, като дава и писмени обяснения по обжалваните действия.

(4) По отношение на тези жалби се прилагат съответно разпоредбите на чл. 198-200.

Чл. 334. (1) (Доп. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Жалбите, подадени от страните, се разглеждат в закрито заседание, освен когато трябва да се изслушат свидетели или вещи лица.

(2) Подадените от трети лица жалби се разглеждат в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, длъжника и вискателя, по молбата на когото е образувано изпълнителното дело.

(3) Съдът разглежда жалбата въз основа данните в изпълнителното дело и представените от страните доказателства.

(4) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Съдът обявява решението с мотивите най-късно в 30-дневен срок от постъпване на жалбата в съда. Решението не подлежи на обжалване.

Чл. 335. (1) Подаването на жалбата не спира действията по изпълнението, но съдът може да постанови спирането.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 59 от 1998 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Раздел II. ЗАЩИТА ПО ИСКОВ РЕД

Чл. 336. (1) Всяко трето лице, чието право е засегнато от изпълнението, може да предяви иск, за да установи, че имуществото върху което е насочено изпълнението за парично вземане, не принадлежи на длъжника.

(2) Искът се предявява срещу вискателя и длъжника.

(3) Вискателят отговаря при условията на чл. 45 ЗЗД за вредите, причинени на трети лица, чрез насочване на изпълнението върху имуществото, което им принадлежи.

Дял втори.
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПАРИЧНИ ВЗЕМАНИЯ (А. Изпълнение срещу
граждани - загл. зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Глава тридесет и седма.
ОБЩИ ПРАВИЛА

Чл. 337. Вискателят може да насочи изпълнението върху който и да е имот на длъжника.

Чл. 338. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Длъжникът може да предложи изпълнението да бъде насочено върху друг имот или да бъде извършено само чрез някои от исканите от вискателя начини на изпълнение. Ако държавният или частният съдебен изпълнител намери, че предложеният от длъжника начин на изпълнение е в състояние да удовлетвори вискателя, той насочва изпълнението върху посочения от длъжника имот.

Чл. 339. (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Изпълнението не може да бъде насочено върху следните вещи на длъжника-физическо лице:

а) вещи за обикновено употребление на длъжника и на неговото семейство, посочени в списък, приет от Министерския съвет;

б) необходимата храна на длъжника и неговото семейство за един месец, а за земеделските стопани - до нова реколта, или равностойността ѝ в други земеделски произведения, ако няма такава;

в) необходимите горива за отопление, готвене и осветление за три месеца;

г) машините, инструментите, пособията и книгите, необходими лично на длъжника, упражняващ свободна професия, или на занаятчия за упражняване на неговото занятие;

д) земите на длъжника - земеделски стопанин: градини и лозя с площ общо до 5 дка или ниви с площ до 30 дка, а в Добруджа - до 50 дка, или ливади с площ до 50 дка, и необходимите за воденето на стопанството машини и инвентар, както и торовете, средствата за растителна защита и семето за посев - за една година;

е) необходимите две глави работен добитък, една крава, 5 глави дребен добитък, 10 пчелни кошера и домашните птици, както и необходимата храна за изхранването им до нова реколта или до пускането на паша;

ж) жилището на длъжника, ако той и никой от членовете на семейството му, с които живее заедно, нямат друго жилище, независимо от това, дали длъжникът живее в него. Ако жилището надхвърля жилищните нужди на длъжника и членовете на семейството му, горницата се продава, ако са налице условията на чл. 39, ал. 2 от Закона за собствеността;

з) предвидените в други закони вещи и права като неподлежащи на принудително изпълнение.

Чл. 340. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) От постановленията на чл. 339 не могат да се ползват длъжниците относно вещта, върху която е учреден залог или ипотeka, когато вискател е зложният или ипотекарният кредитор.

(2) От постановленията на букви "д" и "ж" на чл. 339 не могат да се ползват:

а) длъжниците по задължения за издръжка, за вреди от непозволено увреждане и от финансови начети;

б) длъжниците за случаи, предвидени в други разпоредби.

Чл. 341. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Ако изпълнението е насочено върху трудовото възнаграждение или върху друго каквото и да е възнаграждение за труд, както и върху пенсия, чийто размер е над минималното месечно трудово възнаграждение, може да се удържа само:

а) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) ако осъденото лице получава до 100 лв. месечно - 1/5 част, ако е без деца, и 1/6, ако е с деца, които то издръжа;

б) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) ако осъденото лице получава от 100 до 150 лв. месечно - 1/4 част, ако е без деца, и 1/5, ако е с деца, които то издръжа;

в) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) ако осъденото лице получава от 150 до 200 лв. месечно - 1/3 част, ако е без деца, и 1/4, ако е с деца, които то издръжа;

г) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) ако осъденото лице получава от 200 до 250 лв. месечно - 1/2 част, ако е без деца, и 1/3, ако е с деца, които то издръжа;

д) (Нова - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) ако осъденото лице получава над 250 лв. месечно - във всички случаи - 1/2 част.

(2) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Месечното трудово възнаграждение по предходната алинея се определя, след като се приспадат дължимите върху него данъци.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Посочените по-горе ограничения не се отнасят до задълженията за издръжка. В тия случаи присъдената сума за издръжка се удържа изцяло, а удръжките по ал. 1 за другите задължения на осъдения и за задължения за издръжка за минало време се правят върху остатъка от всичките му доходи.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 28 от 1983 г.; отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Върху вземания за издръжка не се допуска принудително изпълнение. Върху стипендии се допуска принудително изпълнение само за задължения за издръжка.

Чл. 342. Всеки отказ на длъжника от закрилата по чл. 339 и 341 е недействителен.

Чл. 343. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Когато изпълнението се насочва върху движима или недвижима вещ, в призовката за доброволно изпълнение се посочва и денят, в който ще се извърши описът. Описът може да се извърши и в срока за доброволно изпълнение.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., в сила от 31.07.2004 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато изпълнението се насочва върху недвижим имот,

едновременно с изпращане призовката за доброволно изпълнение, в която трябва да бъде посочен имотът, държавният или частният съдебен изпълнител изпраща писмо до службата по вписванията за вписване на възбрана върху този имот.

Чл. 344. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Запор върху движима вещ се налага с описване на вещта от държавния или частния съдебен изпълнител.

(2) Запор върху такава вещ или вземане на длъжника може да бъде наложен и с получаване призовката за доброволно изпълнение, ако в нея се посочи точно вещта или вземането, върху които се насочва изпълнението.

(3) Запорът върху вземането на длъжника се счита наложен спрямо трето задължено лице от деня, когато му е връчено запорното съобщение, съгласно чл. 390.

Чл. 345. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) От момента на налагане запора длъжникът се лишава от правото да се разпорежда с вземането или с вещта и не може под страх на наказателна отговорност да изменява, поврежда или унищожава вещта.

(2) Същите последици настъпват за длъжника от момента на получаване на призовката за доброволно изпълнение, когато изпълнението е насочено върху недвижим имот и този имот е посочен в призовката.

Чл. 346. (1) Извършените от длъжника разпореждания със запорираната вещ или вземане след запора са недействителни спрямо вискателя и присъединилите се кредитори, освен ако третото лице приобретател може да се позове на чл. 78 ЗС.

(2) Когато изпълнението е насочено върху недвижими имоти, недействителността важи само за извършените след вписване на възбраната разпореждания.

(3) Вискателят и присъединилите се кредитори могат да искат плащане от третото задължено лице, въпреки плащането, което то е направило на длъжника, след като му е било връчено запорното съобщение.

Чл. 347. На вискателя и на присъединилите се кредитори не могат да се противопоставят:

а) прехвърлянето и учредяването на вещни права, които не са били вписани преди възбраната;

б) решенията по исковите молби, подлежащи на вписване, които не са били вписани преди възбраната;

в) прехвърлянето на вземане, съобщението за което е било направено след като третото задължено лице е получило запорното съобщение, и

г) отчуждаването на движими вещи, владението на които не е било предадено на приобретателя преди налагане на запора, освен ако за отчуждаването има документ с достоверна дата.

Чл. 348. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако до деня, предхождащ деня на

проданта, длъжникът - физическо лице, внесе 30 на сто от вземанията по предявените срещу него изпълнителни листове и се задължи писмено да внася на държавния или частния съдебен изпълнител всеки месец по 10 на сто от тях, държавният или частният съдебен изпълнител спира изпълнението.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът не плати някоя от тези вноски, държавният или частният съдебен изпълнител, по молба на всеки от взыскателите, продължава изпълнението, без длъжникът да може да иска ново спиране.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Алинея 1 не се прилага, когато се продава заложена или ипотекирана вещ или вещ, включена в търговското предприятие на едноличния търговец.

Чл. 349. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Всички суми, постъпили по изпълнителното дело от длъжника, от третото задължено лице, от наддавачи и купувачи по проданта, както и от магазините или борсите, извършили проданта на движими вещи, се внасят по сметката на държавния или частния съдебен изпълнител.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Изплащането на дължимите на взыскателя и на присъединените кредитори суми става въз основа на платежни нареждания на държавния или частния съдебен изпълнител, който отбелязва погашението върху изпълнителния лист.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато взыскателят не е посочил сметка за превод на постъпилите суми, те остават по сметката на държавния или частния съдебен изпълнител до поискване.

Глава тридесет и осма. ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА ВЗИСКАТЕЛИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪБРАНИТЕ СУМИ

Чл. 350. (1) През всяко време на изпълнението, докато разпределението не е изготвено, могат да се присъединят в производството и други кредитори на същия длъжник.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Присъединяването става с писмена молба, към която взыскателят прилага изпълнителния си лист или удостоверение от държавния или частния съдебен изпълнител, че листът е приложен към друго изпълнително дело.

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Удостоверението съдържа указание за неудовлетворения остатък от вземането, включващ главница, лихви и разноски, и деня, към който е определен остатъкът. В този случай сумите по разпределението се превеждат по сметката на държавния или частния съдебен изпълнител, издал удостоверението, който отбелязва погашението върху изпълнителния лист.

Чл. 351. (1) Присъединеният се взыскател има същите права в изпълнителното производство, каквито има първоначалният взыскател.

(2) Извършените до присъединяването изпълнителни действия ползват и присъединения се взыскател.

(3) Съобщенията и призоваванията се извършват само до първоначалния взыскател.

Чл. 352. При иск или жалба от трето лице срещу изпълнителните действия, като страни се призовават първоначалният взыскател и държавата и банките, ако са присъединени взыскатели. Другите присъединени се взыскатели могат да встъпят в делото като другари. Издаденото решение има сила и спрямо тях, макар и да не са встъпили в делото.

Чл. 353. (Изм. - ДВ, бр. 26 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавата се счита винаги като присъединен взыскател за дължимите ѝ от длъжника данъци и други вземания, размерът на които е бил съобщен на държавния или частния съдебен изпълнител до извършване на разпределението. За тази цел държавният или частният съдебен изпълнител изпраща съобщение на данъчната администрация за всяко започнато от него изпълнение и за всяко разпределение.

Чл. 354. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Кредиторът, в полза на когото е било допуснато обезпечение чрез налагане на заповест или възбрана, се счита за присъединен взыскател, когато изпълнението е насочено върху предмета на обезпечението. Припадащата се на обезпечения кредитор сума се запазва по сметката на държавния или частния съдебен изпълнител и му се предава, след като представи изпълнителен лист. Тази сума се разпределя между останалите взыскатели или се връща на длъжника, ако обезпечението бъде отменено.

(2) Същото важи и за ипотечарния и заложенния кредитор, както и за кредитора с право на задържане.

Чл. 355. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако събраната по изпълнителното дело сума е недостатъчна за удовлетворяване на всички взыскатели, държавният или частният съдебен изпълнител извършва разпределение, като най-напред отделя суми за изплащане на вземанията, които се ползват с право на предпочитително удовлетворение. Остатъкът се разпределя между другите вземания по съразмерност.

Чл. 356. Взыскателят, върху когото е възложен имотът, може да прихване от дължимата срещу стойността на имота сума такава част от вземането си, каквато му се пада по съразмерност.

Чл. 357. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител предявява разпределението на длъжника и на всички вискатели, които се призовават за това в определен от него ден.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако в тридневен срок от деня на предявяване разпределението не се подаде жалба, то се счита окончателно и държавният или частният съдебен изпълнител предава сумите по него на правоимащите.

Чл. 358. (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) В случай че разпределението бъде обжалвано, делото заедно с жалбата се изпраща на окръжния съд, който се произнася в открито заседание с призоваване на длъжника и вискателите.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Решението на окръжния съд по разпределението подлежи на обжалване. Разглеждането на жалбата става по реда на чл. 217.

Чл. 359. (1) Когато един от вискателите оспорва съществуването на вземането на друг вискател, той трябва да предяви иск срещу него и длъжника. Предявяването на иска спира предаването на сумата, определена за вискателя с оспореното вземане. Ако искът не бъде предявен в месечен срок от разпределението, сумата се предава на вискателя.

(2) В случая на чл. 255 искът може да бъде основан и на факти, които предхождат издаването на акта.

Глава тридесет и девета. ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ДВИЖИМИ ВЕЩИ

Раздел I. ОПИС, ОЦЕНКА И ПРЕДАВАНЕ ЗА ПАЗЕНЕ

Чл. 360. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител описва посочената в призовката вещ, само ако тя се намира във владение на длъжника, освен ако от обстоятелствата е явно, че тя принадлежи на друго лице.

Чл. 360а. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Принудително изпълнение може да се насочи и върху необрани насаждения и плодове, които се описват не по-рано от два месеца преди обикновеното време за събирането им.

Чл. 361. (1) Описът трябва да съдържа:

а) посочване на изпълнителния лист;

б) мястото, където се извършва;
в) подробно описание на вещта;
г) оценка на вещта и
д) възраженията на страните и заявените от трети лица права върху описания имот.

(2) В описа трябва да се отбележи оставени ли са на длъжника имотите, върху които не се допуска принудително изпълнение.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) В описа се посочва също и мястото и времето за проданта на вещта, ако взискателят поиска това. В този случай длъжникът се смята уведомен за проданта независимо дали е присъствал на описа.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Описът се подписва от държавния или частния съдебен изпълнител.

Чл. 362. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., предишен текст на чл. 362, доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Описаната вещ се оценява от държавния или частния съдебен изпълнител по нейната пазарна стойност. В случай на нужда за оценката може да бъде привлечено и нещо лице, което може да даде заключението си и устно. В този случай държавният или частният съдебен изпълнител отразява заключението в протокола.

(2) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако оценката не може да се направи при извършването на описа, държавният или частният съдебен изпълнител определя ден за предявяването ѝ не по-късно от 7 дни от описа. Страните се смятат уведомени за този ден независимо дали са присъствали на описа.

Чл. 363. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Описаната движима вещ се дава за пазене на длъжника. В този случай длъжникът може да се ползува от нея само ако това може да стане, без да се намалява стойността ѝ.

Чл. 364. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът откаже да приеме за пазене вещта или ако държавният или частният съдебен изпълнител намери, че тя не трябва да се остави у него, вещта се дава на пазач, който се определя по взаимно съгласие на страните. Ако не се постигне съгласие, пазачът се назначава от държавния или частния съдебен изпълнител.

(2) Пазачът се избира с оглед на мястото, където се намира или където ще се съхранява вещта, и с оглед на лицето и естеството на вещта.

(3) Вещта се предава за пазене срещу подпис.

Чл. 365. (1) Пазачът е длъжен да пази вещта като добър стопанин и да дава сметка за приходите от нея и за разноските по пазенето ѝ.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако пазачът не изпълнява тия задължения, държавният или частният съдебен изпълнител може да предаде за пазене вещта другиму.

(3) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) За непредставяне на вещта без уважителни причини

държавният или частният съдебен изпълнител налага на пазача глоба до 500 лв., ако няма място за друга отговорност.

Чл. 366. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) На вещите лица и на пазача, когато той е трето лице, държавният или частният съдебен изпълнител определя възнаграждение, което се внася от взискателя. Ако са нужни и разноски за пренасяне или пазене на вещта, те се внасят от взискателя предварително.

Раздел II. ПРОДАЖБА НА ДВИЖИМИ ВЕЩИ

Чл. 367. (Изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г., ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) Проданта на запорираната вещ се извършва чрез магазин или борса. Взискателят или длъжникът посочва магазина или борсата, като представя писменото съгласие за приемане на вещта за продажба от магазина или борсата.

(2) За извършената продажба магазинът, съответно борсата, получава комисиона в размер 5 на сто от продажната цена, която се удържа при внасянето на получената сума.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Вещи с оценка над 3000 лв., моторните превозни средства, корабите и въздухоплавателните средства, както и вещите, за които не е представено писмено съгласие по ал. 1 в 7-дневен срок от описа, се продават от държавния или частния съдебен изпълнител съобразно правилата за публична продажба на недвижим имот по този кодекс. Проданта се обявява съгласно чл. 368, ал. 3. Държавният или частният съдебен изпълнител предава владението на вещта, след като постановлението за нейното възлагане влезе в сила. В това производство се прилагат правилата на чл. 372, ал. 2 - 6 и чл. 414.

Чл. 367а. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Необрани насаждения и плодове се продават от държавния или частния съдебен изпълнител съобразно правилата за публична продажба на недвижим имот по този кодекс. Проданта трябва да завърши не по-рано от една седмица преди обикновеното време за събирането им.

Чл. 368. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) Вещта се пренася в магазина от длъжника, а ако той откаже да стори това - от взискателя. При съпротива на длъжника се прилага чл. 328, ал. 2.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) За предаването на вещта в магазина длъжникът или взискателят представят на държавния или частния съдебен изпълнител надлежна разписка.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Независимо от това държавният или частният съдебен изпълнител оповестява продажбата на вещта чрез

обявления, които се поставят на съответните места в неговата канцелария и в местната община или кметство.

Чл. 369. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато пренасянето на вещта в магазина е свързано с неудобства за нейната продажба, държавният или частният съдебен изпълнител поставя в магазина на видно място обявление и осигурява възможност на желаещите да преглеждат вещта на мястото, където тя се намира. Освен това проданта се обявява и съобразно чл. 368, ал. 3.

Чл. 370. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Продажбата се извършва по цена, равна на оценката, като вещта се предава на купувача след изплащането на цената. Ако вещта се продаде на по-ниска от тази цена или се предаде на купувача преди плащането на цената, държавният или частният съдебен изпълнител събира продажната цена от продавача.

Чл. 371. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако в продължение на 3 месеца от предаването на вещта в магазина или от обявяването на проданта съгласно чл. 369 вещта не бъде продадена, тя се освобождава от запор и се връща на длъжника освен ако взискателят в 7-дневен срок от изтичането на 3-месечния срок заяви на държавния или частния съдебен изпълнител, че е съгласен да вземе вещта вместо плащане по цена, равна на оценката, или поиска да се извърши нова продажба.

(2) Новата продажба се извършва по правилата за първата продажба. Тя започва не по-рано от 2 седмици от приключване на първата продажба при цена, равна на 80 на сто от оценката. Ако и при тази продажба вещта не бъде продадена, тя се освобождава от запор и се връща на длъжника.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато вещта е възложена на взискателя и продажната цена е по-висока от сумата на разностите по изпълнението и вземането на взискателя, последният внася разликата. Постановлението на държавния или частния съдебен изпълнител за възлагане на вещта се издава, след като взискателят установи плащането.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако взискателите, които искат да им бъде възложена вещта, са няколко, държавният или частният съдебен изпълнител обявява за купувач този от тях, който в 3-дневен срок от съобщението предложи най-висока цена. Възлагането се извършва след като взискателят внесе следващите се съгласно разпределението суми за другите взискатели, ако такива се дължат.

(5) Собствеността на вещта се прехвърля от деня на постановлението за възлагането ѝ. Въз основа на постановлението взискателят получава владението на вещта.

Чл. 371а. (Нов - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 371б. (Нов - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 371в. (Нов - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 371г. (Нов - ДВ, бр. 124 от 1997 г., отм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.)

Чл. 372. (1) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Извършената продажба не може да бъде обжалвана, нито оспорвана по исков ред.

(2) Купувачът на вещта става неин собственик, независимо от това, дали вещта е принадлежала на длъжника.

(3) Предишният собственик има право да получи цената, ако тя не е изплатена, а ако тя е била изплатена, има право да иска от взыскателите и от длъжника това, което те са получили по разпределението.

(4) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.) Когато вещта е била възложена на взыскателя, собственикът може да я иска от него, ако той е знаел, че вещта не е била на длъжника. В противен случай той има право да получи от взыскателя сума, отговаряща на вземането, срещу което вещта е била възложена. Ако то по размер е по-малко от цената, собственикът има право да търси разликата от лицата, които са я получили.

(5) Взыскателят запазва вземането си.

(6) Взыскателят, когато е бил недобросъвестен, отговаря спрямо собственика за причинените му вреди. Във всички случаи той понася разноските по изпълнението.

Глава четиридесета. ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ НЕДВИЖИМИ ВЕЩИ

Чл. 373. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) След изтичане на срока за доброволно изпълнение държавният или частният съдебен изпълнител пристъпва към опис на посочения в призовката възбранен имот. Описът се извършва само ако държавният или частният съдебен изпълнител се увери, че имотът е бил собственост на длъжника към деня на налагане възбраната. Проверката на собствеността се извършва чрез справка в данъчните или нотариалните книги или по друг начин, включително и чрез разпит на съседни. Когато няма сигурни данни за собствеността, взема се предвид владението към деня на възбраната.

Чл. 374. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) При описа се спазват правилата на чл. 361, като в него се посочват и местонахождението, границите на имота, наложените върху него ипотечи и възбрани, както и дължимите данъци за имота. Сведения за тия тежести държавният или частният съдебен изпълнител изисква от службата по вписванията едновременно с искането за вписване на възбраната и от съответната териториална данъчна служба. Имотът се оценява по пазарната му цена от държавния или частния съдебен изпълнител при помощта на едно или повече вещи лица.

Чл. 375. (1) Имотът се оставя във владение на длъжника до извършване на проданта. Длъжникът трябва да управлява този имот като добър стопанин. Длъжникът получава имота по описа и е длъжен да го предаде в същото състояние, в което го е приел.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът не стопанисва добре имота или пречи на трети лица да го преглеждат, държавният или частният съдебен изпълнител предава на друго лице управлението.

Чл. 376. (1) (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител е длъжен след изтичане на седем дни от описа, ако не е подадена жалба, да изготви обявление за продажбата, в което посочва: собственика на имота, описание на същия, ипотекиран ли е той и за каква сума, цената, от която ще започне проданта, и мястото и деня, в който ще започне и ще завърши проданта.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Това обявление се поставя на съответните места в канцеларията на държавния или частния съдебен изпълнител, в сградата на общината, кметството, съответно кметството по местонахождението на имота, както и на самия имот, и то най-малко един ден преди посочения в обявлението ден за започване на проданта.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) В същия ден държавният или частният съдебен изпълнител съставя протокол, в който посочва деня на разгласяване на обявлението.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Държавният или частният съдебен изпълнител определя времето, през което недвижимият имот може да бъде прегледан от лицата, които желаят да го купят.

Чл. 377. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Проданта се извършва в канцеларията на държавния или частния съдебен изпълнител. Тя продължава един месец и завършва в посочения в обявлението ден.

Чл. 378. (1) Книжата за проданта се държат в канцеларията на разположение на всеки, който се интересува от имота.

(2) За участие в наддаването се внася задатък 10% върху оценката. Вискателят не внася тоя задатък, ако вземането му надвишава този размер.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Всеки наддавач посочва предложената от него цена с цифри и думи и подава предложението си с квитанцията за внесения задатък в запечатан плик. Предложенията се подават в канцеларията на държавния или частния съдебен изпълнител, което се отразява във входящия регистър.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Проданта приключва в края на работното време на последния ден.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Наддавателни предложения от лица, които нямат право да вземат участие в публичната продажба, както и предложения за цена под оценката са недействителни.

Чл. 379. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Длъжникът, неговият законен представител, длъжностните лица от канцеларията на държавния или частния съдебен изпълнител, както и лицата, посочени в чл. 185 от ЗЗД, нямат право да вземат участие в наддаването.

(2) Когато имотът е купен от лице, което е нямало право да наддава, продажбата е недействителна.

(3) В този случай внесените от купувача пари се задържат за удовлетворение вземанията по изпълнителното дело, а имотът по искане на който и да е от взискателите може отново да се изнесе на продажба.

Чл. 380. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) В 9,00 ч. на следващия работен ден държавният или частният съдебен изпълнител обявява постъпилите наддавателни предложения в присъствието на явилите се наддавачи, за което съставя протокол.

В протокола се вписват наддавачите и наддавателните предложения по реда на отварянето на пликите. За купувач на имота се смята този наддавач, който е предложил най-висока цена.

Ако най-високата цена е предложена от повече от един наддавач, купувачът се определя от държавния или частния съдебен изпълнител чрез жребий в присъствието на явилите се наддавачи. Обявяването на купувача се извършва от държавния или частния съдебен изпълнител в протокола, който се подписва от него.

(2) Купувачът трябва в срок от пет дни от приключване на продажбата да внесе предложената от него цена, като приспадне внесените задатък.

Чл. 381. Ако в този срок цената не бъде внесена:

а) внесените от наддавача задатък служи за удовлетворение на взискателите;

б) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) държавният или частният съдебен изпълнител поканва наддавача, който е предложил следващата най-висока цена и не си е изтеглил задатъка, да купи имота. Ако този наддавач се съгласи, той се обявява за купувач на имота. Ако не се съгласи или ако не внесе цената в петдневен срок от обявяването му за купувач, държавният или частният съдебен изпълнител предлага имота на следващия по реда на предложените цени наддавач и постъпва така при нужда до изчерпване на всички наддавачи, предложили цена равна на оценката. Наддавачът, който се е съгласил да купи имота и не внесе в срок предложената цена, отговаря съобразно предходната точка.

Чл. 382. (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Ако не са се явили наддавачи или не са били направени валидни наддавателни предложения или купувачът не е внесъл цената и имотът не е могъл да бъде възложен по реда на б. "б" на предходния член, взискателят има право в седемдневен срок от съобщението да поиска

да бъде обявен той за купувач, в изплащане вземането му при цена равна на оценката, или да иска да се извърши нова продан.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Новата продан се извършва по правилата за първата продан. Тя започва не по-рано от шест месеца от приключване на първата продан при цена, равна на 80 на сто от оценката.

Ако и при тази продан имотът не бъде продаден, той се освобождава от изпълнение, като възбраната се заличава по искане на държавния или частния съдебен изпълнител.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако вискателите, които искат да им бъде възложен имотът, са няколко, държавният или частният съдебен изпълнител обявява за купувач този от тях, който в тридневен срок от съобщението предложи най-висока цена. Възлагането се извършва, след като вискателят внесе следващите се, съгласно разпределението, суми за другите вискатели, ако такива се дължат.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 383. Вискател, който по предходния член е бил обявен за купувач на имота, трябва в петдневен срок от разпределението да внесе сумата, необходима за изплащане съразмерните части от вземанията на другите вискатели или сумата, с която цената надминава неговото вземане, когато няма други вискатели. Ако не внесе тая сума, той отговаря за вредите и за разноските по проданта, а с имота се постъпва съобразно чл. 382, ал. 2.

Чл. 384. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато лицето, обявено за купувач по реда на чл. 380-383, внесе своевременно дължимата сума, държавният или частният съдебен изпълнител с постановление му възлага имота.

(2) От деня на постановлението за възлагането купувачът придобива всички права, които длъжникът е имал върху имота. Обаче правата, които трети лица са придобили върху имота, не могат да бъдат противопоставени на купувача, ако тия права не могат да се противопоставят на вискателите.

(3) Ако възлагането не бъде обжалвано, действителността на проданта може да бъде оспорвана по исков ред само при нарушаване на чл. 379 и при невнасяне на цената. В последния случай купувачът може да отклони уважаването на иска, ако внесе дължимата сума, заедно с лихвите от деня на обявяването му за купувач.

Чл. 385. Ако постановлението за възлагането бъде отменено или ако проданта бъде обявена за недействителна съгласно чл. 384, ал. 3, новата продан се извършва след ново обявяване.

Чл. 386. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Купувачът се въвежда във владение на имота от държавния или частния съдебен изпълнител въз основа на влязлото в сила постановление за възлагане, както и

на удостоверение за платените такси за прехвърляне на имота и за извършеното вписване на същото постановление.

(2) Въводът се извършва срещу всяко лице, което се намира във владение на имота. Това лице може да се брани само с иск за собственост.

Чл. 387. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Ако с влязло в сила решение бъде установено, че длъжникът не е бил собственик на продадения имот, купувачът може да иска внесената от него цена, ако тя не е още изплатена на вискателите, а ако е била изплатена, той може да иска от всеки един от тях, както и от длъжника, това, което е получил. И в двата случая купувачът има право на лихвите и разноските за своето участие в проданта. Освен това той има право да иска от общината и държавата връщането на платените от него такси по прехвърлянето.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) За връщането на тия суми районният съдия по местонахождението на имота издава изпълнителен лист въз основа на разпределението и на удостоверението по чл. 386, ал. 1, ако лицата, срещу които листът се издава, са били привлечени в делото, по което е било постановено решението. Ако внесената от купувача сума не е била изплатена, тя му се връща с платежно нареждане на държавния или частния съдебен изпълнител.

(3) Когато имотът е бил възложен на вискател, той запазва вземането си срещу длъжника и има право да иска по реда на ал. 2 посочените в ал. 1 суми без разноските за своето участие в проданта.

Чл. 388. (1) Когато изпълнението бъде насочено върху имот, който е съсобствен, за дълг на някой от съсобствениците, имотът се описва изцяло, но се продава само идеалната част на длъжника.

(2) Имотът може да бъде продаден и изцяло, ако останалите съсобственици се съгласят с това писмено.

Чл. 389. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) При продан на ипотекиран имот, която се извършва не по вземането на ипотекарния кредитор, държавният или частният съдебен изпълнител му изпраща съобщение за насрочването на описа и проданта.

(2) В случаите на чл. 382 и 383 ипотекарният кредитор, ако пожелае, взема участие наравно с другите кредитори.

Глава четиридесета.

"а" ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ВЕЩИ В СЪПРУЖЕСКА ОБЩНОСТ

(Нова - ДВ, БР. 89 ОТ 1976 Г.)

Чл. 389а. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Изпълнение на вземане срещу един от съпрузите може да бъде насочено върху вещь, която е съпругеска общност. Съпругът недлъжник може да посочи имущество на съпруга длъжник, върху което да се насочи изпълнението.

Ако посоченото имущество е налице и вземането може да се удовлетвори от него, след извършването на описа изпълнението по отношение на вещта в съпружеска общност се спира и може да продължи, ако след осребряване на посоченото имущество вземането или част от него остане неудовлетворена.

(2) Когато съпрузите са съгласни изпълнението да бъде насочено върху определена от тях вещ, която е имуществена общност, прилага се чл. 338.

Чл. 389б. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Едновременно със запора или възбраната държавният или частният съдебен изпълнител е длъжен да уведоми съпруга-недлъжник, че върху вещта, която е в съпружеска общност, се насочва изпълнение.

(2) Съпругът-недлъжник може да обжалва изпълнителните действия поради неспазване на чл. 389а.

(3) Съпругът-недлъжник може да оспори вземането на същите основания и по същия ред както съпругът - длъжник, както и да обжалва изпълнителните действия на същите основания като него.

(4) Съпругът-недлъжник може да участва и в наддаването при публичната продан на вещта.

Чл. 389в. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато изпълнението е насочено върху движима вещ в съпружеска общност, държавният или частният съдебен изпълнител след проданта на вещта изплаща половината от получената сума на съпруга-недлъжник, а с останалата сума постъпва съобразно чл. 349, ал. 2 и 355-359.

(2) Ако изпълнението се насочи върху недвижим имот, прилага се чл. 388.

Чл. 389г. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Съпругът-недлъжник може да осуети проданта на движимата вещ или на идеалната част от недвижимия имот, ако в едномесечен срок от оценката внесе по сметката на държавния или частния съдебен изпълнител равностойността на частта на съпруга-длъжник.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Когато съпругът недлъжник участва в наддаването, той се обявява за купувач, ако при съставянето на протокола по чл. 380, ал. 1 заяви, че желае да купи имота на най-високата предложена цена.

Чл. 389д. (Нов - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) В случаите по чл. 389в и 389г съпругът-недлъжник не може да противопоставя на вискателя, че поради приноса си в придобиване на вещта има право на по-голям дял, отколкото съпруга-длъжник, както и вискателят не може да претендира, че на същото основание делът на съпруга-длъжник е по-голям.

Глава четиридесет и първа. ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ВЗЕМАНИЯ НА ДЛЪЖНИКА

Чл. 390. (1) Запорното съобщение на третото задължено лице се изпраща едновременно с изпращане на призовката за доброволно изпълнение до длъжника.

(2) В запорното съобщение се запрещава на третото задължено лице да предава дължимите от него суми или вещи на длъжника. Тези вещи трябва да бъдат посочени точно.

(3) От деня на получаване на запорното съобщение третото задължено лице има задълженията на pazач спрямо дължимите от него вещи или суми.

Чл. 391. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) В тридневен срок, считан от връчване на запорното съобщение, третото лице трябва да съобщи на държавния или частния съдебен изпълнител:

а) признава ли вземането, върху което се налага запорът, за основателно и готов ли е да го плати;

б) има ли претенции от други лица върху същото вземане и

в) наложен ли е запор и по други изпълнителни листове върху това вземане и по какви претенции.

(2) Поканата за даване на тези обяснения трябва да бъде направена в самото съобщение за налагане на запора.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако третото лице не оспорва своето задължение, то трябва да внесе дължимата от него сума по сметката на държавен или частен съдебен изпълнител или да му предаде вещите на длъжника.

Чл. 392. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако запорираното вземане е обезпечено със залог, нарежда се на лицето, което държи заложената вещь, да не я предава на длъжника, а да я предаде на държавния или частния съдебен изпълнител, ако третото задължено лице признае дълга.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Ако запорираното вземане е обезпечено с ипотека, запорът се отбелязва в съответната книга в службата по вписванията.

Чл. 393. Запорираното вземане се предоставя на вискателя за събиране или, по негово искане, му се дава вместо плащане. Когато вискателите по изпълнителното дело са няколко, вземането се предоставя за събиране на вискателя, по молба на когото е образувано делото, а ако той не желае - на друг вискател, който направи искане за това.

Чл. 394. Върху вещите, които третото задължено лице предава или които е било осъдено да предаде, изпълнението се насочва по реда на чл. 360-372.

Чл. 395. (Изм. - Изв., бр. 90 от 1961 г. и ДВ, бр. 28 от 1983 г.) (1) Запорът върху трудово възнаграждение важи не само за възнаграждението, посочено в запорното съобщение, но и за всяко друго възнаграждение на длъжника, получено срещу същата или друга работа в същото учреждение или предприятие.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако длъжникът премине на работа в друго учреждение или предприятие, запорното съобщение се препраща там от лицето, което първоначално го е получило, и се счита като изпратено от държавния или частния съдебен изпълнител. Третото задължено лице уведомява държавния или частния съдебен изпълнител за новото място на работа на длъжника и за размера на сумата, удържана до напускането.

(3) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп., ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Лицето, което заплати трудово възнаграждение на длъжника по изпълнението въпреки наложения запор, без да удържа сумата по запора, отговаря лично към вискателя за тази сума солидарно с третото задължено лице.

(4) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп., ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г., ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Запорното съобщение по вземане за издръжка се вписва в служебната, съответно трудовата, книжка на длъжника от лицето, което изплаща заплатата или трудовото възнаграждение. Когато длъжникът премине на работа в друго учреждение или при друг работодател, удържките от възнаграждението му продължават въз основа на това вписване, макар и да не е получено друго запорно съобщение.

(5) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм., бр. 41 от 1985 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Вписването се заличава по нареждане на държавния или частния съдебен изпълнител, който е наложил запора.

(6) (Нова - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако след налагането на запора върху трудовото възнаграждение длъжникът напусне местоработата си и в едномесечен срок не уведоми държавния или частния съдебен изпълнител за мястото на новата си работа, държавен или частен съдебен изпълнител му налага глоба до 20 лв.

Чл. 396. Вискателят, който забави събирането на предаденото му вземане, отговаря срещу длъжника по изпълнителния лист за вредите, които могат да произлязат от това.

Чл. 397. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Разноските, които вискателят прави за събиране на предаденото му вземане, остават в негова тежест. Той е длъжен да дава на държавния или частния съдебен изпълнител точна сметка за събраните суми.

Чл. 398. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Налагането на запор върху налични ценни книжа става чрез опис и изземването им от държавния или частния съдебен изпълнител, който ги влага в банка.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) При налагането на запор върху налични поименни акции или облигации държавният или частният съдебен изпълнител уведомява дружеството за това. Запорът има действие за дружеството от получаване на запорното съобщение.

(3) След налагането на запора вискателят може да поиска:

а) възлагане на вземането по ценната книга за събиране или вместо плащане;

б) извършване на публична продан.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Наличните ценни книжа се продават от държавния или частния съдебен изпълнител съобразно правилата за публична продан на недвижим имот по този кодекс поотделно и/или в пакети. Държавният или частният съдебен изпълнител прехвърля всяка ценна книга по надлежния за нея начин и я предава на купувача след влизането в сила на постановлението за възлагане. Когато ценната книга се прехвърля с джиро, редът на джирата не се прекъсва.

Чл. 398а. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) Запор върху безналични ценни книжа се налага чрез изпращане на запорно съобщение до Централния депозитар, като едновременно с това се уведомява дружеството. Централният депозитар уведомява незабавно съответния регулиран пазар за наложения запор.

(2) Запор върху държавни ценни книжа се налага чрез изпращане на запорно съобщение до лицето, водещо регистър на държавни ценни книжа.

(3) Запорът има действие от момента на връчването на запорното съобщение и обхваща всички имуществени права по ценната книга.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Централният депозитар и лицето, водещо регистър на държавни ценни книжа, са длъжни в срока по чл. 391 да съобщят на държавния или частния съдебен изпълнител какви ценни книжа притежава длъжникът, наложени ли са други запори и по какви претенции.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) От получаване на запорното съобщение безналичните ценни книжа преминават на разпореждане на държавния или частния съдебен изпълнител.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Безналичните ценни книжа се продават чрез банка по установения за тях начин, като държавният или частният съдебен изпълнител действа от свое име за сметка на длъжника.

Чл. 398б. (Нов - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) (1) Запор върху дял от търговско дружество се налага чрез изпращане на запорно съобщение до окръжния съд по регистрацията на дружеството. Запорът се вписва по реда за вписване на залог върху дял от търговско дружество и има действие от вписването му в търговския регистър. Съдът по регистрацията уведомява дружеството за вписания запор.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато изпълнението е насочено върху дял на неограничено отговорен съдружник, държавният или частният съдебен изпълнител, като констатира изпълнението на условията по чл. 96, ал. 1 от Търговския закон, връчва на дружеството и останалите неограничено отговорни съдружници изявлението на вискателя за прекратяване на дружеството. След изтичането на шест месеца държавният или частният съдебен изпълнител овластява вискателя да предяви иск пред окръжния съд по седалището на дружеството за неговото прекратяване. Съдът отхвърля иска ако се установи, че вземането на вискателя е удовлетворено. Ако намери, че искът е основателен, съдът прекратява дружеството и това се вписва служебно в търговския регистър, след което се извършва ликвидация от назначен от съда ликвидатор.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато изпълнението е насочено върху дял на ограничено отговорен съдружник, държавният или частният

съдебен изпълнител връчва на Дружеството изявлението на вискателя за прекратяване участието на длъжника в дружеството. След изтичането на три месеца държавният или частният съдебен изпълнител овластява вискателя да предяви иск пред окръжния съд по седалището на дружеството за неговото прекратяване. Съдът отхвърля иска, ако се установи, че дружеството е изплатило на вискателя припадащата се на съдружника длъжник част от имуществото, определена съгласно чл. 125, ал. 3 от Търговския закон, или че вземането на вискателя е удовлетворено. Ако намери, че искът е основателен, съдът прекратява дружеството и това се вписва служебно в търговския регистър, след което се извършва ликвидация от назначен от съда ликвидатор.

Чл. 398в. (Нов - ДВ, бр. 55 от 1987 г., предишен чл. 398а - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Изпълнение за вземане срещу един от съпрузите може да се насочи и върху половината от паричен влог в съпругеска общност, като другата половина става личен влог на съпруга-недлъжник. Разпоредбите на чл. 389б и 389д се прилагат съответно и при това изпълнение.

(Б. Изпълнение срещу социалистически организации - загл. зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Глава четиридесет и втора. (Загл. зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 399. (1) (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(2) (Нова - Изв., бр. 90 от 1961 г., доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 105 от 2002 г.) Паричните вземания срещу държавни учреждения и общини, както и лечебни заведения, субсидирани от републиканския и/или общинските бюджети се изплащат от предвидения за това кредит по бюджета им. За тази цел изпълнителният лист се предявява на финансовия орган на съответното учреждение. Ако няма кредит, висшестоящото учреждение трябва да направи потребното, за да се предвиди такъв най-късно в следващия бюджет.

Чл. 400. - 403. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 404. (Отм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.)

Глава четиридесет и трета. (Загл. зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

(Загл. "XLIII. Обръщане изпълнение върху суми по сметки в банките" зал. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 405. - 410. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Чл. 411. (Отм. - Изв., бр. 90 от 1961 г.).

Чл. 412. - 413. (Отм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.)

Дял трети. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НЕПАРИЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Глава четиридесет и четвърта. ПРИНУДИТЕЛНО ОТНЕМАНЕ НА ВЕЩИ

Чл. 414. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Присъдената движима вещ, която след поискване от държавния или частния съдебен изпълнител не бъде предадена доброволно от длъжника, се отнема принудително от него и се предава на вискателя.

(2) Ако вещта не се намира у длъжника или е развалена, от него се събира равностойността ѝ. По същия начин се постъпва, когато се намери само част от вещта. Ако равностойността на вещта не е посочена в изпълнителния лист, тя се определя от съда, който е издал листа, след изслушване на страните, а при нужда и след разпит на свидетели и вещи лица.

(3) Определението на съда подлежи на обжалване. Жалбата се разглежда по реда на чл. 217.

Чл. 415. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Лицето, на което е присъден недвижим имот, се въвежда във владение на същия. Протоколът за въвода се написва от държавния или частния съдебен изпълнител на самото място. Ако длъжникът не напусне доброволно имота, той се отстранява принудително от него.

(2) (Нова - ДВ, бр. 27 от 1973 г., изм., бр. 44 от 1996 г.) Решенията по чл. 288, ал. 2, се изпълняват след изплащане на другите съделители съответните части от стойността на имота.

(3) (Нова - ДВ, бр. 27 от 1973 г., отм. - ДВ, бр. 44 от 1996 г.)

(4) (Нова - ДВ, бр. 27 от 1973 г., изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., отм. - ДВ, бр. 44 от 1996 г.)

(5) (Нова - ДВ, бр. 36 от 1979 г., отм. - ДВ, бр. 44 от 1996 г.)

Чл. 416. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако държавният или частният съдебен изпълнител намери присъдения недвижим имот във владение на трето лице и ако се увери, че това лице е придобило владението на имота след завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение, той въвежда вискателя във владение на имота, като с постановлението посочва начина, по който се е уверил кога третото лице е придобило владението.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Ако това трето лице заявява върху присъдения имот права, които

изключват правата на вискателя, държавният или частният съдебен изпълнител отлага изпълнението и дава на третото лице тридневен срок да поиска от районния съд спиране на изпълнението.

Чл. 417. С молбата за спирането третото лице трябва да представи писмени доказателства за претендираното от него право върху имота. Молбата се разглежда в открито заседание с призоваване на вискателя, длъжника и третото лице. Ако съдът я намери за уважителна, той спира изпълнението и дава на третото лице седмичен срок да предяви иск в надлежния съд. Ако в дадения срок третото лице не предяви иск, по искане на вискателя спирането се отменява.

Чл. 418. (1) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато изваденото от владение лице по какъвто и да е начин самоволно си възвърне владението върху имота, държавният или частният съдебен изпълнител по искане на вискателя отново го изважда от него.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Същото лице отговаря и наказателно по чл. 323, ал. 2 от Наказателния кодекс.

Глава четиридесет и пета. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПРЕДЕЛЕНО ДЕЙСТВИЕ

Чл. 419. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато длъжникът не изпълни едно действие, което е осъден да извърши и което действие може да бъде извършено от друго лице, вискателят може да иска от държавния или частния съдебен изпълнител да го упълномощи да извърши действието за сметка на длъжника.

Чл. 420. Вискателят може да поиска от съда да бъде осъден длъжникът да внесе предварително сумата, която е нужна за извършване на действието.

Чл. 421. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато действието не може да се извърши от друго лице, а зависи изключително от волята на длъжника, държавният или частният съдебен изпълнител, по искане на вискателя, принуждава длъжника да извърши действието, като му наложи глоба до 200 лв. Ако и след това длъжникът не извърши действието, държавният или частният съдебен изпълнител му налага последователно нови глоби до същия размер.

(2) Това правило не се прилага за задълженията на работници, произтичащи от трудов договор.

Чл. 422. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Когато длъжникът върши противното на това, което с решението е задължен да върши или да търпи, държавният или частният съдебен изпълнител по искане на вискателя му налага за всяко нарушение на това задължение глоба до 400 лв.

Чл. 423. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Действията на държавния или частния съдебен изпълнител по упълномощаването и по налагане на глобите подлежат на обжалване пред районния съд по реда на чл. 332 и сл.

Чл. 423а. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Правилата на тази глава се прилагат при принудително изпълнение на съдебно решение относно родителските права и мерките и относно личните отношения между родители и деца.

(2) Алинея 1 се прилага и при изпълнение на съдебните решения по глава тридесет и втора "а" и част седма.

Част шеста. ОХРАНИТЕЛНИ ПРОИЗВОДСТВА

Глава четиридесет и шеста. ОБЩИ ПРАВИЛА

Чл. 424. Предвидените в законите охранителни производства се уреждат от правилата на тази част, доколкото за тях не са установени особени правила.

Чл. 425. (1) Охранителното производство се започва с писмена молба от заинтересуваното лице.

(2) Молбата се подава до районния съд, в чийто район е местожителството на молителя. Ако молителите са няколко и имат различно местожителство, тя се подава до съда по местожителството на един от тях.

Чл. 426. Молбата се разглежда в закрито заседание, освен ако съдът счете, че за правилното решаване на делото е необходимо то да бъде разгледано в открито заседание.

Чл. 427. Съдът е длъжен служебно да провери дали са налице условията за издаване на искания акт. Той може по своя инициатива да събира доказателства и да взема предвид факти, непосочени от молителя.

Чл. 428. Съдът може да постанови личното явяване на молителя. Той може да изисква молителят да потвърди с декларация истинността на изложените от него обстоятелства.

Чл. 429. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Съдът може да се основе и на свидетелски показания, дадени пред други органи, както и да възложи на друг съд или на органите на националната полиция или на общинските съвети да съберат необходимите доказателства.

Чл. 430. (1) Охранителното производство се спира:

а) когато има дело относно правоотношение, което е условие за издаване на искания акт или което е предмет на установяване с този акт;

б) когато по молбата за издаване на акта възникне гражданскоправен спор между молителя и друго лице, което се противопоставя на молбата. В този случай съдът дава на молителя месечен срок за предявяване на иска. Производството се прекратява, ако в срока искът не бъде предявен.

(2) Влязлото в сила решение по спора е задължително при разрешаване на охранителното производство при условията и границите на чл. 221.

Чл. 431. (1) Решението, с което молбата за издаване на искания акт се уважава, не подлежи на обжалване.

(2) Когато този акт засяга правата на трети лица, породеният от това спор, ако е за гражданско право, се разрешава по исков ред. Искът се предявява срещу лицата, които се ползват от акта. При уважаване на иска издаденият акт се отменява или изменява.

(3) Прокурорът може да предяви иск за отменяване на издадения акт, когато той е постановен в нарушение на закона. Искът се насочва срещу лицата по ал. 2.

Чл. 432. (1) Отказът да се издаде актът подлежи на обжалване в седемдневен срок от съобщаване на страната, че решението е изготвено.

(2) Жалбата се подава чрез районния съд. Тя може да бъде основана и на нови факти и доказателства. Разглеждането на жалбата става по реда на чл. 217.

(3) Решението, с което молбата се отхвърля, не пречи да бъде подадена повторно молба пред същия съд за издаване на същия акт.

Чл. 433. (1) Охранителното производство се прекратява:

а) когато бъде оттеглена молбата за издаване на акта и

б) когато молителят не бъде намерен на посочения от него адрес.

(2) Определението, с което се прекратява производството, подлежи на обжалване с частна жалба.

Чл. 434. За охранителните производства се прилагат съответно, освен общите правила на този кодекс, още и чл. 127, 132-137, 142-151, 157-170, 186-190, 192, ал. 2 и 3, 193 и 194.

Чл. 435. Разноските по охранителните производства са за сметка на молителя.

Глава четиридесет и седма. УСТАНОВЯВАНЕ НА ФАКТИ

Чл. 436. Когато законът предвижда, че известен факт с правно значение трябва да бъде удостоверен с документ, съставен по надлежен ред (като свидетелство за

завършено образование, акт за гражданско състояние и др.), и такъв документ не е бил съставен и не може да бъде съставен, или съставеният е бил унищожен или изгубен, без да има възможност да бъде възстановен, лицето, което черпи права от този факт, може да иска от районния съд да установи факта и когато това е необходимо, да разпореди да се състави съответният документ.

Чл. 437. В молбата трябва да се посочи:

- а) с каква цел молителят иска да бъде установен съответният факт;
- б) причините, поради които не е съставен документът или поради които е невъзможно неговото възстановяване. Тези причини трябва да бъдат доказани с официални документи и
- в) доказателствата за подлежащия на установяване факт.

Чл. 438. (1) Молбата се разглежда в открито заседание с призоваване на молителя и на лицата, организациите и учрежденията, които са заинтересувани от установяване на факта. Освен това се призовава и прокурорът.

(2) Заинтересувани се считат:

- а) лицата, чиито отношения с молителя зависят от факта, предмет на установяването;
- б) организациите и учрежденията, които е трябвало да съставят документа или които не са в състояние да го възстановят, и
- в) организациите и учрежденията, пред които молителят иска да използва постановеното от съда установяване.

(3) Ако заинтересуваното лице по б. "а" не е живо, призовават се неговите наследници. Заинтересуваните организации или учреждения по б. "в" могат да се представляват и от техните местни подразделения.

Чл. 439. (1) Когато молителят иска да установи, че е получил образование в някое учебно заведение, съдът може да си послужи за установяване на този факт освен с другите доказателства още и със заключението на вещи лица относно подготовката на молителя.

(2) В този случай като заинтересувано учреждение по б. "в" на предходния член се призовава учреждението, под върховното ръководство на което се намира учебното заведение по ал. 1.

Чл. 440. (1) В решението на съда трябва да се посочи установеният от съда факт и доказателствата, въз основа на които този факт е установен.

(2) Решението, с което съдът се произнася по молбата, може да се обжалва по общия ред.

(3) Решението няма доказателствена сила спрямо тези заинтересувани лица, организации или учреждения по чл. 438, които не са били призовани да вземат участие в производството, ако те оспорват факта.

Чл. 441. По същия ред и със същите последици могат да се поправят допуснати грешки в документите по чл. 436, когато законите не предвиждат друг ред за поправяне на тия грешки.

Чл. 442. Когато фактите по чл. 436 са настъпили в чужбина, тяхното установяване може да се иска по реда на тая глава само ако бъде доказано, че молителят не може да се снабди с необходимия му документ или със заместващото го удостоверяване от органите на чуждата държава, в територията на която фактът е настъпил. Доказването на тази пречка става с документи, издадени от надлежните органи на чуждата държава, или с удостоверение на Министерството на външните работи, че органите на чуждата държава са отказали да се занимаят с молбата на заинтересуваното лице или че няма възможност да се отпрати такова искане.

Глава четиридесет и осма. ОБЯВЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЕ ИЛИ СМЪРТ

Чл. 443. (1) Молбата за обявяване отсъствието или смъртта на едно лице е подсъдна на районния съд по последното местожителство на изчезналия, а при липса на такова - по мястото, където лицето е живяло непосредствено преди изчезването.

(2) В молбата трябва да се посочат и предполагаемите наследници на отсъстващия и неговия пълномощник или законен представител, ако има такива.

Чл. 444. (Изм., - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) Съдът в закрито заседание постановява да се съберат сведения за отсъстващия от неговите близки, от общината, района или кметството, от националната полиция и от всяко друго подходящо място.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Съдът изпраща извлечение от молбата на общината, района, съответно кметството по последното жилище на отсъстващия за разгласяване. Това извлечение се връчва на лицата по ал. 2 на предходния член.

Чл. 445. Съдът се произнася по молбата за обявяване на отсъствието или смъртта, след като изслуша прокурора и лицата, посочени в чл. 443, ал. 2, както и другите заинтересувани.

Чл. 446. Въз основа на решението, с което е обявена смъртта на едно лице, се съставя акт за смърт в последното местожителство на лицето.

Чл. 447. По молбата на всеки заинтересуван или по искане на прокурора решението за обявяване на отсъствието или смъртта на едно лице може да бъде отменено или изменено, ако се установи, че отсъстващият е жив или че точната дата на неговата смърт е различна от тази, обявена от съда.

Чл. 448. Искът по предходния член се предявява срещу страната, която е искала обявяването на отсъствието или смъртта, и срещу лицата, които черпят права от съответния акт.

Глава четиридесет и девета. ПРОИЗВОДСТВО ПО ОТКРИТО НАСЛЕДСТВО

Чл. 449. (1) Имуществото, което е останало след смъртта на едно лице се запечатва в установените от закона случаи от районния съдия.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 43 от 2005 г., в сила от 01.09.2005 г.) Районният съдия може да възложи на държавния или частния съдебен изпълнител да извърши запечатването.

Чл. 450. (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Запечатване може да иска:

- а) всеки, който претендира, че има право на наследство;
- б) кредиторът, който има изпълнителен лист срещу умрелия;
- в) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) прокурорът и кмета на общината, района или кметството, когато има отсъстващи наследници.

Чл. 451. За запечатването се съставя протокол, в който се посочва датата, по чие нареждане е станало запечатването, означение на запечатаните помещения, каси, сандъци и др. и кратко описание на незапечатаните предмети. Този протокол се подписва от длъжностното лице и присъстващите страни.

Чл. 452. (1) Всеки, който има право да иска запечатване, може да иска разпечатване и опис на имуществото.

(2) Разпечатването и описът се извършват от районния съдия. В случая се прилага ал. 2 на чл. 449.

Чл. 453. (1) В протокола за описа се описват поотделно всички вещи по реда на разпечатването. За оценка на вещите може да бъде назначено вещо лице.

(2) При описа могат да присъствуват наследниците на умрелия и кредиторите.

(3) Може да се извърши опис и без да е направено запечатване.

Чл. 454. Описаните вещи се предават срещу подпис на наследниците или на някой от тях, а ако няма такива или те не желаят да ги приемат, те се предават за пазене на трето лице.

Чл. 455. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Когато запечатването, разпечатването и описът се извършват от общината, района или кметството, протоколът се изпраща на районния съдия.

Глава петдесета. ОБЕЗСИЛВАНЕ НА ЦЕННИ КНИЖА

Чл. 456. (1) Всяко лице, което има право върху ценна книга на заповед (запис на заповед, менителница и др.) или върху ценна книга на приносител, може да иска обезсилването ѝ, ако е лишено от владението върху нея въпреки волята му или ако ценната книга е унищожена.

(2) Не се допуска обезсилване на облигации и други ценни книжа, издавани по държавните заеми.

Чл. 457. В молбата си молителят трябва:

а) да възпроизведе ценната книга или да посочи всичко, което е необходимо, за да се определи нейната тъждественост;

б) да изложи обстоятелствата, при които е изгубена или унищожена ценната книга, както и обстоятелствата, от които произтича правото му върху нея, и

в) да потвърди истинността на своите твърдения с изрична декларация в молбата.

Чл. 458. (1) Ако молбата отговаря на горните изисквания, съдът в закрито заседание издава заповед, която трябва да съдържа:

а) означение на молителя;

б) покана към държателя на ценната книга да заяви своите права най-късно до посочения в заповедта ден на заседанието на съда за произнасянето по обезсилването, с предупреждение, че ако не стори това ценната книга ще бъде обезсилена, и

в) нареждане до платеца да не върши никакви плащания на приносителя на ценната книга.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Заповедта се залепя на определеното за това място в съда и се обнародва в неофициалния раздел на "Държавен вестник".

(3) Препис от заповедта се изпраща на платеца.

Чл. 459. Денят на заседанието се определя, както следва:

а) ако се касае за ценни книжа на заповед, до деня на заседанието трябва да са изтекли 45 дни от обнародването на заповедта по предходния член или от падежа на ценната книга - ако това обнародване е станало преди падежа;

б) ако се касае за ценни книжа на приносител, по които са издадени лихвени купони, до деня на заседанието трябва да е изтекла една година от падежа на първия купон след обнародването на заповедта, и

в) ако се касае за ценни книжа на приносител, по които не са издадени лихвени купони, до деня на заседанието трябва да е изтекла една година от падежа на самата ценна книга.

Чл. 460. (1) Лицето, което оспорва молбата за обезсилване, е длъжно да заяви това на съда най-късно в заседанието и да депозира ценната книга в съда или в банка до разрешаването на спора.

(2) В такъв случай съдът спира производството по обезсилването и дава месечен срок на молителя да представи доказателства, че е предявил иск за установяване на правото си върху ценната книга. Ако това доказателство не бъде представено, съдът прекратява производството по обезсилването.

Чл. 461. (1) Решението по обезсилването се постановява в открито заседание с призоваване на молителя.

(2) Решението, с което се отхвърля молбата за обезсилване може да се обжалва по общия ред.

Чл. 462. След обезсилване на ценната книга молителят осъществява правата по нея въз основа на решението за обезсилване. Въз основа на него той може да иска издаване на дубликат.

Чл. 463. Лицето, което притежава обезсилената ценна книга, макар и да не е предявявало своевременно правата си върху нея, може да търси сумата по ценната книга от онзи, по молбата на когото е постановено обезсилването, ако той не е имал право да иска това.

Чл. 464. Ако производството за обезсилване се свърши без да се издаде решение за обезсилване, заповедта за неплащане се отменява служебно от съда и се съобщава на платеща.

Глава петдесет и първа. НОТАРИАЛНИ ПРОИЗВОДСТВА

Раздел I. ОБЩИ ПРАВИЛА

Чл. 465. Нотариални са производствата, по реда на които се извършват:

- а) правни сделки с нотариални актове;
- б) удостоверяване на право на собственост върху недвижими имоти, удостоверяване на датата, съдържанието или подписите на частни документи, както и на верността на преписи и извлечения от документи и книжа;
- в) вписванията, отбелязванията и тяхното заличаване в случаите, предвидени от закона;
- г) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) нотариални покани, протести, удостоверявания, за явяване или неявяване на лица пред нотариуса за извършване на действия пред него;
- д) (Нова - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) приемане и връщане на предадени за съхранение документи и книжа и;
- е) (Предишна буква д - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) даване справки по нотариалните книги и извършване на други нотариални действия, предвидени в други закони.

Чл. 466. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 2004 г., в сила от 31.07.2004 г.) Нотариалните актове за прехвърляне на собственост или за учредяване на вещно право върху недвижими имоти и удостоверяване на право на собственост върху такива имоти се извършват от нотариуса, в чийто район се намира имотът. Вписванията, отбелязванията и заличаванията относно недвижими имоти се извършват по разпореждане на съдията по вписванията от службата по вписванията, в чийто район се намира имотът.

(2) Другите нотариални действия, както и завещанията, могат да се извършват от всеки нотариус без оглед на връзката между района на неговото действие и нотариалното удостоверяване.

Чл. 467. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Нотариалните производства се започват с устна молба. Молбата трябва да бъде писмена само когато се иска извършване на нотариален акт за прехвърляне или учредяване на вещно право върху недвижим имот, удостоверяване право на собственост върху такъв имот и вписване, отбелязване и заличаване на вписване.

Чл. 468. Страни по нотариалното производство са лицата, от чието име се иска извършване на нотариалното действие. Участващите в нотариалното производство са лицата, чието лично изявление нотариусът удостоверява.

Чл. 469. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) Нотариусът не може да извършва нотариални действия извън своя район.

(2) Извършване на подлежащи на вписване нотариални актове става само в канцеларията на нотариуса, и то през работното време.

(3) Другите нотариални действия могат да се извършват и вън от канцеларията и в неработно време, когато уважителни причини пречат за явяването на участващите в удостоверяването лица в нотариалната канцелария или налагат незабавното извършване на нотариалното действие.

Чл. 470. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Не могат да се извършват нотариални действия относно противоречащи на закона или на добрите нрави сделки, документи или други действия.

Чл. 471. (1) Нотариусът не може да извършва нотариални действия, при които страна в нотариалното производство или участващо в него лице са: самият нотариус, неговият съпруг, роднините му по възходяща и низходяща линия, тия по сребрена линия до четвърта степен, сватовство до първа степен, а така също лицата, спрямо които нотариусът е настойник, осиновен или осиновител.

(2) Същото важи, когато в сделката или документа се съдържа разпореждане в полза на някое от лицата по ал. 1.

Чл. 472. Нотариалното действие е нищожно, когато нотариусът не е имал право да го извърши (чл. 465, 466, ал. 1, 469, ал. 1, 470, 471), както и когато при неговото

извършване са били нарушени чл. 474, ал. 4 (относно личното явяване на участващите лица), 475, 476, б. "а", "в", "г" и "е", 478, 479 и 485, ал. 2.

Чл. 473. (1) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Отказите на нотариусите и на съдиите по вписванията да извършат нотариално действие могат да се обжалват пред окръжния съд в 7-дневен срок от отказа.

(2) Окръжният съд разглежда жалбата по реда на чл. 217.

Чл. 473а. (Нов - Изв., бр. 92 от 1952 г., отм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.)

Раздел II. ОСОБЕНИ ПРАВИЛА

Чл. 474. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) За извършване на нотариален акт се изготвя проект на акта в два или повече еднообразни екземпляра. Формата, видът и размерът на хартията, върху която се написва или напечатва проектът, се определят по образец, установен от министъра на правосъдието.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Всички екземпляри на проекта трябва да бъдат изготвени чисто и четливо, да са написани на ръка с черно или синьо мастило или да са напечатани;

(3) Съдържащите се в проекта цифри трябва да бъдат написани и с думи, когато се отнасят до съдържанието на сделката. Празните места трябва да бъдат зачертани.

(4) Лицата или техните пълномощници, чиито изявления се съдържат в проекта, трябва да се явят лично пред нотариуса, който преди да извърши акта, проверява самоличността, дееспособността и представителната власт на явилите се пред него лица.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Самоличността на непознатите на нотариуса лица се установява с документ за самоличност, издаден от надлежния държавен орган. По същия начин нотариусът удостоверява дали явилите се пред него лица са навършили пълнолетие. При липса на документ за самоличност лицето установява самоличността си с двама свидетели с установена самоличност.

Чл. 475. (1) Нотариусът прочита на участващите лица съдържанието на акта. Ако те го одобрят, актът се подписва от тях пред нотариуса, а ако е вече подписан, те трябва да потвърдят пред него своите подписи.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г.) Когато някое от участващите лица не може да подпише поради неграмотност или недъгавост, прилага се чл. 151 като актът не се приподписва от свидетели.

(3) Когато се наложи да бъдат направени поправки, прибавки или съкращения, прави се в акта изрична бележка за това, която се подписва както самия акт.

Чл. 476. Нотариалният акт трябва да съдържа:

а) годината, месеца, деня, а когато е потребно - и часа, и мястото на извършването му;

- б) името на нотариуса, който го извършва;
- в) името, бащиното и фамилното име на лицата, участващи в производството, а така също и местожителството им;
- г) съдържанието на акта;
- д) кратко обозначение на документите, удостоверяващи наличиостта на изискванията по чл. 482, ал. 1, и
- е) подпис на страните и на нотариуса.

Чл. 477. След извършване на акта единият екземпляр от него се подрежда в нарочна за това книга, а другите екземпляри се предават на участващите лица, таксувани като преписи.

Чл. 478. Когато някое от участващите лица не знае български език и езикът, с който си служи, е непознат на нотариуса, той назначава преводач.

Чл. 479. (1) Когато участващото лице е грамотно, но е няма, глухо или глухонямо, глухият трябва сам да прочете гласно документа и да обяви дали е съгласен със съдържанието му, а немият или глухонемият трябва, след прочитането на документа, да напише собственоръчно в него, че го е прочел и че е съгласен със съдържанието му.

(2) Когато тези лица са неграмотни, нотариусът назначава тълковник, чрез който се съобщава на глухото или глухонямото лице съдържанието на документа и се предава одобрението на прочетеното от нямото или глухонямото лице.

(3) Нотариусът трябва да удостовери по някакъв начин дали тълковникът и тези лица взаимно се разбират.

(4) В случаите на предходните два члена нотариусът прави съответна бележка в акта.

Чл. 480. Не могат да бъдат свидетели, тълковници и преводачи:

- а) недееспособните;
- б) неграмотните на български език;
- в) тези, които се намират с лицата по чл. 468 или с нотариуса в някое от посочените в чл. 471 отношения. Тълковникът може да бъде роднина на участващото в производството лице;
- г) лицата, в полза на които се съдържа някакво разпореждане в акта;
- д) слепите, глухите и немите и
- е) (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) работещите в нотариалната кантора лица и служителите в службата по вписванията.

Чл. 481. (1) Свидетелите, тълковниците и преводачите дават обещание за истинността на това, което потвърждават пред нотариуса, съгласно чл. 138.

(2) Те трябва да подпишат акта.

Чл. 482. (1) При извършването на нотариален акт, с който се прехвърля право на собственост или се учредява, прехвърля, изменя или прекратява друго вещно право върху недвижим имот, нотариусът трябва да провери дали праводателят е собственик на имота. Освен това той трябва да провери дали са налице особените изисквания, които законите поставят за сключване на тия сделки.

(2) Правото на собственост се удостоверява със съответните документи, а когато праводателят не разполага с такива документи, правото на собственост се проверява в същото производство по реда на чл. 483, ал. 2.

(3) Нотариусът удостоверява в акта и извършването на проверката по ал. 1 като посочва документите, удостоверяващи правото на собственост, и другите изисквания.

(4) Когато документът за собственост на праводателя не е бил вписан, нотариалният акт не се извършва, докато този документ не бъде вписан.

Чл. 483. (1) Когато собственикът на недвижим имот няма документ за правото си, той може да се снабди с такъв, след като установи с надлежни писмени доказателства пред нотариуса своето право.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Ако собственикът не разполага с такива доказателства или те не са достатъчни, нотариусът извършва обстоятелствена проверка за придобиване собствеността по давност чрез разпит на трима свидетели, посочени от кмета на общината, района или кметството или определено от него длъжностно лице, в чийто район се намира недвижимият имот. Свидетелите се посочват по указание на собственика и трябва по възможност да бъдат съседни на имота.

(3) Въз основа на доказателствата по ал. 1 и 2 нотариусът се произнася с мотивирано постановление. Ако с него правото на собственост се признава, нотариусът издава нотариален акт на молителя за собственост върху недвижимия имот.

Чл. 484. (1) Нотариалният акт по предходния член трябва да съдържа:

а) указанията по б. "а", "б", "д" и "е" на чл. 476;

б) името, бащиното и фамилното име на собственика, а така също и занятието и местожителството му, и

в) точно описание на недвижимия имот, с посочване на границите и местонахождението му.

(2) При издаване на този нотариален акт не се спазват разпорежданията на чл. 474, ал. 4 и 5, 475, 478 и 479.

Чл. 485. (Доп. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) Всяко лице може да представи на нотариуса частен документ, за да бъде удостоверена датата на неговото представяне пред нотариуса или пък неговото съдържание.

(2) При удостоверяване на подписа върху частен документ лицата, чиито подписи подлежат на удостоверяване, трябва да се явят лично пред нотариуса и пред него да подпишат документа или да потвърдят вече сложените подписи. В случая се прилагат чл. 474, ал. 4 и 5, 475, ал. 2, 478-481.

(3) (Нова - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) Ако частният документ е на чужд език и не подлежи на вписване, прилага се съответно чл. 478.

Чл. 486. (1) Удостоверяването на датата, съдържанието и подписите на частни документи се извършва с надпис върху документа. В случая, доколкото няма особени правила нотариусът се ръководи от разпоредбите на чл. 476.

(2) За извършеното удостоверяване на датата или подписите се прави бележка в нарочен регистър за тия удостоверявания. При удостоверяване на съдържанието на документ молителят трябва да представи препис от документа. След удостоверяването преписът, надлежно заверен, се подрежда в нарочна книга.

(3) След удостоверяването частните документи се връщат на лицата, които са ги представили.

Чл. 487. (1) При удостоверяване на верността на преписи от представени на нотариуса документи той е длъжен да сравни преписа с първообраза и да упомене в удостоверяването от кого е бил представен документът, от който е снет преписът, а също така дали преписът е снет от оригиналния документ или от друг препис и дали не е имало в тях зачерквания, прибавки, поправки и други особености.

(2) В случая се прилагат съответно чл. 485, ал. 1 и чл. 486.

Чл. 488. (Изм. - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) За връчване на нотариална покана молителят трябва да представи поканата в три еднообразни екземпляра. Нотариусът отбелязва върху всеки един от тях, че поканата е била съобщена на лицето, до което се отнася, след което единият екземпляр от поканата се предава на лицето, от което поканата изхожда, а другият екземпляр се подрежда в нарочна книга при нотариуса.

(2) По същия начин се извършват чрез нотариуса всякакви други съобщения, предупреждения и отговори във връзка с гражданскоправни отношения.

Чл. 488а. (Нов - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) При удостоверявания за явяване или неявяване на лица пред нотариуса за извършване на действия пред него се съставя констативен протокол. По същия начин се удостоверява съгласието или несъгласието на явилите се лица за извършване на съответните действия. За съставяне на констативния протокол, доколкото няма особени правила, нотариусът се ръководи от разпоредбите на чл. 476. Констативният протокол се съставя в два еднообразни екземпляра, които се подписват от молителя и от нотариуса, след което единият от тях се подрежда в нарочна книга, а другият се предава на молителя, заверен като препис.

Чл. 488б. (Нов - ДВ, бр. 104 от 1996 г.) (1) При приемане за съхранение от нотариуса на документи и книжа се съставя приемателен протокол в два еднообразни екземпляра, които се подписват от молителя и от нотариуса, след което единият от тях се завежда в специален регистър, а другият се предава на молителя, заверен като препис.

(2) За връщане на предадените за съхранение документи и книжа се съставя предавателен протокол, който се подписва от молителя, съответно от неговите наследници или от нарочен пълномощник, след което се завежда в регистъра.

Глава петдесет и втора.

ВПИСВАНЕ НА ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА И ЕДНОЛИЧНИ ТЪРГОВЦИ

(НОВА ГЛАВА - ДВ, БР. 55 ОТ 1987 Г., ЗАГЛ. ИЗМ., БР. 31 ОТ 1989 Г., БР. 124 ОТ 1997 Г.)

Чл. 489. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) По реда на тази глава се вписват образуването, преобразуването, обявяването в ликвидация и прекратяването на юридически лица, възстановяването на кооперации, както и регистрацията и заличаването на едно-лични търговци и обстоятелствата, които се отнасят до тях, когато със закон е предвидено вписване в регистър на съд.

(2) Регистрите се водят от окръжните съдилища.

Чл. 490. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) (1) В регистрите се вписват:

а) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) видът, наименованието седалището и адреса на юридическото лице или на фирмата на едноличния търговец;

б) предметът на дейност;

в) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) органите и лицата, които представляват юридическото лице или фирмата на едноличния търговец, начинът на представляване, както и ликвидаторите и синдиците;

г) други обстоятелства, предвидени в закон.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Вписват се и промените в обстоятелствата, посочени в ал. 1.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Вписването се обнародва в Държавен вестник, ако закон, предвижда това.

Чл. 491. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Вписването се извършва въз основа на решение на съда, в района на който се намира седалището на юридическото лице или на фирмата на едноличния търговец. Решението съдържа обстоятелствата, които подлежат на вписване. Вписването има действие само за подлежащите на вписване обстоятелства.

Чл. 491а. (Нов - ДВ, бр. 85 от 2000 г.) (1) Когато закон предвижда, че в търговския регистър се представя документ, съдът по седалището на търговеца с определение допуска прилагането на документа по съответното фирмено дело и това обстоятелство се вписва в търговския регистър.

(2) Когато закон предвижда, че се обнародва представянето в търговския регистър на документ, това става чрез съобщение на съда, в което се посочват документът, дружеството, до което се отнася, и фирменото дело, по което е представен.

Чл. 492. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Регистрите и делата са общодостъпни и всеки може да иска справки или издаване на документ за вписано в регистрите обстоятелство.

Чл. 493. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) (1) Вписаното обстоятелство се счита известно на третите добросъвестни лица от деня на вписването, а това, което подлежи на обнародване - от датата на обнародването.

(2) Всяко добросъвестно лице може да се позове на вписването, дори ако вписаното обстоятелство не съществува.

(3) Невписаните обстоятелства се считат несъществуващи за третите добросъвестни лица.

(4) (Нова - ДВ, бр. 85 от 2000 г.) При различие между вписано и обнародвано обстоятелство, третите лица могат да се позоват на обнародваното обстоятелство, освен ако се установи, че им е било известно вписаното обстоятелство.

Чл. 494. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Производството по вписване започва с писмено искане на:

а) оправомощено лице;

б) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) орган, овластен да образува, преобразува или прекратява юридическото лице;

в) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) едноличния търговец;

г) ликвидатор;

д) (отм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.)

Чл. 495. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) (1) Искането трябва да съдържа:

а) името и адреса на лицето, направило искането;

б) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) вида, наименованието и седалището на юридическото лице или на фирмата на едноличния търговец;

в) обстоятелството, чието вписване се иска.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Към искането се прилагат необходимите документи за подлежащите на вписване обстоятелства, както и образци от подписите на лицата, които представляват юридическото лице или фирмата на едноличния търговец.

(3) (Нова - ДВ, бр. 38 от 2005 г., в сила от 01.01.2006 г.) Към искането, когато се вписва прекратяване на юридическо лице или на едноличен търговец, които нямат правопреемник, се прилага удостоверение за предаване на разплащателните ведомости, издадено от териториалното поделение на Националния осигурителен институт, съгласно чл. 5, ал. 10 от Кодекса за социално осигуряване.

Чл. 496. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Искането за вписване се разглежда от съда по реда на чл. 105, ал. 2 в закрито заседание, освен ако съдът счете за необходимо да го разгледа в открито заседание.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 64 от 1999 г.) Съдът проверява наличието на подлежащото на вписване обстоятелство и допустимостта на неговото вписване и се произнася с решение, което съобщава на молителя.

Чл. 497. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Решението за вписване подлежи на незабавно изпълнение.

Чл. 498. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Когато по исков ред се установи недопустимост или нищожност на вписването, както и несъществуване на вписано обстоятелство, съдът заличава вписването или съответното обстоятелство служебно, по искане на прокурора или на заинтересуваното лице.

Чл. 499. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Поправки в регистрите се правят по искане на органите и лицата по чл. 494 или служебно от съда по реда на чл. 496.

Чл. 500. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Решението, с което е отказано вписване, се обжалва пред апелативния съд.

Чл. 501. (Нов, - ДВ, бр. 55 от 1987 г.) Министърът на правосъдието издава наредба за водене и съхраняване на регистрите за вписванията.

Част седма.

ПРОИЗВОДСТВО ЗА ВРЪЩАНЕ НА ДЕТЕ ИЛИ ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ПРАВОТО НА ЛИЧНИ ОТНОШЕНИЯ (НОВА - ДВ, БР. 84 ОТ 2003 Г.)

Чл. 502. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Молбата за връщане на дете или за упражняване на правото на лични отношения по Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца, наричана по-нататък "Хагската конвенция", се разглежда от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват:

1. Министерството на правосъдието или лицето, направило искането;
2. заинтересуваните лица;
3. прокурор.

(2) В производството по ал. 1 дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето дава становище. Съдът изслушва детето съгласно чл. 15 от Закона за закрила на детето.

(3) Министерството на правосъдието представлява молителя, когато молбата е подадена чрез него. То може да определи представител, който да действа от негово име.

Чл. 503. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Съдът може по направено искане или служебно да определи подходяща привременна мярка за закрила на детето с цел предотвратяване на по-нататъшни опасности за детето или вреди за страните.

Чл. 504. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Съдът се произнася с решение в 30-дневен срок от постъпването на молбата.

(2) В производството по ал. 1 съдът не разглежда по същество въпроса за упражняването на родителските права.

Чл. 505. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) (1) Решението на Софийския градски съд подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд от лицата по чл. 502, ал. 1.

(2) Жалбата се подава чрез Софийския градски съд в 14-дневен срок при условията на чл. 197.

(3) В 30-дневен срок от постъпването на жалбата съдът се произнася с решение, което е окончателно.

Чл. 506. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) В това производство съдът може по своя инициатива да събира доказателства, както и да подпомага страните за упражняване на техните процесуални права.

Чл. 507. (Нов - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Ако чуждестранният съд приложи чл. 15 от Хагската конвенция, компетентният български орган за установяване на неправомерността на прехвърлянето или задържането на дете е съдът, който е разгледал или разглежда въпросите относно родителските права, или Министерството на правосъдието, когато тези въпроси не са били предмет на съдебно производство.

Преходни разпоредби

§ 1. Първоинстанционните дела, заварени в околийските и в окръжните съдилища при влизане на този кодекс в сила, се довършват в същите съдилища, макар и подсъдността им да се изменя съгласно разпоредбите на този кодекс.

§ 2. (1) Второинстанционните дела, заварени в окръжните съдилища, се разглеждат от същите съдилища по същество.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Заварените във Върховния касационен съд дела се разглеждат по правилата на този кодекс.

(3) Заварените дела за даване сметка се довършват по досегашния ред.

§ 3. (1) Висящите пред околийските съдилища молби за постановяване на временни решения (чл. 162-а до 162-ф от ЗГС) се разглеждат по реда на този кодекс. По тези молби, в седмичен срок от съобщението, ищецът трябва да до внесе следващата се такса съгласно правилата на този кодекс, иначе молбата се оставя без разглеждане.

(2) Делата, по които са постановени вече временни решения от околийския съдия, се довършват по досегашния ред.

§ 4. (1) Висящите дела за развод по взаимно съгласие се прекратяват. Внесените по тях съдебни мита се прихващат като такса по иска за развод, ако такъв бъде предявен в 3-месечен срок от влизане на кодекса в сила.

(2) По исковете за развод, предявени до влизането на този кодекс в сила, правилата по чл. 256-258 не се прилагат.

§ 5. (1) Правилата досежно доказателствата и условията за тяхното допускане, предвидени в този кодекс, се прилагат и по отношение на факти, възникнали преди влизането му в сила.

(2) За всички събрани доказателства до влизане на кодекса в сила по висящите дела важат досегашните правила.

§ 6. До определяне на новите данъчни оценки на покритите недвижими имоти, при спор за цена на иска по чл. 55, б. "б", се взема средната пазарна цена на имота, посочена в удостоверение, издадено от общинския народен съвет по местонахождението на имота.

§ 7. Относно сроковете, които са започнали да текат по делата преди влизането на този кодекс в сила, се прилагат разпоредбите, които са били в сила преди това.

§ 8. Препращанията в разни закони към текстовете на отменените гражданскосъдопроизводствени закони важат като препращания към съответните текстове от настоящия кодекс.

§ 9. (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2003 г.) Не могат да се ползват от разпоредбите на чл. 339, буква "ж" предприемачите-строители за задълженията им, произтичащи от строените от тях постройки, до влизането на този кодекс в сила, както и търговците за задълженията, направени от тях в това им качество.

§ 10. Този кодекс отменя:

- а) Закона за нотариата, с изключение на чл. 1, 4 и 7;
- б) чл. 11 от Закона за съдиите-изпълнители;
- в) разпоредбите в други закони, отнасящи се до установяване по исков ред на факти с правно значение, и
- г) всички други разпоредби, които му противоречат.

§ 11. Ал. 2 на чл. 1 от Указа за правата на БНБ при ликвидиране на вземанията ѝ и пр. (Изв., бр. 51 от 1951 г.) и ал. 2 на чл. 49 от Закона за кооперациите се изменят така:
"Относно обжалването на решението, с което се уважава или отхвърля молбата за издаване на изпълнителен лист, както и относно реда за оспорване вземането по издадения изпълнителен лист се прилагат правилата на Гражданския процесуален кодекс."

§ 12. (1) Чл. 44 от Закона за лицата и семейството се отменя.

(2) В чл. 48 ЗЛС на края се добавят думите: "ако искът се основава на вината на преживелия съпруг".

§ 13. Относно оспорването на изпълнителни листове (глава XXIV), издадени въз основа на несъдебни актове преди влизане в сила на този кодекс, се прилагат разпоредбите, които са действували преди кодекса.

§ 14. (1) Публичните продажби на движими и недвижими имоти, за които при влизане на този кодекс в сила са били направени обявления за проданта, се довършват по досегашния ред.

(2) Навсякъде в законите думите "съдия-изпълнител" се заменят с думите "съдебен изпълнител".

(3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1983 г., изм. - ДВ, бр. 124 от 1997 г.) Изпълнението на настоящия кодекс се възлага на министъра на правосъдието и на председателя на Върховния касационен съд на Народна република България.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(ОБН. ДВ 64 1999;)

§ 59. Всички висящи производства, образувани до влизането в сила на този закон, се разглеждат по досегашния ред, с изключение на производствата по чл. 288, ал. 2, 3 и 7.

§ 60. За сроковете за въззивно и касационно обжалване, които не са изтекли до влизането в сила на този закон, се прилагат сроковете, предвидени в него.

§ 61. Висящите дела с предмет на иска по чл. 126а по искане на ищеца, направено до приключване на устните състезания в първата инстанция, се разглеждат по реда на бързото производство.

§ 62. В Търговския закон (обн., ДВ, бр. 48 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 25 от 1992 г., бр. 61 и 103 от 1993 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 63 от 1995 г., бр. 42, 59, 83, 86 и 104 от 1996 г., бр. 58, 100 и 124 от 1997 г., бр. 39, 52 и 70 от 1998 г. и бр. 33 и 42 от 1999 г.) чл. 613а се изменя така:

"Чл. 613а. (1) Постановените от окръжните съдилища определения и решения, свързани с производството по несъстоятелност, подлежат на обжалване пред съответния апелативен съд при условията и по реда на чл. 196-211 и чл. 213-218 от Гражданския процесуален кодекс.

(2) Апелативният съд образува делото в деня на подаване на жалбата или най-късно на следващия работен ден и постановява решението си в 14-дневен срок от датата на заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

(3) Решението не подлежи на касационно обжалване."

§ 63. Производствата по обжалване на решения и определения по делата по несъстоятелност по чл. 613а от Търговския закон, заварени при влизането в сила на този закон във Върховния касационен съд, се разглеждат по досегашния ред.

Законът е приет от XXXVIII Народно събрание на 1 юли 1999 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Допълнителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(ОБН. ДВ 124 1997; ИЗМ. ДВ 21 1998;)

§ 148. Навсякъде в закона думите "Върховен съд", "Върховния съд", "Върховният съд" се заменят съответно с "Върховен касационен съд", "Върховния касационен съд", "Върховният касационен съд", а думите "второинстанционен", "второинстанционния", "второинстанционният" - съответно с "въззивен", "въззивния", "въззивният".

§ 149. Навсякъде в закона думите "съдебния изпълнител" и "съдебният изпълнител" се заменят със "съдия-изпълнителя" и "съдия-изпълнителят".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 124 ОТ 1997 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 21 ОТ 1998 Г.)

§ 150. (1) Постъпилите жалби и заварените висящи второинстанционни дела пред Върховния касационен съд, на които не е даден ход по същество, се прекратяват и изпращат на съответния апелативен съд за разглеждане по реда на въззивното обжалване.

(2) Постъпилите жалби и заварените висящи второинстанционни дела пред окръжните съдилища, на които не е даден ход по същество, се разглеждат по реда на въззивното обжалване.

(3) Жалбите по тези дела се привеждат в съответствие с изискванията на чл. 198 и 199, за което се дава 14-дневен срок от съобщението на съда.

§ 151. (1) Решенията на първоинстанционните съдилища по чл. 288, ал. 2, които не са влезли в сила, се обезсилват, освен ако имотът е възложен на преживелия съпруг.

(2) Влезлите в сила решения по чл. 288, ал. 2 подлежат на изпълнение по досегашния ред.

§ 152. (1) Влезлите в сила решения, сроковете за преглед и отмяна на които не са изтекли до влизането в сила на закона, подлежат на преглед по реда на надзора и на отмяна по досегашния ред.

(2) Подлежат на преглед по реда на надзора по досегашния ред и решенията, постановени по дела, разглеждането на които е завършило до влизането в сила на закона, но съдът не се е произнесъл по тях, както и тези, по които решението е отменено и е даден ход за постановяване на ново решение по чл. 208, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс, отменен след влизането в сила на закона.

§ 153. Надзорните производства, заварени от закона, се разглеждат по досегашния ред.

§ 154. Заварените висящи изпълнителни производства за продажба на движими вещи се довършват по реда на този закон.

§ 155. За сроковете, които са започнали да текат преди влизането в сила на закона, се прилагат досегашните разпоредби, освен ако времето до изтичането им е по-дълго от сроковете по този закон.

а. (Нов - ДВ, бр. 73 от 1998 г.) Започнатите от прокурор производства преди 1 април 1998 г. по реда на чл. 27 от Гражданския процесуален кодекс продължават до тяхното приключване във всички инстанции, а прекратените производства се възобновяват служебно от съда.

.....
§ 159. Всички текстове по този закон се номерират съгласно разпоредбите на Закона за нормативните актове.

§ 160. (Изм. - ДВ, бр. 21 от 1998 г.) Законът влиза в сила от 1 април 1998 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 105 ОТ 2002 Г.)

§ 79. Заварените висящи дела по трудови спорове подлежат на разглеждане по досегашния ред.

§ 80. Публичните продажби, за които са направени обявления, се довършват по досегашния ред.

§ 81. В Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г., бр. 69 от 1995 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г., бр. 52 от 1998 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1 от 2002 г.) чл. 363 се отменя.

§ 82. Министерският съвет приема списъка по чл. 339, буква "а" в 6-месечен срок от влизането в сила на закона.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 84 ОТ 2003 Г.)

§ 18. Законът влиза в сила от деня на обнародването в "Държавен вестник" на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г., съответно на Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца от 1980 г., с изключение на § 2, 3, 4, 5, § 8 - в частта относно чл. 423а, ал. 1, § 12, 15, 16 и 17, а § 10 влиза в сила от деня на влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс (ДВ, бр. 105 от 2002 г.).

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

(ОБН. - ДВ, БР. 28 ОТ 2004 Г.)

§ 12. Този закон влиза в сила от 1 октомври 2004 г., с изключение на разпоредбите на чл. 13, ал. 2, чл. 14, ал. 5, чл. 17, т. 3 и 4, чл. 18, чл. 19, ал. 1 и ал. 2, т. 5, 9 - 11, чл. 20, § 3, § 4, ал. 1 и 3, § 8, § 9 и § 10, които влизат в сила от деня на обнародване на закона в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА КОДЕКСА ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 38 ОТ 2005 Г.)

§ 10. Параграф 1, т. 3 и § 9 влизат в сила от 1 януари 2006 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ЧАСТНИТЕ СЪДЕБНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ

(ОБН. - ДВ, БР. 43 ОТ 2005 Г.)

§ 19. В Гражданския процесуален кодекс (обн., Изв., бр. 12 от 1952 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1952 г., бр. 89 от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 90 от 1958 г., бр. 50 и 90 от 1961 г.; попр., бр. 99 от 1961 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 1 от 1963 г., бр. 23 от 1968 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1983 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 27 от 1986 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 60 от 1988 г., бр. 31 и 38 от 1989 г., бр. 31 от 1990 г., бр. 62 от 1991 г., бр. 55 от 1992 г., бр. 61 и 93 от 1993 г., бр. 87 от 1995 г., бр. 12, 26, 37, 44 и 104 от 1996 г., бр. 43, 55 и 124 от 1997 г., бр. 21, 59, 70 и 73 от 1998 г., бр. 64 и 103 от 1999 г., бр. 36, 85 и 92 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 105 и 113 от 2002 г., бр. 58 и 84 от 2003 г., бр. 28 и 36 от 2004 г., бр. 38 от 2005 г.) навсякъде думите "съдия-изпълнител", "съдия-изпълнителя" и "съдия-изпълнителят" се заменят съответно с "държавен или частен съдебен изпълнител", "държавния или частния съдебен изпълнител" и "държавният или частният съдебен изпълнител".

§ 23. Законът влиза в сила от 1 септември 2005 г.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ПРАВНАТА ПОМОЩ

(ОБН. - ДВ, БР. 79 ОТ 2005 Г.)

§ 8. Законът влиза в сила от 1 януари 2006 г. с изключение на глава осма, която влиза в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.